

# YENİ ÇAĞ

- B. Ponomaryov: Uluslararası durum ve devrimci süreç
- xx: Varşova Antlaşmasına dahil devletler Politik Danışma Komitesinin toplantısı
- A. Lilov: Günümüzde ideolojik savaş
- K. Mendes: Faşizm zincirlerini kıran Portekiz
- V. Kele: Tarihsel materyalizm ve çağdaş ideolojik savaş
- xx: Proletarya savaşında yoğunlaşan tecrübe
- G. Hol: Yaratıcı Marksizm-Leninizm

## Özel sayfalar

- A. Saydan: Komünist ve işçi partilerinin danışma toplantısının 5. yıldönümü
- A. S.: Türkiyede devrim hareketinde ters akımlar: Devrimci strateji ve taktik (7)

6 (120)

Haziran

1974

BARİŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

## Uluslararası durum ve devrimci süreç

*Boris Ponomaryov*

*SBKP Politbüro aday üyesi ve MK Sekreteri*

1969 yılında Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı üzerinden beş yıl geçti. Bu yıllar, halkların bilincinde, uluslararası durumun ve devrimci sürecin önemli gelişme aşamalarından biri olarak yer etti.

Hayat, Uluslararası Danışma Toplantısı'nın vardığı yargıyı, yani «emperyalizmin yitirdiği tarihsel girişimi tekrar elde etmekten ve çağdaş dünya gelişmesini geri döndürmekten âciz olduğu» yargısını tamamen doğruladı. Kapitalizmin ekonomik ve politik bunalımının derinleşmesi, burjuva düzeninin halen insanlığın karşı karşıya bulunduğu en önemli problemlere çözüm çareleri bulma yeteneğinden yoksun olduğunu apaçık gösteriyor. Yeryüzünde gitgide daha geniş yığınlar, sosyalizmin, genel sosyal sürecin ana yolu olduğu kanısına varıyorlar.

Danışma Toplantısı'ndan sonraki yıllar boyunca en önemli iki süreç gelişti. Birincisi, sosyalist topluluk ülkelerinin gücünün heryönlü olarak artması, bu ülkelerin emperyalist saldırıya karşı, gerginliğin azaltılması ve halkların güvenliğinin sağlanması için bütün barışsever güçlerle birlikte aktif eylemlerde bulunmaları sürecidir. İkincisi, kapitalist memleketlerde işçi sınıfının, bütün emekçilerin, sömürge boyunduruğundan kurtulmuş olan halkların, tüm anti-emperyalist hareketin yürüttükleri mücadelelerin güçlenmesi sürecidir. Karşılıklı ilişki halinde gelişen ve birbirine örülen bu en önemli iki süreç, uluslararası alanda barış ve sosyalizm yararına esaslı yeni değişimlere yol açmış bulunuyor.

### *Dünya sosyalizminin yeni ileri adımları*

1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı, sosyalist dünyanın, artık yeni düzenin içerdiği güçlü rezervlerden çok daha dolgun biçimde yararlanma

olanağının belirlediği bir gelişme aşamasına girmiş olduğunu belirtti. Geçen yıllar, sosyal-ekonomik ve politik gelişmede yeni bir safhanın, yeni aşamanın sözkonusu olduğunu en inandırıcı biçimde gösterdi.

Her şeyden önce, ekonomi politikasında, Sovyetler Birliğinin bütün güç kaynaklarını ağır endüstrinin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaştırdığı yakın geçmişe kıyasla, sosyal-ekonomik sorunların komple biçimde çözümü yönünde bir dönüm gerçekleştiriliyor. Sovyetler Birliğinin ekonomik ve askerî-politik gücünün artması, SBKP XXIV. Kongresinin, işletmeciliğin teknik bakımdan yeniden donatımına ve savunmanın garantilenmesine gösterdiği dikkati azaltmaksızın, halk yığınlarının refah düzeyini yükseltme sorununu ön plâna almasına olanak verdi. Sosyalist topluluğun diğer ülkelerinde de buna benzer değişimler oluyor.

Sosyalist ülkeler arasındaki ilişkiler bakımından, 1969 yılı Danışma Toplantısı'ndan sonraki dönem gayet önemlidir. Zira yüksek iktisadi işbirliği biçimi olarak, hem üretimsel kooperatifleşmeyi ve en geniş ölçülerde uluslararası ihtisaslaşmayı, hem de halk ekonomisi plânlarının gitgide daha sıkı koordinasyonunu öngören sosyalist ekonomik entegrasyon tam da bu yıllarda gerçekleştirilmiş bulunuyor. Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi ülkeler arasındaki kardeşçe işbirliğinin, bu ülkelerin gelişme düzeyindeki ayrımların bir hayli giderilmesine yardım ettiğini; bunun da, sözkonusu işbirliğinin etkinliğini ve sosyalist devletlerin ekonomisi ve tüm toplumsal hayatı üzerindeki olumlu etkisini giderek daha da arttırmaya olanak verdiğini önemle belirtmek gerekir.

Plânlı sosyalist işletmecilik ekonomik gelişmede istikrarlı yüksek tem-polar sağlıyor; bunun sonucu olarak da, dünya ekonomisinde EYK ülkelerinin payı, politik ve ekonomik otoriteleri durmadan artıyor. Bugün, kapitalist dünyanın endüstriyel gücünün başlıca merkezlerinden her biri, ister Batı Avrupa, ister ABD olsun, yalnız hammadde kaynakları bakımından değil, sanayi potansiyeli bakımından da EYK ülkelerinden daha geri durumdadırlar.

Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin ekonomik başarılarını herkes görüyor. SSCB'de halen gerçekleştirilmekte olan beşyıllığın üçüncü yılı plânının başarıyla yerine getirilmesi bütün dünyada olumlu yankılar uyandırdı. Toplumsal üretim etkinliğinin azami ölçüde yükseltilmesi sorununu ele leketin ekonomik gelişmesine yeni bu güçlü atılım kazandırıyor.

Gelişmiş sosyalizmin başarı ve ulaşımları, yalnız ekonomik gelişme alanı ve yığınların maddi yaşayış düzeyini yükseltme sorunuyla sınırlı değildir. Son yıllarda, sosyalist devletlerin, yaşamda burjuva düzenindeki yaşamdan ilkesel olarak ayrımlı bir nitelik sağlama, her yönlü mânevî yükselişe, insan yetenek ve kabiliyetlerini tamamen geliştirmeye elverişli

koşullar yaratma alanlarındaki başarıları yeni bir güçle belirmiş bulunuyor.

Sosyalist demokrasinin durmadan geliştirilmesi, gerçek halk egemenliğinin, yığınların devlet işleri ve üretim yönetimine en geniş ölçüde katılımının sağlanması, sosyalist devletler komünist ve işçi partilerinin değişmez hareket hattıdır. Sosyalizm, bu temel üzerinde, emekçi insanın haklarını yalnız ilân etmekle kalmıyor, aynı zamanda bunları gerçekleştirerek garantiliyor, her emekçinin yarına güvenle bakmasına olanak veren koşullar yaratıyor, halkın moral-politik birliğini sağlıyor, kapitalizmin hiç bir zaman ve hiç bir yerde erişemediği bir sosyal istikrara ulaştırıyor.

### *Uluslararası gerginliği azaltmanın sosyal-politik önemi*

Son yıllarda, «soğuk harp»ten gerginliğin azaltılmasına doğru, sosyal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensiplerinin sağlanmasında ve benimsenmesine doğru tarihsel dönümü, öncelikle, gerçekleşmiş bulunan sosyalizmin başarıları belirlemiştir.

Uluslararası politik havayı yumuşatma mücadelesinin somut sonuçları ortadadır. Bu sonuç, Viyetnam'da emperyalist saldırıya son verilmesi, kahraman Viyetnam halkının üstün gelmesi ve bütün Çin-Hindi yarımadasında âdil bir barış sağlanması için gerekli önkoşulların yaratılmış olmasıdır. Bu sonuç, Yakın-Doğu'da İsrail saldırısının sonuçlarını ortadan kaldırma yolunda ileri adımlar atılması ve böylece, patlama tehlikesi gizliyen bu bölgedeki bunalımı çözmeye perspektiflerinin açılmış olmasıdır. Bu sonuç, Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin uluslararası hukuk kuralları gereğince bütün devletlerce tanınmasıdır. Bu sonuç, Küba'nın durumunun güçlenmesidir. Bu sonuç, bir dünya nükleer harbi tehlikesini sınırlamayı ve gidermeyi öngören bir anlaşmalar sistemi meydana getirilmiş olmasıdır. Bu sonuç, İkinci Dünya Harbinden sonra meydana gelen durumu ve Avrupanın harpten sonraki gelişmesini garantileyen bir dizi antlaşma imzalanmış olmasıdır. Bu sonuç, uluslararası ilişkilerin iyileşmesi, dünyada iki sosyal sistemi oluşturan memleketler arasında karşılıklı yarara dayanan işbirliğinin genişletilmiş olmasıdır.

Varşova Antlaşması'na dahil devletler Politik Danışma Komitesi'nin 17-18 Nisan 1974 günlerinde Varşova'da yaptığı toplantı, uluslararası gerginliğin azaltılması dâvasına önemli bir katkı olmuştur. Bu toplantının yayımladığı bildiride yer alan güncel Avrupa problemlerine ilişkin görüş ve yargılar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Genel Konferansı'nın son safhasına hazırlık çalışmalarının başarıyla sona erdirilmesi için yapıcı bir temel meydana getirmektedir.

Dünyadaki gelişmeler, uluslararası ilişkilerdeki değişimler, sosyalist dev-

letlerin, uluslararası işçi sınıfının, ulusal kurtuluş güçlerinin ve bütün barışsever demokratik güçlerin yürüttükleri gergin bir mücadele boyunca sağlanabildi.

Uluslararası komünist hareketi, son yıllarda, barış mücadelesini yeni bir düzeye çıkarabilmek için, diğer politik güçlerle birlikte pek çok çaba harcadı. 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın hazırlayıp kabul ettiği anti-emperyalist eylem plâformu bu mücadelede önemli bir rol oynadı. Bu plâformun istemlerini gerçekleştirme çalışmalarının sonuçları, uluslararası ilişkilerde olumlu bir gelişme sağlama, barışı koruma ve bir nükleer çatışmayı önleme sorunlarında, girişimin, sosyalist topluluk devletlerinin ve dünya komünist hareketinin elinde bulunduğunu apaçık gösterdi. SBKP XXIV. Kongresinin kabul ettiği Barış Programı bu girişimin parlak bir belirtisi oldu.

Son zamanlarda varılan uluslararası anlaşmaların sosyal-politik önemi söz götürmez. Avrupada İkinci Dünya Harbinden sonra meydana gelmiş sınırların dokunulmazlığının kabul edilmesi veya sosyal düzenleri ayrı devletler tarafından barış içinde yanyana yaşama ve birbirinin içişlerine karışmama prensiplerini titizlikle gözetme yükümlerinin benimsenmesi, yalnız barışı sağlamlaştırmaya bakımından değil, aynı zamanda sosyalizmin bundan sonraki başarılarını, sömürücü düzene karşı demokratik ve devrimci mücadelenin gelişmesini kolaylaştıracak uluslararası koşulları yaratma bakımından da çok önemlidir. Bu gerçek, Batı Avrupa komünist partileri temsilcilerinin Brüksel Toplantısı'nda gerekçeli olarak belirtilmiş olup, diğer kıtalar kardeş komünist partilerinin basını da bu konuda sistematik yayımlar yapmaktadır.

Başlıca emperyalist kuvvetler, devletler arasında barış içinde yanyana yaşamayı resmen kabul ettikleri zaman, gerek sosyalist ülkelere, gerekse devrimci ve topyekûn demokratik güçlere karşı yöneltilen saldırgan askeri-politik örgütlerin sosyal temeli her zamankinden daha çok sarsılacaktır. Gerginliğin azaltılması, burjuva kampının gerçekçi düşünen çevrelerinin durumunun güçlenmesine yardım etmekte, emperyalizmin, «harp partileri»nin ve askeri-sanayi kompleksinin en gerici kuvvetlerinin tecrit edilmelerini kolaylaştırmaktadır.

En nihayet, sosyal-demokrasinin saflarında, gerginliğin azaltılmasının hız verdiği değişimler de bir gerçektir. Sosyal-demokrasinin birçok sağcı liderinin anti-komünist hareket hattına karşın, bir yandan, çoğu Avrupa sosyalist ve sosyal-demokrat partileri yönetiminin sosyalist dünya ile temasları geliştirme yönünde çaba harcadıkları görülmektedir. Öte yandan da, bazı ülkelerin komünistleri ve sosyal-demokratları arasında belirli bir eylembirliği sağlanması yönünde ilk adımlar atılmaktadır. Doğal olarak, bütün bu olumlu eğilimler, ancak sosyal-demokrasi içindeki aşırı anti-komünist eylem adamlarının dayatmak istedikleri hareket hattı ber-

taraf edilebildiği takdirde, işçi hareketinin bütün güçlerine elle tutulur bir yarar sağlayabilir.

Gerginliğin azaltılması, hem prenbakımından, yalnız uluslararası-politik bir olay değil, aynı zamanda dünya anti-emperyalist mücadelesinin gelişmesinde yeni bir önemli aşamayı belirleyen sosyal-politik bir olaydır.

Komünistler, uluslararası-politik ferahlama sürecinin, öyle kendiliğinden gelme olarak, «soğuk harp»ın azılı taraftarlarının direnişlerini kırmak üzere kesin çabalar harcanmadan geliştirilemeyeceğini önemle gözönünde tutuyorlar. Sosyalist ülkelere, gerçekte sosyalist topluluğu «gevşetme» ve «yıpratma» amacını güden «ferahlama koşulları» dayatma denemeleri de hep aynı direnişin belirtilerinden biridir. Batı Avrupada yeni bir askeri-politik blok meydana getirmeye çalışan çevreler, bu yöndeki eylemlerini artırıyorlar. Gerginliğin azaltılmasına düşman olanlar, silâhlı kışkırtmalardan da geri durmadan, Paris Anlaşması'nın yerine getirilmesini suya düşürmeye, Çin-Hindi halklarının sağlam ve sürekli bir barışa kavuşmalarına engel olmaya çabalıyor, Yakın-Doğuda ve Lâtin Amerikada harıl harıl çalışmaya devam ediyorlar.

Ne var ki, bugün, uluslararası gerginliğin azalması koşullarında da, gerçekte harp için maddi hazırlık sayılan bir sürecin devam etmekte ve giderek hızlanmakta olması cidden düşündürücü ve dehşet verici bir olaydır.

Emperyalizmin körüklediği silâhlanma yarışı, sosyalist ülkeleri de savunma için gerekli harcamalara katlanmak zorunda bırakmakta, aynı zamanda birçok azgelişmiş ülkeyi de silâhlanma yarışı yörüngesine çekmektedir. Öte yandan, emperyalist militarizm, daima işçi sınıfının menfaatlerine karşı, kendi ülkesindeki demokratik güçlerin, menfaatlerine karşı yöneltmiştir.

Bunun için, harbe olasılık tanıyan emperyalist stratejiye karşı uluslararası ferahlamayı sağlamlaştırma mücadelesi genişletilmedikçe, çağdaş dünyada sosyal ilerleme mücadelesini, bütün devrimci kolların daha da ilerlemesi için mücadeleyi geliştirmek olanaksızdır.

SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev, Dünya Barışsever Güçleri Kongresi'nde yaptığı konuşmada, şimdiki dönemin özelliklerini karakterize ederek, barışı sağlama yolunun bundan böyle de kolay olmayacağını belirtti ve özetle şöyle dedi: «Bu yol, yine eskisi gibi, yalnız büyük bir ısrarcılık, dayanıklılık ve enerji değil, aynı zamanda çalışma biçimlerinde yetkinleşme, yeni metotlar, gerilim ocaklarının türemesini önleyecek ve ferahlama sürecinde aksamalara yol vermeyecek vakitli ve isabetli somut girişimler gerektirecektir.»

### *Kapitalizmin genel bunalımının gelişmesinde nitel değişim*

Uluslararası gerginliğin azalması, elbette ki, kapitalist toplumun gelişme kanunlarını kaldırmış ve bu gelişmeye hiç de ara vermiş değildir.

Kapitalist sistemin bunalımı, şimdi, enerji ve döviz bunalımı, ekonomi politikası bunalımı, üretim artışı bunalımı, emperyalizm ile «üçüncü dünya» ilişkilerinde bunalım, başlıca emperyalist kuvvet merkezleri (Birleşik Amerika, Batı Avrupa, Japonya) arasındaki ilişkilerde bunalım, politik ve ideolojik bunalım gibi en çeşitli alanlarda belirmektedir. Kapitalizmin harpten sonraki tarihinde belki de böyle bir bunalım süreçleri birleşimi görülmüş değildir.

Ne var ki, yakın geçmişe kadar, burjuva ideologları arasında, kapitalizm için bunalım zamanının artık geçmiş bulunduğu, bilimsel-teknik devrimin kapitalizmin illetlerini sağaltmış, yaşama gücünü artırmış, onu bir çeşit «ikinci yaşam»a esinlemiş olduğu görüşleri geçerlikteydi. Fakat Marksistler, ayrı ayrı kapitalist memleketlerde yaratıldığı söylenen mahut «ekonomik mucizeler» perdesinin arkasında daima burjuva toplumunun temellerini sarsan derin süreçler olduğunu gözden kaçırmamışlardır. Nete-kim, SBKP XXIII. Kongresinde okunan Parti MK eylem raporunda şöyle deniliyordu: «Kapitalist ekonominin gizli yıkıcı güçleri eylemine devam ediyor; bu ekonomi yeni sarsıntılardan kaçınılamıyacaktır.» 1969 yılı Danışma Toplantısı dokümanında da komünistler şu gerçeği saptamışlardı: «Bilimsel-teknik devrim, ekonominin toplumsallaştırılması sürecini hızlandırıyor. Bu da tekellerin egemenliği koşullarında sosyal çelişkilerin daha geniş ölçüler almasına ve daha da keskinleşmesine yol açıyor.» Hayat, bu yargıları inkâr edilmez biçimde doğrulamaktadır.

Ekonomik alana gelince, şimdiki durumun özelliği, enerji bunalımı, işsizlik artışı ve enflasyonun o kendine özgü bileşiminde apaçık kendini gösteriyor. Nete-kim, komünist iktisatçılar bir yana, ünlü burjuva ekonomisti Gohn Galbraith bile durumu şöyle özetliyor: «Ne görüyoruz bugün Birleşik Amerikada? Enflasyon, işsizlik ve yetersizlikten oluşan bir 'üçlü'nün egemenliği!»

Süratli enflasyon ve üretim durgunluğu birleşimi, yani «stagflasyon» (1) dedikleri olgu, düne kadar, imkân dışı görülüyordu. Şimdi böyle bir birleşim ve örölme artık olağanlaşıyor ve aynı zamanda beklenmedik yeni bağdaşmalar, örneğin enerji, çeşitli hammaddeler ve yiyecek maddeleri yetersizliği, öte yandan da birçok mallarda üretim artışı kendini gösteriyor.

Öyle ki, 1969–71 yıllarında kapitalist dünyayı saran bunalımdan doğan bir üretim ve konjonktür düşüşü dalgası üzerinden henüz iki-üç yıl geç-

(1) Stagnum (lâtince): Bataklık, durgun su, durgunluk.

mişken, şimdi sanayi kalkınmasının yerini yeniden ekonomik durumda hızla kötüleşmenin aldığı görülüyor. Bu olay, devlet-tekel kapitalizmi ekonomi politikasının apaçık iflâsının kanıtı değil de nedir?

Çeşitli emperyalist memleketler arasındaki çelişkiler de alabildiğine keskinleşiyor. Kendi petrol ve gaz kaynaklarıyla rakiplerinden daha iyi durumda olan ABD finans sermayesi, dünya kapitalist pazarının geçenlerde uğradığı yenilginin, yani dolar egemenliği üzerine kurulu döviz sisteminin iflâsıyla simgelenen yenilginin öcünü almak için durumdan yararlanmaya çalışıyor. Öte yandan, Amerikan emperyalizmi politik mevzilerini de sağlamlaştırmaya, kendi himayesi altındaki emperyalist askeri bağlaşımlar sistemini payandalamaya çabalıyor.

Şu var ki, ABD'nin ekonomi ve politikadaki karşı-taarruzu giderek daha aktif bir direnişle karşılaşılıyor. Batı Avrupa memleketleriyle, özellikle Fransa ile çelişkiler sertleşiyor, ABD ile Japonya arasındaki rekabet şiddetleniyor. Bu emperyalistlerarası çatışmalara, Ortak Pazar'da ve aynı zamanda Japonya ile Batı Avrupa ülkeleri arasında suyuüzüne çıkan yeni yeni çelişkiler ekleniyor.

Çağdaş koşullarda, emperyalist memleketler ile «üçüncü dünya» devletleri arasında keskinleşen uzlaşmaz tezatlar daha kabartma bir biçimde beliriyor. Emperyalist tekeller, kapitalist memleketlerde sentetik materyaller üretiminin gelişmesinden, köy ekonomisinde üretimin artmasından vb. yararlanarak, eski sömürgelerin ekonomisi üzerinde, bunların ürünlerinin fiyatlarını düşürmek suretiyle baskı yapmaya çalışıyorlardı. Bunun sonucu olarak, gelişmekte olan ülkelerin dünya kapitalist ticaretindeki payı hissedilir derecede azaldı ve sosyalist olmaıyan dünyanın her iki grup memleketlerinin gelişme düzeyleri arasındaki ekonomik uçurum giderek derinleşti.

Bugün, gelişme halindeki ülkeler ve öncelikle Arap Doğusu ülkeleri, emperyalist memleketler sanayiinin birçok kollarının ve özellikle çeşitli sentetik materyaller üreten kolların son onyıllar boyunca petrol ithaline bağımlı duruma düşmüş olmasından yararlanarak emperyalizme karşı darbeler indiriyorlar. Sömürge boyunduruğundan kurtulmuş ve halen kendi ulusal doğal zenginliklerini egemen olarak kullanma haklarını güçlendirmekte olan ülkelerin eylembirliği, emperyalist yayılcılığın vurucu güçlerine (uluslararası süper-tekellere) karşı gitgide daha sık ve güçlü bir direniş gösteriyor. Enerji bunalımı, emperyalizm ile «üçüncü dünya» arasındaki tüm ekonomik ilişkiler sisteminde bunalımın, yeni-sömürgecilik hattı uygulamasında bunalımın bir yansımasıdır.

Gerek ayrı ayrı emperyalist memleketlerde, gerekse çağdaş kapitalizmin devletlerarası ilişkiler sisteminde, ekonomi alanındaki bunalım süreçleri ve derin politik bunalımla bağılı etkenler, ilk defa olarak bu kadar güçle ve böylesine sıkı biçimde düğümlenmekte, karşılıklı olarak da hız-



lanmaktadır. Eğer alabildiğine keskinleşen bütün bu bunalım süreçlerini topyekûn ele alacak olursak, kapitalizmin genel bunalımında sadece daha ileri bir derinleşme değil, bu bunalımın üçüncü aşaması çerçevesindeki gelişmesinde belirli bir nitel değişim göze çarptığı sonucuna varırız.

### *Sınıf savaşlarının şiddetlenmesi*

Emperyalist memleketlerde sürekli ve sağlam bir sosyal-politik istikrar ümitlerinin suya düşmesi, kapitalizmin genel bunalımında çağdaş aşamanın özel bir belirtisi ve aynı zamanda kapitalizmin gelişmesinin kaçınılmaz sonucudur. Sınıf mücadelesi hemen hemen her alanda ve heryanlı olarak keskinleşiyor. Kapitalist memleketlerde son yıllardaki sosyal durum, yani büyük ölçüler alan grev hareketi, sosyal-politik anlaşmazlıkların alabildiğine keskinleşmesi, gergin iç-politik koşullar, birbirini izleyen hükümet bunalımları ve birçok ülkede yönetim ve egemenlik kurumları sisteminin kendi bunalımı buna tanıklık ediyor.

Son yılların olayları, Danışma Toplantısı'nın tezinin, yani işçi sınıfını devrimci mücadelenin, tüm demokratik ve anti-emperyalist hareketin başlıca devinim ve seferber edici gücü sayan tezin doğruluğunu özel bir kuvvetle belirtmiş, emekçilerin sınıf mücadelesinin giderek daha çok devlet-tekel egemenliği sisteminin kendisine karşı döndüğü yargısını doğrulamış bulunuyor.

1960 yılları dönemine kıyasla, tekellerin sosyal manevra ekonomik temelinin bir hayli daraldığı görülüyor. Yönetici çevreler, iş ücretlerini doğrudan doğruya devlet eliyle sınırlama metotlarını eskisinden daha çok uyguluyor ve çeşitli anti-sendikal tedbirlere başvuruyorlar. Doğal olarak sınıf savaşlarının şiddetlenmesine yol açan bu gibi bir eğilim, şüphesiz ki, işçi sınıfı düşmanlarının daha da güçlendiklerini gösteren bir belirti değildir. İşçi sınıfı düşmanlarının güçlenmediğini, İngilterede Muhafazakârlar hükümetinin uyguladığı işçi aleyhtarı politika deneyi apaçık gösteriyor. İngilterede madencilerin ve işçi sınıfının diğer kollarının yığınsal grevlerine gerçekte tekeli sermayenin cevabı olarak başvuru olan manevra, yani iş ücretlerini azaltmak suretiyle üç günlük iş haftası uygulamasına geçilmesi, ulusal çapta bir lokavttan başka bir şey değildi ve bu uygulama bütün çalışan nüfusu yarı işsiz duruma düşürdü. Fakat, bilindiği gibi, işçi sınıfına cepheden hücum denemesi sökmeydi. Madencilerin grevi belirgin bir başarıyla sonuçlandı. Muhafazakârlar Partisi ise, parlamento seçimlerinde yenilgiye uğradı.

Batı Avrupa komünist partilerinin 1971 Londra ve 1974 Brüksel toplantılarında yaptıkları görüşmelerden çıkan sonuçların gösterdiği üzere, çokuluslu kumpanyaların çeşitli memleketlerde sendika haklarına ve emek-

çilerin sosyal kazanımlarına karşı saldırılarını önleyebilmek için, işçi sınıfının uluslararası çapta ortak pratik eylemlerde bulunması gereklidir. Çeşitli memleketlerdeki trans-nasyonal tekellerin işletmelerinde çalışan emekçilerin yürüttükleri mücadelenin koordinasyonu problemi giderek artan bir önem kazanmaktadır. ABD tekellerinin daha geniş ölçüde yayılmasına karşı, aynı zamanda Ortak Pazar'ın anti-demokratik sosyal politikasına karşı ve bu temel üzerinde en gerici güçlerin takviyesi plânlarına karşı mücadele özellikle güncel bir özlük kazanmaktadır.

Ulusal kurtuluş hareketinde de sosyal içeriğin güçlendiği inkâr edilemez bir gerçektir. İlerici rejimli ülkeler, sosyal-ekonomik dönüşümlerin derinleşmesinde önemli bir rol oynamaya devam ediyorlar. Öte yandan, ulusal kurtuluş mücadelesinin perspektifleri, bir yere kadar da, bu ülkelerin bazılarında beliren anti-demokratizm, gerici nasyonalizm ve anti-komünizm gibi tehlikeli eğilimlerin ne denli kesin bir direnişle karşılanacağına bağlıdır.

Hindistan, Bangladeş, Madagaskar Cumhuriyeti, Şri Lanka vb. gibi ülkelerde demokratik, anti-emperyalist eğilimler gitgide büyüyen bir önem kazanıyor. 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın öngördüğü üzere, kurtuluşlarına kavuşan ülkelerde sosyal ayrımlaşma hızlanıyor, demokratik güçlerin emperyalizmle ve iç gericilik kuvvetleriyle çatışmaları keskinleşiyor. Bu süreç, yakın geçmişe kadar yeni-sömürgeciliğin sağlam üsleri sayılan memleketleri de (Tayland ve Filipinler gibi) günden güne daha fazla sarıyor. Genç ulusal devletler yurtsever kamuoyunun sosyalist fikirlerle karşı ilgisi her bakımdan artıyor.

### *Kapitalizmin bunalımı ve faşist tehlike*

Gericiliğin, işçi sınıfına karşı-darbeler indirebilmek üzere, daima bunalım durumlarından, sosyal ve politik istikrarsızlığın artması koşullarından yararlanmaya çalıştığı unutulmamalıdır. Halen, İtalya, Fransa ve FAC de içinde olmak üzere, birçok Avrupa memleketinde sağcı elemanların aktifleşmeye başladıkları görülüyor. Yunanistandaki yeni gerici darbe ve İspanyada faşist terörün yine gemi azya alması gayet anlamlıdır. Bu durumda, 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın uyarısı, yani bunalımların keskinleşmesi sırasında faşizmin canlılığını artırdığına dikkati çekmesi ve komünistleri faşizm yanlısı gizli göstermeye çağırması her zamankinden daha güncel bir önem kazanmaktadır.

Bugün, Şili halkının sürüklendiği facia, faşizm tehlikesinin reel olduğunu gösteriyor. Şili'deki baskıların, kurşuna dizmelerin, toplama kamplarının ve sokaklarda kitap yakmaların, faşizmin metotları, Hitlerizmin

metotları olduğunu şimdi birçok insan anlamış bulunuyor. Şili olayları, Şili demokratlarını ve devrimci savaşıçılarını savunmak, Komünist ve Sosyalist Partileri militan ve yöneticilerini, bütün yurtseverleri kovuşturmalarından kurtarmak ve tutuklananların serbest bırakılmalarını sağlamak üzere güçlü bir uluslararası kampanyanın doğup gelişmesine yol açtı. Öte yandan, çağdaş koşullarda devrimci gelişme perspektifleri bakımından, Şili olaylarından ibret dersleri çıkarma sorunu da günümüzün gündeminde yer alıyor.

Vaktiyle bizim devrimimiz de gerici burjuvazinin ve bütün dünya emperyalizminin kuduz bir direnişiyile karşılaşmıştı. Bu direniş, o zaman, kesin, uzak görüşlü, ilkesel ve esnek Leninci politika sayesinde kırılmış ve tuzla buz edilmişti. Diğer partilerle bloklar meydana getirmek, bazı uzlaşmalara girmek ve NEP'te parlak bir örneğini gördüğümüz vakitli değişimler yapmak bu politikanın özellikleriydi. Bundan ötürü, devrimin çözümleyici anlarında, dönüm kertelerinde, Rusya işçi sınıfı halkın ezici çoğunluğunun gerekli desteğini kazanabilmiş, gerici kuvvetler ve uşakları tecrit durumuna düşmüşlerdi.

Komünistler yenilgilerden de ibret dersi çıkarmasını bilirler. Paris Komünü ve 1905 Rus Devrimi, yani yenilgiye uğramış silâhlı devrimler deneyinin incelenmesi, bilindiği üzere, Oktobr 1917 evrensel-tarihi zaferini sağlayan üstün başarılı bir strateji ve taktiğin işlenip saptanmasına olanak vermişti. Şimdi, günümüz koşullarında, devrimi «barışçı yoldan» geliştirmede ilk sürekli deneyle ilgili Şili olaylarının, Marksist-Leninistler için, devrimci strateji ve taktiği yetkinleştirme bakımından çok büyük bir önemi vardır.

Bu olayların ortaya çıkardığı problemleri sadece ana hatlarıyla genel-  
leştirecek olursak şunları söyleyebiliriz: Her şeyden önce, yenilgi, Şili devrimcilerinin, komünistlerin ve sosyalistlerin fedakârlıklarla dolu eylemleri deneyinin olumlu yanlarını gölgelememelidir. Bir kere, yürürlükteki anayasaya dayanılarak, proletarya partilerinin yönettiği ve Marksist-Leninist fikirlerin esinlediği bir sol blok tarafından iktidarın ele geçirilebileceği bütün dünyanın gözü önünde ispat edilmiştir. Bundan başka, köylülerin ve diğer orta tabakaların önemli bir kısmını devrimden yana kazanma olanağının gerçekliği de apaçık ortaya konulmuştur.

Dahası var: Örneğin, 1917 yılı Rusyasında devrimci süreç barışçı biçimler içinde ancak üç ay boyunca gelişmişken, Şili bu türden üç yıllık bir gelişme deneyi ortaya koymuştur ve önemle belirtmemiz gerekir ki, bu dönemde emekçiler yararına nice önemli sosyal-ekonomik dönüşümler gerçekleştirilmiştir. Bu gelişme, tam da yığınların devrimi desteklemesinde yeni bir atılımın olduğu ve devrimi daha ileri götürme perspektifinin belirlendiği sırada zora başvuru olarak kesilmiştir. Ve hemen belirtelim ki, yürürlükteki anayasa. devrim tarafından değil, karşı-devrim tarafından

alenen ve kabaca çığnemiş, bütün demokratik haklar ayaklar altına alınmıştır. Burada, devrimler tarihinde çok defa kendini göstermiş olan bir yasallık yeniden ortaya çıkmaktadır. Bu yasallık da şudur: Burjuvazi, kendi sınıfsal çıkarları reel olarak tehlikeye düştükçe, elindeki azımsamaya gelmez olanakları ve bu arada uluslararası sermaye ile bağlantılarını harekete geçirir, devrimci sürecin yolunu kesmek için elinden gelen her şeyi yapar ve devrimi yenilgiye uğratıp ezmek üzere en aşırı, terörcü ve diktacı metotlara başvurur.

Demek oluyor ki, Şili olayları, devrimci kazanımları savunma becerisinin ne kadar önemli olduğunu, barışçı olan ve olmayan savaş biçimlerini süratle değiştirmeye hazır bulunmanın, burjuvazinin karşı-devrimci zorkullanımına devrimci zorkullanımla karşı koyabilme kabiliyetinin ne büyük bir önem taşıdığını yeniden hatırlatmaktadır. Bu olaylar, devrimi zafere ulaştırmada barışçı yol, silâhlı olmayan yol sorununu doğru biçimde, Leninci yaklaşımın yorumlama gerekliliği bakımından da uyarıcıdır. Devrim barışçı yoldan geliştirmenin garantisi, yalnızca sosyal güçler arasında burjuvazinin bir iç harp açmaya cesaret edemeyeceği kadar elverişli bir orantının varlığı değil, aynı zamanda devrimci öncünün ve yığınların, durum ve koşullar gerektirdiği takdirde en kesin savaş yol ve araçlarına başvurmaya her an hazır (hem de sözde değil, pratikte hazır) bulunmalarıdır.

Devrim tecrübesi, devrimin, ancak sosyal temelinin güçlenmesi ve sağlamlaşması sağlandığı takdirde, başarıyla gelişebileceğini gösteriyor. Bu da öncelikle ekonomi politikasına bağlıdır. Temeli oluşturan politik başarılardan sonra, devrimi geliştirmede ekonomi başlıca mücadele alanı olur. Geçiş döneminde doğru bir ekonomi politikası belirleme ve ardıcıl olarak uygulama, ekonomik dönüşüm biçim ve metotlarını seçme problemi, burjuvazinin, başlıca mücadelesi araçlarından biri olarak ekonomik ablukaya, iktisadi zorlukları sunî olarak körüklemeye ve üretimi sabote etmeye başvurması dolayısıyla keskinleşir.

Gerilik, küçük burjuvazinin ve orta tabakaların ikircimli, yalınkat ve ikiyüzlü tabiatına alenen belbağlar ve bunları işçi sınıfından koparmaya ve ona karşı koymaya çalışır. Sınıf düşmanı, aynı zamanda, özellikle devrimin barışçı yoldan gelişmesi koşullarında objektif olarak kısırtıcı bir rol oynayan solcu-serüvenci grupların eyleminden de aktif biçimde yararlanır. Bu grupların hatalı hareket hattına ve eylemlerine karşı kesinlikle mücadele, aynı zamanda da bunların etkisi altında bulunan insanları sabırlı çalışmalarla uyarma ve devrimci heyecanlarına doğru bir yön verme işi daima komünistlerin önünde duran en önemli problemlerden biridir.

Çağdaş toplumsal-politik mücadelede yığinsal enformasyon araçlarının rolü, geçmiş devrimler tecrübesine kıyasla eşi görülmedik ölçüde art-

miş bulunuyor. Öte yandan, Şili deneyi, zafere ulaşabilmek için, sınıf düşmanının aynı zamanda yığınsal enformasyon ve propaganda araçları içindeki egemenliğine de son vermenin zorunlu olduğu kanısına varıyor.

Gericiler, devrime karşı, genellikle işçi sınıfına karşı mücadelelerinde, orduya ve aynı zamanda çeşitli polis kurumlarına büyük bir rol veriyor, bunları tutuculuğun dayanağı haline getirmeye, halktan koparıp soyutlamaya, anti-komünizm ruhunda eğitmeye çalışıyorlar. Olaylar, sahip olduğu «pronunsiamiento» (askeri hükümet darbeleri) gelenekleriyle yalnızca Lâtin Amerikada değil, gelişmiş kapitalist memleketlerde de, gericiliğin, toplum üzerindeki egemenliği reel bir tehlikeye düştüğü takdirde, hiç gözünü kırpmadan ve ikircime düşmeden orduyu kullanabildiğini gösteriyor. Bundan ötürü, devrimin barışçı yoldan gelişmesi koşullarında da, ordu gibi olağanüstü önemli bir iktidar kaldırıcını eski rejim temsilcilerinin elinden çekip almanın ve yeni bir devlet cihazı kurma sorununun çözümleyici bir önemi vardır. Devlet dışında, politikanın dışında ordu yoktur ve olamaz.

Şili'deki olaylar, Marksist-Leninist devrim teorisi ilkesel problemlerini yeniden ve hem de en dramatik biçimde ön plâna sürüyor. Bununla ilgili olarak, K. Marks'ın bir örgüsünü de burada anmak yerinde olur. Marks, XIX. yüzyıl devrimleri tecrübesinin ışığı altında, son zamanlarda «hazırlanmadan» ve kendiliğinden gelme devrimlerin azalacağına, artık bunların yığınların ve partilerin çok daha bilinçli ve öğütlü eylemleriyle olacağına <sup>(2)</sup> dikkati çekmişti. Bu yargı günümüz için de doğrudan doğruya geçerlidir. Ve Şili olaylarının ışığında, reel sosyalizmi, reel devrimci kazanımları garantileme ve savunmanın, bu amaçla zorunlu tedbirleri alma ve gereken araçları kullanmanın önemini bir kez daha kuvvetle belirtmek gerekiyor.

#### *İdeolojik mücadelenin önemi artıyor*

Uluslararası alanda sınıf mücadelesi toplum hayatının bütün kesimlerini kaplıyor. Bununla birlikte, ideolojik mücadele sorunlarının gitgide daha büyük bir yer alması rastgele değildir. İnsanların kafalarını kazanma mücadelesi, iki sistem arasındaki rekabetin kesin çıkış noktalarından biridir.

V. İ. Lenin, komünistlere şunu öğretiyordu: «Gericiliğe karşı mücadele etmek, her şeyden önce yığınları ideolojik bakımdan gericilikten koparmak demektir.» <sup>(3)</sup> Lenin'in bu yargısı, yalnız genellikle devrimci mücadele için değil, aynı zamanda bu mücadeleyle organik olarak bağlı em-

<sup>(2)</sup> K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 8, s. 546.

<sup>(3)</sup> V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 14, s. 193.

peryalist harp ve saldırı aleyhtarı mücadele için, devletler arasında barış içinde yanyana yaşama prensiplerini yerleştirme yolunda mücadele için de geçerlidir. Dolayısıyla, gerginliğin azaltılması, birbirinin karşıtı ideolojilerin «barış içinde beraberliği» değil, ideolojik mücadele cephesinin genişletilmesi ve derinleştirilmesi anlamına gelmektedir.

Sosyalizm ile kapitalizm arasında ideolojik mücadelenin sonuçları, toplumsal gelişmenin karakterine ve tempolarına gitgide daha büyük bir açıklıkla yansımaktadır. Bu mücadelenin koşulları da, her iki tarafın bilimsel-teknik devrimin etkisi altında süratle ilerliyen çok güçlü çağdaş yığınsal enformasyon araçlarından yararlanmaları ölçüsünde, esaslı olarak değişmektedir.

Çağdaş durum ve koşullar içinde, gericilik, sosyalizmi gözden düşürme denemelerini artırıyor, özellikle ayrı ayrı ülkelerde milliyetçiliğe, sosyalist toplumun dayanaklarını sarsmaya ve sosyalist topluluğun birliğini zayıflatmaya büyük ölçüde belbağlıyor.

Anti-sovyetizm, uluslararası gerginliğin azaltılmasına düşman olanların, silâhlanma yarışını kızıştırma ve «soğuk harp» durum ve koşullarını yeniden yaratma niyetlerine uygun düşüyor. Anti-sovyetizm, aynı zamanda, uluslararası havanın yumuşamasına, sosyalist ülkelere karşı baltalama eylemlerini kolaylaştırma aracı gözüyle bakan çevrelerin plânlarına da cevap veriyor.

Demek oluyor ki, anti-sovyetizm, anti-emperyalist güçlerin hareketini kösteklemeye, sermayenin sömürü sistemine karşı emekçi yığınlarının yürüttükleri mücadeleyi baltalamaya çalışan saldırgan ve genellikle en gerici çevrelerin eyleminde bir çeşit merkez noktası haline gelmiş bulunuyor.

İşte bunun içindir ki, kardeş partiler mensubu komünistler, haklı olarak, anti-sovyetizme karşı mücadelenin, bütün emekçilerin, bütün demokratların ve bütün yurtseverlerin dâvası olduğunu belirtiyorlar. Bu cümleden olarak, emekçilerin durumundaki esas eğilimlerin karşılaştırılmasına birinci derecede önem veriliyor. Emekçilerin durumunda esas eğilimler, sosyalizmde, sosyalist demokrasinin genişletilmesi, içeriğinin zenginleştirilmesi, toplum ve devlet işlerinin reel yönetimine yığınların gitgide daha büyük ölçüde celbedilmesi, maddi refahın ve yarına güven duygularının durmadan yükseltilmesidir; kapitalizmde ise, bu esas eğilimler, demokratik haklara yönelik saldırıların şiddetlenmesi, bu hakların hertürlü özden yoksun edilmesi, yaşama düzeyinin düşmesi, hayatı kazanma ve sürdürme koşullarının gitgide çetinleşmesi ve yarınlara güvenin sarsılmasıdır.

Anti-komünistler, sosyalizmin çekim gücünü azaltmak maksadiyle, kapitalist ve sosyalist memleketlerdeki hayatın şu veya bu yanlarını kasıtlı olarak karşılaştırmaya başvuruyorlar. Bununla ilgili olarak, iki karşıt sis-

tem arasındaki rekabetin kriterleri sorunu büyük bir önem kazanıyor. Sosyalist ülkelerde, kapitalizmin, bir sömürü düzeni olma özelliğini ve tarihsel hüküm giymişliğini yansıtan göstergeleriyle, hiç kimse yarışa, rekabete girmek niyetinde değildir. Sosyalizm ile kapitalizmin karşılaştırılmasında asıl büyük rol, insana gerçekten özen gösterme, onun maddi gereksinmelerini iyice ve gitgide daha dolgun biçimde giderme, her yönlü mânevi gelişmesine elverişli koşulları yaratma göstergelerine düşmektedir.

İdeolojik mücadele, uluslararası sosyalist politikanın programsal hedeflerini ve sosyalist devletlerin kılavuz edindikleri barış felsefesini her yönüyle açıklamanın özel bir yeri vardır. Sovyet komünistleri, dünya kamuoyunun, yeryüzünde yüzmilyonlarca insanın, sosyalizm ile barış arasındaki kopmaz bağı anlamalarına, dünya harplerini bertaraf etme, emperyalist saldırganları dizginleme reel olanağının ancak sosyalizm sayesinde, sosyalizmin otoritesi ve gücü sayesinde ortaya çıktığı bilincine varmalarına yorulmak bilmeksizin yardım etmeyi kendileri için boyun borcu sayıyorlar.

Çin yöneticilerinin, sosyalist devletler topluluğuna karşı, kardeş parti ve devletlerin uluslararası uyumlu hareket hattına karşı yönelik politika ve propagandasına aktif olarak karşıkoymak SBKP'nin uluslararası alandaki ideolojik eyleminin önemli bir halkasıdır ve önemli bir halkası olarak kalmaktadır.

«Konfuzius ve Lin Piao'nun eleştirisi» adı verilen yeni politik-ideolojik kampanya da, bir zamanki «kültür devrimi» gibi, gözüdüldük bir anti-sovyetizme çevrilmekte ve bu kampanya artık her şeyden önce Çin halkının kendisine, sosyalizm dâvasına ve anti-emperyalist mücadeleye çok büyük zararlar vermiş bulunmaktadır.

Pekin yöneticileri, tam da, bütün demokratların ve bütün barışseverlerin olanca çabalarını uluslararası ferahlamanın pekişmesini sağlama, saldırı kuvvetlerini her yerde ve her bakımdan dizginleme sorunu üzerinde yoğunlaştırdıkları bir sırada, gerginliğin azaltılması sürecini gözden düşürmek ve baltalamak üzere kasıtlı ve kışkırtıcı çabalarına hız vermektedirler.

ÇKP yöneticileri, tam da, Avrupa ülkeleri komünist partilerinin ve bütün barış taraftarlarının, Avrupayı bir barış ve uluslararası işbirliği kıtası haline getirme mücadelesini genişletmeye çalıştıkları bir sırada, ortaya çıkıp, açıktan açığa, Varşova Antlaşması'nın aksine NATO'nun takviye edilmesini öğütlemekte, Avrupanın en gerici kuvvetlerinin Ortak Pazar temeli üzerinde yeni bir askeri blok kurulmasını öngören tehlikeli plânlarını desteklemektedirler.

Pekin, tam da, komünistlerin ve demokratların faşizm tehlikesine karşı mücadeleyi genişlettikleri ve Şili halkıyla uluslararası dayanışma kam-

panyası örgütledikleri bir sırada, ortaya çıkıp, eş görölmedik cinayetler işlemiş olan Şili askeri cuntasını en gösterişli biçimde desteklemektedir.

SBKP, şimdiki Çin yönetiminin, sosyalizm dâvasına, bütün komünist ve ulusal kurtuluş hareketine zararlar veren anti-leninist hareket hattına karşı bundan böyle de ardıcıl bir direniş göstermeyi ödev saymaktadır. Öte yandan, Sovyetler Birliği, her zaman belirttiğimiz gibi, ÇHC ile ilişkilerin iyileştirilmesini istemeye devam etmekte ve uluslararası problemlerin çözümüne Pekin'in de yapıcı bir tutumla katılmasını memnuniyetle karşılayacağını açıklamaktadır.

### *Çağdaş durum ve uluslararası komünist hareketi*

L. İ. Brejnev yoldaş, 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın sonuçlarına değinerek, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin sayfalarında şunları yazdı: «Biz, şimdiyedek hiçbir zaman, hiçbir politik hareket ve fikir akımının, insanlığın hayatında, uluslararası komünist ve işçi hareketindeki gibi muazzam dönüşümler yaratıcı bir rol oynamadığını haklı bir gururla söyleyebiliriz ... Yaşadığımız XX. yüzyılın önümüzdeki otuz yılı içinde insanlığın geleceği, hareketimizin gücünün artmasına, komünist ve işçi partilerinin eylembirliğine büyük ölçüde bağlı olacaktır.» <sup>(4)</sup>

1969 yılı Danışma Toplantısı üzerinden geçen beş yıl içinde, uluslararası komünist hareketi kendi saflarını bir hayli sağlamlaştırdı. Komünist ve işçi partilerinin politik itibar ve etkileri büyük ölçüde arttı. Şimdi, Danışma Toplantısı'ndan bugüne geçilen yola dönüp baktığımızda, bu toplantının ne kadar zamanında yapılmış olduğunu, hazırlayıp kabul ettiği dokümanların, emperyalizmle mücadelede komünistlerin yeni mevziler elde etmeleri, sınıksız topluluk ve dayanışmayı artırmaları bakımından, dünya komünist hareketinin kendi yapısında savaş kabiliyetini yükseltmesi ve genel anti-emperyalist cephenin genişletilmesi bakımından ne büyük bir önemi olduğunu açıkça görebiliyoruz.

Bu yıllar, zamanımız koşullarında kardeş partilerin danışma toplantılarının, komünist partileri arasında enternasyonalist bağların en etkin ve kabule değer biçimi olduğunu bir kez daha doğruladı. Birçok kardeş parti, bildiri ve belgelerinde bunu önemle belirtiyor. Moskova Danışma Toplantısı'ndan sonra komünistler arasında sıklaşan bölgesel görüşmeler, teorik konferanslar ve hareketimizde son yıllarda yerleşmekte olan diğer çökyanlı temas biçimleri de bunu gösteriyor.

Gerçekten de, içinde bulunduğumuz 1974 yılında, kardeş partiler ara-

<sup>(4)</sup> «Barış ve Sosyalizm Problemleri». — «Yeni Çağ», sayı 8, 1969, sf. 571–572.



sında çok önemli saydığımız iki konferans yapılmış bulunuyor. Bu cümleden olarak, Ocak ayının başında, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinin çalışmasını incelemek üzere bir toplantı yapıldı ve 67 komünist partisinden temsilcilerin katıldığı bu toplantı nice güncel problemler üzerinde yararlı ve ilginç fikir ve bilgi değiş tokuşuna olanak verdi. Ocak ayının sonunda da, Brüksel'de yapılan Batı Avrupa ülkeleri komünist partileri toplantısı, hem bu bölge komünistlerinin tekeli sermayeye karşı mücadelede tutumlarını ayarlayıp uyumlaştırmalarına, hem de Avrupada barış ve güvenliğin takviyesi için, genellikle uluslararası ilişkilerde yeni prensiplerin yerleşmesinin sağlanması için hareketimizin diğer kollarıyla birlikte aktif olarak çalışma iradelerinin kuvvetle belirtilmesine olanak verdi.

Gerek bu toplantılar sırasında, gerekse birçok kardeş partiler yöneticilerinin yayımlanan konuşmalarında, dünyada ilkesel değişimlerin oluştuğu, sadece komünistlerin son beş yıl içindeki mücadele koşullarında ciddi değişikliklerin değil, hareketimizin karşı karşıya bulunduğu yeni sorunların da sözkonusu edilmesine olanak veren yeni eğilimlerin, yeni süreçlerin belirttiği düşünceleri ileri sürüldü. SBKP de, 1969 yılı Danışma Toplantısı'nın çıkardığı sonuçlar temeli üzerinde elde edilen başarıları değerlendirmenin, çağdaş uluslararası durumdaki gelişmeyi karakterize eden süreç ve olguların analizinin, komünistlerin yeni koşullardaki eylem-birliği hattını belirlemenin kardeş partilerin toplu çabalarını gerektiren bir sorun olduğu kanısındadır.

Halen, birçok kardeş partinin, 1967'deki Karlovi Vari Konferansı tipinden yeni bir Avrupa Komünist ve İşçi Partileri Genel Konferansı yapılması yönündeki öneri ve girişimleri de, içinde bulunduğumuz anın, komünist hareketinin gereksinmelerine uygundur.

İdeolojik mücadelenin keskinleştiği ve toplumun bütün hayatı üzerinde gitgide büyüyen bir etki yaptığı bir durumda, zamanımızın karakteristik bir çizgisi olarak, uluslararası karşılıklı ilişkilerin olağanüstü yeğînleşmesi koşulları geliştikçe, komünistler, proletarya enternasyonalizmi prensiplerinin ardıcıl biçimde gerçekleştirilmesine ve geliştirilmesine büyük bir özen gösteriyorlar.

Proletarya enternasyonalizmi, sosyalizmi ve komünizmi başarıyla kurmanın garantisidir. Proletarya enternasyonalizmine sadakat, çağımızın üç ana devrimci kolunun (dünya sosyalizmi, uluslararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş hareketi) etkileşmelerini sağlamanın temel koşuludur. Proletarya enternasyonalizmi, emperyalizme karşı, barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık için mücadelede, komünizm idealleri için mücadelede, bizim eşsiz güçte silâhımızdır.

## **Varşova Antlaşması'na dahil devletler Politik Danışma Komitesi'nin toplantısı**

17–18 Nisan 1974 günlerinde, Polonya başkentinde, Varşova Dostluk, İşbirliği ve Yardımlaşma Antlaşması'na dahil devletler Politik Danışma Komitesi'nin toplantısı yapıldı. Bu danışma toplantısının çalışmalarına ADC, Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya, Romanya ve SSCB parti-hükümet heyetleri katıldılar.

Toplantının gündemine, Avrupa güvenliğini takviye ve gerginliği daha da azaltma dâvasıyla ilgili güncel sorunlar alınmıştı. Bunların görüşülmesinden sonra bir bildiri kabul edildi ve yayımlandı. Bu bildiride, gerginliği azaltma eğiliminin, şimdi Avrupa kıtasında ve genellikle bütün dünyadaki durumun gelişmesinde ağır basan bir çizgi olduğu belirtiliyor. Uluslararası ilişkiler pratiğinde, sosyal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamaları prensipi ve ayrıca bağımsızlık ve egemenliğe, hak eşitliğine, toprak bütünlüğüne saygı gösterilmesi, Avrupada çizili devlet sınırlarının dokunulmazlığının tanınması, kuvvete başvurmaktan ve başvurma tehdidinden vazgeçilmesi, içişlere karışılmaması gibi temel uluslararası ilişkiler normları artık daha geniş ölçüde kendini kabul ettiriyor.

Bundan başka, Varşova Antlaşmasına üye devletler, emperyalizm ve gerici kuvvetlerinin silâhı elden bırakmadıklarını, yaratılan ferahlık sürecine karşıkoymaya, halkların emellerine uygun olan bu süreci durdurmaya yeltendiklerini belirttiler. Yayımlanan bildiride, dünya halklarının, bütün ilerici, demokratik, anti-emperyalist ve barışsever güçlerin, yekpâre bir bütünlükle hareket ederek, üstün geleceklere ve kendi temel haklarını savunacaklarına, her halkın kendi kaderine buyruk olma hakkına saygı gösterilmesini sağlayacaklarına kesinlikle güvenilmekte olduğu ifade ediliyor.

Sosyalist ülkelerin, öncelikle Sovyetler Birliğinin yapıcı dış politika eylemi, hele FAC ile bir dizi antlaşma ve anlaşmanın imzalanmış olması, Avrupada durumun normalleşmesine, iyi komşuluk ilişkileri kurulmasına ve bütün devletler arasında karşılıklı yarara dayanan çokyanlı işbirliğinin genişletilmesine büyük ölçüde yardım etti. Avrupada gerginliği azaltma yolunda atılan adımlar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Genel Konferansı hazırlık safhasına girilmesine yol açtı. Bu konferansı gerçekleştirmek bütün Avrupa ülkeleri halkları ve hükümetlerinin dâvası oldu. Varşova Antlaşması'na üye devletler yöneticileri, Avrupada sağlam ve âdil bir barışın temellerini atabilmek üzere Avrupa Genel Konferansı'nın toplanması için yıllarca aktif olarak çalıştıklarını, ilk safhaların gerçekleştirilmiş olmasını barış dâvasının büyük bir zaferi, uluslararası ilişkilerde

sağduyunun zaferi saydıklarını belirttiler. Avrupa Genel Konferansı, Avrupayı bütün devletlerin gerçekten eşit haklı işbirliği bölgesi haline getirme, aralarındaki güvenin artmasına yardım edecek adımlar atma ödeyiyle yükümlüdür.

Bildiride, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Genel Konferansı son safhasını da gerçekleştirmenin ve gerekli dokümanların yüksek düzeyde imzalanmasının amaca uygun olacağı kanısı da oybirliğiyle bir kez daha ifade ediliyor. Varşova Antlaşması'na üye devletler, Avrupa Genel Konferansı'na bir amaç gözüyle değil, bütün Avrupa ülkeleri arasında yeni ilişkiler kurulması yönündeki tarihsel çalışmaların çıkış noktası olarak bakıyorlar. Avrupa kıtası ülkeleri, Genel Konferans tarafından saptanacak ve otuz beş devletin otoritesiyle desteklenecek olan prensiplere dayanarak, aralarında her birinin maddi ve mânevi menfaatlerine uygun ve geniş kapsamlı bir işbirliği kurup geliştirebileceklerdir. Bildiride, böyle bir işbirliğine Varşova Antlaşması üyelerinin hazır oldukları belirtilmekte, Genel Konferansa katılan diğer ülkeler de bu işbirliğini benimsemeye çağrılmaktadır. Konferansa katılan devletler arasında daimi bir Avrupa güvenlik ve işbirliği organı kurulması bu amaca hizmet edebilir.

Varşova Antlaşması devletleri yöneticileri, artık sağlanmış bulunan politik ferahlamanın askerî gerginliğin azaltılmasıyla tamamlanmasını önemli saydıklarını da oybirliğiyle belirttiler. Üye devletler, Avrupada silâhlı kuvvetleri ve silâhlanmayı azaltma konusunda, Politik Danışma Komitesi'nin 1972 Ocak ayındaki Prag Toplantısı'nda kabul edilen «Avrupada barış, güvenlik ve işbirliği deklarasyonu»nda belirtilmiş bulunan görüşlerini yeniden tekrarladılar. Orta Avrupada silâhlı kuvvetler ve silâhlanmayı azaltma görüşmelerinde varılabilecek bir başarılı sonuç, bu dâvaya büyük bir katkı olabilir ve gelecekte Avrupanın diğer kesimlerinde de böyle görüşmeler yapılabilmesi için elverişli koşullar yaratabilir.

Politik Danışma Komitesi toplantısına katılan devletler yöneticileri, Varşova Antlaşması örgütlerini Kuzey Atlantik Paktı örgütleriyle paralel olarak dağıtmaya veya ilk adım olarak bu paktların askerî örgütlerini ortadan kaldırmaya hazır bulunduklarını bir kez daha belirttiler. Bir yandan da, NATO varolmaya devam ettikçe ve silâhsızlanma yolunda etkin tedbirler alınmadıkça, Varşova Antlaşması devletlerinin de, kendi savunma gücünü artırmayı ve bu yönde aralarındaki işbirliğini geliştirmeyi zorunlu saydıklarını açıkladılar.

Bildiride, Arap halklarının, emperyalist saldırı politikasına karşı, İsrail silâhlı kuvvetlerinin işgal ettikleri bütün Arap topraklarından çekilmeleri ve Filistin Arap halkının yasal haklarının da sağlanması için yürüttükleri haklı savaşı tam dayanışma dile getiriliyor, bütün bu bölge devletlerinin güvenlik, bütünlük ve egemenliğinin garantilenmesi gerektiği belirtiliyor.

Toplantıya katılanlar, Viyetnamdaki durumla ilgili düşüncelerini de ortaya koyarak, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti'nin ve Güney Viyetnam Cumhuriyeti Geçici Devrimci Hükümeti'nin, Paris Anlaşması'nın bu belgede imzaları bulunan bütün memleketlerce tam ve eksiksiz uygulanmasını sağlamaya yönelik hareket hattını tamamiyle desteklediklerini ifade ettiler. Öte yandan, Laos'ta değişik politik güçler koalisyonu ile iktidar organları kurulmuş olmasını ve Kamboçya'da yurtsever güçlerin başarılarını memnuniyetle karşıladıklarını belirterek, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin dış güçler tarafından karışılmaksızın ülkenin barışçı yoldan demokratik birleşmesini sağlamak üzere gereken koşulları yaratma yönündeki yapıcı adımlarını desteklediklerini açıkladılar.

Bildiride, Birleşmiş Milletler belgelerinde saptanan insan haklarının Şili askerî cuntası tarafından alabildiğine kabalıkla çiğnenmesine son verilmesi, yurtseverlerin kovuşturulmasının durdurulması kesinlikle isteniyor, diğer devletler ve uluslararası kamuoyu Şili ilerici güçlerini desteklemeye çağırılıyor.

Toplantıya katılanlar, gerginliğin azalması sürecinin dünyanın bütün kesimlerini kapsamaması gerektiği kanısında olduklarını belirttiler. Barışı koruma özeni, uluslararası en önemli sorunların çözümüne halkların menfaatleri açısından aktifçe katılma, hangi toplumsal-politik sisteme mensup olduklarına bakılmaksızın büyük ve küçük bütün devletlerin ödevidir.

Toplantıya katılanlar, enternasyonal yükümlerine sadakatle, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarının, emperyalizme, sömürgecilğe ve yeni-sömürgecilğe karşı, ulusal bağımsızlık için, politik bağımsızlıklarını pekiştirmek ve ekonomik bağımsızlığı da elde etmek için, sosyal ilerilik için yürüttükleri haklı savaşı tamamen desteklediklerini belirttiler. Bu cümleden olarak, Angola, Mozambik, Gine-Bisau ve Yeşil Burun Adaları halklarına destek olduklarını açıkladılar.

Bildiride, uluslararası ilişkilerde bloklar dışında kalma hareketinin gitgide artan rolü belirtiliyor ve bloklardışı ülkelerin politikasındaki anti-emperyalist yönelimin olumlu karşılanmakta olduğu ifade ediliyor. Ayrıca, halkların, harbe ve saldırıya karşı, barış ve ulusal bağımsızlık uğrunda yürüttükleri mücadeleye bu ülkelerin günden güne artan bir katkıda bulundukları dile getiriliyor. Bununla ilgili olarak, bloklardışı ülkelerin Cezayir'de yapılan IV. Konferansının büyük önemine işaret ediliyor.

Varşova Antlaşması'na giren devletler, Birleşmiş Milletler Teşkilâtının rolünün artırılmasına, uluslararası problemlerin çözümünde, barışı sağlamlaştırma ve bütün halklar arasında işbirliğini geliştirme çabalarında bu örgütün kendi tüzüğü temeline dayanan eyleminin daha etkin hale getirilmesine büyük bir önem veriyorlar.

Toplantıda, kardeş ülkeler arasında, her birinin ekonomik potansiyelinin

büyümesini hızlandıran, savunma gücünü artıran, halkların refah düzeyinin yükseltilmesine, kültürün ve bilimin geliştirilmesine yardım eden etraflı işbirliğinin derinleşmesi memnuniyetle kaydedilmiş bulunuyor. Varşova Antlaşması devletleri, sosyalizm, ilerilik ve barış yararına olan sarsılmaz dostluklarını bundan böyle de güçlendirecek, diğer halklara yeni tip uluslararası ilişkiler, gerçek demokratik toplum örneği, sosyalist yaşam tarzı örneği veren sosyalizmin itibarını daha da yükselteceklerdir.

Toplantı, ayrıca, «Yakın-Doğu'da sağlam ve âdil barış için», «Viyetnam'da sürekli barış ve Viyetnam halkının yasal ulusal menfaatlerinin sağlanması için» ve «Şili'de demokratlara yöneltilen keyfi baskı ve kovuşturmalara son verilmesi için» başlıklı üç çağrı kabul etmiştir.

## Emperyalizme karşı tekcephe

*«İnsanlık, yüzyılımızın son otuz yılında, ilerilik ve gericilik güçleri arasında, sosyalizm ve emperyalizm güçleri arasındaki tarihsel mücadelenin keskinleştiği bir durum ve döneme girdi. Bu mücadele bütün dünyada, toplumsal hayatın ekonomi, politika, ideoloji ve kültür gibi başlıca alanlarında geliyor.»*

*Bu yargıya varan komünist ve işçi partilerinin 1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı üzerinden geçen beş yıl içinde anti-emperyalist cephe genişledi. İşçi sınıfı, demokratik ve devrimci güçler, insanlığın baş düşmanına karşı gittikçe daha sıkı bir birlik yaratıyor ve daha etkili bir eylembirliği yaparak mücadele ediyorlar.*

### GÜNÜMÜZDE İDEOLOJİK SAVAŞ

*Aleksandır Lilov*

Bulgaristan Komünist Partisi MK Sekreteri

Barış ve sosyalizm güçleri taarruzdadır. Sosyalist topluluk ülkelerinin ardıcıl barışçı politikası ve uyumlu eylemleri sonucu olarak, komünist partilerinin ve çağımızın diğer ilerici hareketlerinin yorulmak bilmez eylemleri sonucu olarak, uluslararası ilişkilerde köklü bir dönüm sağlanıyor. Tarihsel gerçeğe sadık kalarak derin bir şükranla belirtmeliyiz ki, bu dönümün sağlanmasında, XXIV. Kongrenin kabul ettiği Barış Programı'nı sapmaksızın yerine getirmekte olan Sovyetler Birliği ve SBKP çözümleyici bir rol oynamaktadırlar.

Dünya politikasında oluşmasına tanık olduğumuz değişimler, bugünkü kuşakların kaderini ilgilendirdikten başka, insanlığın gelecek tarihi üzerinde de büyük bir etki yapacaktır. Çünkü insanın ve uygarlığın gelişmesi bakımından en zorunlu koşulların sağlanması için, halkların hayatının ve güvenliğinin korunması için mücadele yürütülmekte, dünya devletleri arasında sürekli barışçı ilişkilerin sağlam temeli atılmaktadır. Ve herkes, bu kutsal hedefe, reel sosyalizmin, yani gerçekleştirilmiş olan sosyalizmin varlığı ve eylemleri sayesinde ulaşılabilirliğini görmektedir.

Sosyalist topluluk ülkelerinin dış politikası, gerçekten sürekli ve sağlam barışı sağlama, gerginliği azaltma sürecini etraflı ve çok yönlü biçimde geliştirme, devletler arasında halkların yararına aktif ve semereli bir ekonomik ve kültürel işbirliği kurma programıdır; çağdaş koşullarda

barış içinde yanyana yaşama prensiplerini pratik olarak gerçekleştirme programıdır.

Gelecek, bugün uluslararası iklimde oluşan değişimlerin anlam ve önemini en tam ve dolgun biçimde gösterecektir. Fakat, barış ve sosyalizm güçlerinin büyük bir zafer kazandıkları, yeni, daha sağlam mevziler elde ettikleri daha bugünden güvenle söylenebilir.

Komünistler, uluslararası durum ve koşullarda oluşturulan değişimlere yüksek bir değer vermekle ve geleceğe iyimserlikle bakmakla beraber, politik bakımdan gerçekçiliğe bağlı kalıyorlar. Öyle ki, hedefe (sürekli, adil ve demokratik barışa) doğru geçilecek uzun ve güçlüklerle dolu yolda, artık önemli adımlar atıldığını, fakat bunların henüz ilk adımlar olduğunu bir an bile unutmuyorlar. Çoğu burjuva hükümetlerinin «soğuk harp» politikasından resmen vazgeçmeleri, henüz emperyalizmin gerici kuvvetlerinin stratejik plân ve hedeflerini değiştirdikleri anlamına gelmez. «Soğuk harp» tutumunun iflâsiyle, ne bu tutumun yandaşları, ne doğruduğu zararlı sonuçlar, ne de uluslararası ilişkilerde yarattığı yılanmış ruh halleri otomatik olarak ortadan kalkar. Halen ulaşılmış olanın korunması ve daha ileri doğru geliştirilmesi için ve en önemlisi uluslararası gerginliği şartlayan ve doğuran nedenlerin ebedi olarak yok edilmesi için daha pek çok çaba gereklidir.

Sosyalist ülkeler parti ve devlet yöneticileri arasında geçen yaz Kırım'da yapılan toplantıda, uluslararası hayattaki olumlu değişimleri dönüşsüz kılmak üzere, kardeş partilerin elbirliğiyle saptanmış bulunan politik hareket hattının uygulanması yönündeki eylembirliğini güçlendirme iradesi, bu sarsılmaz irade, yeni bir güçle doğrulandı. Bu toplantıya katılanlar, uluslararası havayı esaslı biçimde iyileştirme mücadelesinin bütün cephe üzerinde ardıcıl ve sapmasız olarak yürütülmesi gerektiği kanısını oybirliğiyle belirttiler. Toplantıda özellikle belirtildiği üzere, sosyalizmin ideolojik taarruzunun da barış taarruzu ile atbaşı yürütülmesi gerekmektedir. Sosyalist ülkeler kardeş partilerinin benimsedikleri bu ilkesel ve sürekli ödev, devrimci hareketin enson hedeflerine uygun olduğu gibi, günümüzün istemlerine de uygundur.

### *Yeni koşullar*

«Soğuk harp»ten barış içinde yanyana yaşamaya doğru geçiş koşullarında, dünya sosyalizminin uluslararası alanda yürütmekte olduğu sınıf mücadelesinin ideolojik (teorik) biçiminin rolü yasallıkla artmaktadır. Bu da anlaşılır şeydir.

Uluslararası durum ve koşullardaki değişiklikler, BKP Merkez Komitesi Temmuz (1973) Plenumunda Todor Jivkov yoldaşın belirttiği üzere, sosya-

lizm ile kapitalizm arasındaki mücadelenin başlıca alanları oranında da değişmelere sebep oldu. Şimdi ekonomik, politik, ideolojik ve diplomatik alanlar ön plâna çıkıyor. Barış içinde yanyana yaşama politik hattı, sınıfsal barış ve sınıfsal işbirliği anlamına gelmiyor. «Kim kimi?» sorunu, çağımızın en büyük sorunu olarak gündemde kalıyor. «Soğuk harp»in sona ermesi, sınıf mücadelesinin, devrimlerin ve Şili'deki trajik olayların gösterdiği üzere karşı-devrimlerin de sona ermesi demek değildir. Fakat devrimci değişimler objektif karakterlidir ve tarihsel perspektifte hiç kimse bunları durduramaz. Evrensel-tarihsel sosyal süreç ileri doğru hareketine devam ediyor, dünya devrimci süreci gitgide daha geniş bir cephe üzerinde yaygınlaşıyor. Yeni ve eski toplumun fikirleri arasında, işçi sınıfı ile burjuvazinin ideolojileri arasındaki mücadele, bundan böyle de, dünya devrimci sürecinin ileri kesimlerinden biri olacaktır.

Barış içinde yanyana yaşama, sosyalizmin ve kapitalizmin sosyal öz-lüğünü ve dünya görüşü temellerini değiştirmiyor. Söz konusu olan, karşıt toplumsal sistemler arasındaki tarihsel mücadelenin barışçı ilişkiler ağına yönltilmesi, bunlar arasında bir askeri çatışmadan insanlığın kurtarılması, ekonomi, bilim, teknik ve kültür alanlarında karşılıklı yarara dayanan işbirliğinin alabildiğine genişletilmesidir. Barış içinde yanyana yaşama sorununun ilkesel ve biricik gerçekçi konuş tarzı budur.

Demek oluyor ki, ideoloji alanında barış içinde yanyana yaşama yoktur ve olamaz. Bu alanda daha «Komünist Partisi Manifesti» zamanından itibaren komünist fikirlerle burjuva fikirleri arasında amansız ve sürekli bir mücadele yürütölmüştür ve komünizmin tam zaferine kadar da yürütölecektir. Bu hiç bir sübjektif iradenin buyruğına girmez bir yasallıktır. Uluslararası ilişkilerdeki değişimler bu mücadelenin koşullarını etkilemektedir. Fakat her iki ideolojinin sınıfsal tabiatı ve aynı zamanda sınıfsal hedefleri değişmez ve uzlaşmaz olarak kalmaktadır.

Bizim fikirlerimizin çok büyük bir gücü ve üstünlüğü vardır. Fikirlerimize gösterilen ilgi de günden güne artıyor. Uluslararası gerginliğin azalması koşullarında, komünist fikir ve idealleri milyonlarca insanın ilk defa tanı-maları, gerçekleştirilmiş bulunan sosyalizmin başarılarına ilişkin gerçek-lerin en geniş ölçüde duyurulması, sosyalist hayat tarzının üstünlüklerinin gözler önüne serilmesi olanakları giderek genişliyor. Emperyalizmle ideolojik mücadelede komünistlerin daimi olarak girişimi ellerinde tutmaları ve ideolojik eylemlerini yetkinleştirmelerinin ne kadar önemli olduğunu anlamak zor değildir. Bugün, dünya gelişmesine ilişkin yeni problemleri zamanında ve derin bir bilimsellikte aydınlatmak, burjuva ideolojisinin gericiliğini ve sınıf düşmanlarımızın sahteciliklerini kanıtlı olarak ortaya koymak ve bütün içyüzüyle göstermek, sosyalist ölkelerin politikasına ve reel ulaşımına ilişkin gerçekleri en inandırıcı biçimde herkesin bilincine maletmek zamanımızın istemlerine uygun adımlarla ilerlemek demektir, sosyalizmin ideolojik taarruzunu gerçekleştirmek demektir.



Sosyalizmin barış taarruzunun bundan sonraki başarıları, daha çok, ideolojik taarruzun atılım ölçülerine ve özellikle barış içinde yanyana yaşama politikasının halkların geleceği bakımından ne gibi bir anlam ve önem taşıdığının maharetle ve zamanında açıklanmasına, sosyalist topluluğun girişimlerinin dünya kamuoyu tarafından geniş ölçüde desteklenmesine, gerginliğin azaltılması çabalarının karşısında olanların, emperyalizmin saldırgan ve gerici çevrelerinin bütün içyüzleriyle açığa vurulmasına bağlıdır. Burada, yalnızca burjuva propagandası tarafından yaratılan «komünizmin saldırganlığı» efsanesinin büsbütün çürütülmesi değil, aynı zamanda sosyalizm ile barışın birbirinden ayrılmaz şeyler oldukları, sosyalizmin barışseverliğinin kendi tabiatından ileri geldiği gerçeğinin, bu büyük gerçeğin iyice açıklanması ve halkların bilincinde yer etmesi sözkonusudur. Biz ideolojik cephemizde, dünyada gerginliği azaltmayı daha ileri doğru götürme yolunu temizleme ve aydınlatmaya, bu süreçleri adamakıllı pekiştirecek ve dönüşsüz kılacak durumdaki bütün etkenlerin eyleminden yararlanmaya doğru yöneliyoruz. Ve yalnız ilerici güçlerin (sınıfların, partilerin, hareketlerin, halkların) barış içinde yanyana yaşama sorunlarına ilişkin toplumsal bilincini doğrulukla oluşturmayı değil, aynı zamanda bu bilinci barışı savunacak bir maddi güce dönüştürmeyi de ödevimiz sayıyoruz.

İki sistem arasındaki mücadelede ideolojik alanın giderek artan önemini özellikle belirtmemiz gerekir, zira insanların kafalarını ve kalplerini kazanmak için hiç bir zaman bugünkü kadar yeğin, böylesine geniş ölçüde bir mücadele yürütülmemiştir. «Kuvvet mevzii» politikasının iflâsı, burjuvazinin kendi sınıfsal amaçlarına ulaşma çabalarını zerrece ikircime düşürmüştür. Burjuvazi bu çabalarına artık daha ziyade dünya alanındaki güçler oranına uygun başka araçlarla devam etmektedir. İdeolojik düşmanlarımızın «fikirlerin ve insanların serbestçe akını ve hareketi» tezini böylesine ısrarla ileri sürmeleri rastgele değildir. Onlar, bu akını, pratikte, her şeyden önce konserlerin ideolojik ürünlerini hiç bir engelle karşılaşmadan ihraç edebilme olanağı olarak, halkların, özellikle sosyalist ülkeler halklarının bilincini kendilerine yabancı bir ideolojiyle metodlu biçimde işleme olanağı olarak, burjuva görüşlerini, moral prensiplerini, alışkanlık ve göreneklerini, burjuva hayat tarzını dayatma olanağı olarak anlamaktadırlar.

Amerikan araştırmacılarından H. Şiller, geçenlerde, savaş gemileri diplomasisinin artık antika eşya müzesine kaldırdığını, ama yığınsal enforsasyon araçları diplomasisinin gitgide gelişen bir biznes olduğunu yazdı. Bu bir bilim adamı kanısıdır. Bir de, Başkan Nikson'un yeni koşullarda «Hür Avrupa» ve «Hürriyet» radyolarının eylemi hakkında rapor hazırlamakla görevlendirdiği devlet komisyonunun resmi kanısını görelim. Bu komisyon, sözkonusu radyoların yayınlarının, sosyalist ülkeler hükümetlerinin gerek kendi ülkelerinde, gerekse kapitalist dünya ile ilişkilerinde

«serbest enformasyon ve fikirler akını»na geçene kadar devam ettirilmesi salık verdi. Sözü geçen geniş rapor, Başkan Nikson tarafından 1973 Temmuzunda onaylandı, ve bilindiği üzere, Amerikan Kongre'si her iki radyo istasyonuna 1974 yılı için 50 milyon dolar ek ödenek verdi.

Sosyalist ülkeler hükümetlerinin, insanlar ve halklar arasında temasların, mânevi yakınlaşmanın ve işbirliğinin genişletilmesini istemedikleri teranesi, gerici propagandanın kötücül bir sahteciliğinden başka bir şey değildir. Sosyalizm insan hak ve özgürlükleri için reel maddi garantiler yaratmıştır ve bu onun söz götürmez başarısıdır. Tam istihdam gibi, toplum ve devlet yönetimine emekçilerin geniş ölçüde katılımı gibi, parasız öğrenim ve sağlık yardımları gibi, yurt ve dünya kültürü ve estetik değerlerinin herkes için erişilebilir hale getirilmesi, ulusal ve ırksal ayırımı son verilmesi vb. gibi hayati ödemdeki kazanımları sağlayan sosyalizm değil de nedir?

Yeni koşullar içinde uluslararası kültürel işbirliği, temas ve enformasyon değiş tokuşuna gelince, bunlar, kanımızca, her şeyden önce barışın güçlenmesine, halkların mânen zenginleşmelerine yardım etmekle yükümlüdürler. Bu yüküm, bizim dış politika hattımızın önemli bir bölümüdür ve bu politika hattı da bir toplum düzeni olarak sosyalizmin kendi tabiatından doğmaktadır. Bilindiği üzere, daha 1973 yılında Helsinki'de yapılan Avrupa Konferansı birinci aşaması oturumlarında, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti ve Polonya Halk Cumhuriyeti, kültürel işbirliği ve temasların ve enformasyon değiş tokuşunun geniş ölçüde geliştirilmesini önermişlerdir.

Fakat biz, «fikirlerin serbestçe akını» bayrağı altında, sosyalist düzene iftiralar yağdırma, anti-hümanist militarizm, ezgicilik, ulusal düşmanlık ve ırksal nefret, ahlâki düşüklük ve mânevi soysuzlaşma fikirleri yayma denemeleri yürütülmesine kesinlikle karşıyız. Biz bundan sonra da kendi topraklarımızda böyle bir propagandanın yolunu kesmekte amansız davranmakla kalmıyacak, bunun bütün dünyada yasaklanması için de mücadelemize hız vereceğiz.

Emperyalizmin aşırı gerici ve harpçi-ekstremist çevrelerinin gücünü ve etkisini küçümsemek, onun ekonomik ve politik eylemlerinin daima anti-sosyalist bir yönelimi olduğunu unutmamak gerekir. Ama buna rağmen, yeni durum ve koşullarda, burjuvazinin sosyalizme karşı mücadelede çabalarının önemli bir bölümünü ideolojik alanda yoğunlaştırması beklenebilir. Gerginliğin azaltılması koşullarında, burjuvazinin fikir alanındaki baskısı *yalnız devam etmekle kalmıyacak, aynı zamanda daha da artacaktır.*

Son yıllarda, burjuvazinin yönetici imtiyazlı zümresi, emperyalizmin sosyalizme karşı mücadele genel stratejisinde ideolojik doğrultunun yerini ve önemini ciddi olarak yeniden gözden geçirip değerlendirmiştir. Emperyalist memleketlerin propaganda ve öncelikle dış propaganda cihazi-

nın böylesine çabuk ve bu kadar önemli derecede genişletilmesi ve güçlendirilmesi rastgele değildir. Bunun olanaklarını abartmak elbette gereksizdir, fakat sınıf düşmanının ideolojik alanda bizim üzerimizde perspektif gözetilerek plânlaştırılmış ve titizlikle örgütlenmiş bir baskı yürütmeye çalıştığını görmezlikten gelemeyiz. Propaganda cihazı potansiyelini geliştirmek üzere yapılan büyük yatırımlar, burjuvazinin sosyalizmle ideolojik çarpışmaya ne denli önem verdiğini göstermektedir. Bugün, enforsasyon toplama ve yayma işlerinde çalışanlar sayısının, bu alandaki ihtisas kurumlarının, radyo ve televizyon merkezleri ve programlarının, kitap, dergi ve gazete yayımlarının bütün kapitalizm tarihinde eşi görülmedik ölçüde arttığına tanık olmaktadır.

Demek oluyor ki, çağdaş koşullarda ideolojik mücadelenin stratejik önemi artmakta, uluslararası ilişkilerin bütün alanlarında dolaylı veya dolaysız, fakat heryanlı ve yığınsal bir ideolojizasyon süreci oluşmaktadır. İdeolojik etkileme olanakları bir hayli genişlemektedir. Sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ilişkilerde ideolojik bakımdan tarafsız eylem biçim ve alanları yoktur.

#### *Burjuvazinin stratejik plânları*

Emperyalizmin şimdiki ideolojik stratejisi, esas itibarıyla, sosyalizmin teori ve pratikteki tarihsel taarruzuna cevaben *karşı-strateji* olarak işlenip saptanmıştır. Bu strateji, Marksizm-Leninizmi «yalanlama»yı, sosyalizmi toplumsal bir düzen olarak gözden düşürmeyi, dünya sosyalist sistemini ve uluslararası komünist hareketini yıpratmayı hedef tutmaktadır. Emperyalizm bu sorunu yeni koşullar içinde de çözmeye çalışmaktadır.

Emperyalizmin çağdaş ideolojik stratejisinde üç temel doğrultu görülüyor. Birincisi, yıkıcı, *anti-komünist* doğrultu, ikincisi *şimdiki* kapitalist gerçeğin savunusu, üçüncüsü de *burjuva toplumu perspektiflerinin gayeye uygun* bir çabayla işlenmesi olarak belirlenebilir.

Yıkıcı, anti-komünist doğrultu, emperyalizmin, bizim ideolojimize karşı mücadeleyi sosyalizm ve komünist hareket «alan»ına aktarma, belirlenmiş bulunan amaca ulaşılmasına hizmet edebilecek her şeyden, en kaba sahteciliklerden tutun da gerçek durum ve kanıtları en kurnazca tahrife ve bunları «iyiniyetle» işleyip kullanmalara kadar, proletarya enternasyonalizmine hücumlardan, milliyetçiliği ve anti-sovyetizmi körüklemelerden tutun da revizyonizmi doğrudan doğruya desteklemelere vb. kadar her şeyden kesinlikle yararlanma çabalarıyla bağlıdır.

Kapitalizmin savunulması doğrultusu, her şeyden önce «halk kapitalizmi», «sosyal partnrlük», «tek endüstriyel toplum», «açık toplum» vb. teorileriyle ortaya çıkmaktadır. Bu teoriler, çağdaş kapitalizmin sosyalizme üstünlüğünü «ispatlama» çabasına koşulmuştur.

Emperyalizmin ideolojik stratejisinde görülen ve son yıllarda da iyice yaygınlaşan üçüncü doğrultunun üzerinde, kanımızca, özel bir dikkatle durulmalıdır. Bunun başlıca amacı, burjuva toplumunun bundan sonraki gelişme *tarihsel perspektifini* teorik olarak işlemek ve temellendirmektir. Bilindiği gibi, burjuva ideolojisi, en çok, Marksist-Leninist öğreti tarafından bilimsellik ile ispat edilen objektif kaçınılmazlıktan, yani kapitalizmin yerini sosyalizm ve komünizmin alacağından korkmaktadır. Çağdaş evrensel sosyal ilerleme bu objektif yasallığı önüne geçilmez biçimde yerine getirmektedir. İşte bu yüzdendir ki, L. Brejnev yoldaşın belirttiği üzere, «kapitalist dünya ile ilişkilerimizin diğer alanlarında olduğu gibi, ideolojide de, sosyalizm tarihsel taarruz halinde, kapitalizm ise savunma durumundadır». (1)

Burjuva ideolog ve teorisyenleri, bilimsellik ile ispat edilen bu yasallığın bir teorik alternatifini bulabilmek üzere, bu suretle de ideolojik mücadele alanında stratejik inisiyatifini tekrar ele geçirebilmek, burjuva toplumu için *tarihsel bir perspektif* açabilmek ve bu toplumu burjuva ideologlarının şimdi dillerinden düşürmedikleri deyişle «geleceğe açık sistem» olarak gösterebilmek üzere, olağanüstü çabalar harcıyorlar. Zaten burjuva fütürolojisinin son zamanlarda hızla gelişmesinin nedenlerinden biri de budur. Ve kapitalizm, bugün, sosyal ilerleme ideali olabilecek fikirler oluşturmak için gerekli objektif koşullardan da, mânevi kaynaklardan da yoksun olsa bile, bu doğrultunun reel propagandacılık olanaklarını küçümsemek elbette ciddi bir hata olur.

Emperyalizm burjuva fütürolojisinin gelişmesine büyük ümitler bağlıyor ve bunu kendisi için uzun menzilli bir ideolojik topa çevirmek istiyor. «Ekonomik gelişme aşamaları», «karşıt iki sistemin konverjansı» («birbirine yaklaşması»), «post-endüstriyel (endüstri sonrası) toplum», «teknorönik toplum» vb. gibi anti-marksist moda teorilerin stratejik plânları çok yanlıdır.

*Birincisi*, bütün bu teoriler, bilimsel-teknik devrimin sonuçlarını kötüye kullanarak, toplum gelişmesi ve sosyalizmin bütün ülkeler ve halklar için tarihsel kaçınılmazlığı hakkındaki Marksist-Leninist öğretiyi yalanlama çabasıdır. Hepsisi de, sosyalizm ile komünizmin, halkların ve öncelikle ekonomik bakımdan geri kalmış halkların geleceğinin sadece mümkün alternatiflerinden biri olduğu tezine temel aramaktadırlar. *İkincisi*, bu teoriler, sosyalist toplum ile burjuva toplumu arasındaki ilkesel ayrımları örtbas etme, sosyalizm ile kapitalizmin aynı tip toplumun, sözümona endüstriyel toplumun sadece iki türü olduğunu ve sosyalizmin de endüstriyel toplumun alt basamağından başka bir şey olmadığını ispatlama çabasıdır. *Üçüncüsü*, bu teoriler, ABD'yi «yüksek yığınsal tüketim aşaması»na, «post-endüstriyel toplum» aşamasına girmiş bir memleket

(1) L. İ. Brejnev, Lenin'in yolunda. Moskova. Politizdat, 1970, C. 1, s. 498.

olarak göstermek isteğiyle, geleceğin modelinin sosyalist ülkeler değil, Sovyetler Birliği de değil, gelişmiş kapitalist ülkeler ve en başta Birleşik Amerika olduğuna yığınları inandırmaya çalışmaktadır. *Dördüncüsü*, bu teoriler, sosyalizmin «endüstriyel toplum» aşamasına girmiş olsa bile, bu toplumun bütün üstünlüklerini belirtmeyeceğini ispatlama çabasıdır. Ve onlara göre, bunun nedeni, sosyalizmin güya «eliter» (seçkinlere öncelik tanıyan), «bürokratik», «demokratik olmiyan» politik sistemidir. Bundan ötürü, yine bu teorilere göre, sosyalizm bütün ülkelerin ve hele kapitalist memleketlerin tarihsel amacı olamaz.

Barış içinde yanyana yaşama prensipleri uluslararası ilişkilerde ne kadar geniş ölçüde yerleşiyorsa, emperyalizmin ideolojik strateji uzmanları tarafından sosyalizm ve komünizmin bir tarihsel alternatifini işleme yönünde harcanan çabalarının da bu yerleşme ölçüsünde arttığını görmek zor bir şey değildir. Bütün bunlar, gerek burjuva fütürolojik teorilerinin tutarsızlığını gerekçeli olarak eleştirme, gerekse öncelikle yeni problemleri derin bir bilimsellikle işleme bakımından, kardeş partilerin propaganda alanındaki teorik güç ve pratik eylemlerinin daha sıkı biçimde birleştirilmesini gerektirmektedir.

Emperyalizm ideologlarının çağdaş stratejik prensipleri, uyguladıkları *taktiği* de belirliyor. Bu cümleden olarak, artık kaba anti-komünizm biçimlerinin yerini daha ince ve esnek ideolojik etkileme yöntemleri alıyor; propaganda metotları, propagandanın içeriği hitabettiği yığına göre değişiyor, ayrımlaşıyor; belirlenmiş ve objektif görünüş maskesi altında gerçekleştirilmekte olan etkilemenin psikolojik bir temele dayandırılmasına özellikle dikkat ediliyor. Enformasyonu herkesten önce vermeye çalışmak, yani somut bir olayı veya olguyu elden geldiği kadar çabuk açıklamak, yorumlamak, toplumsal bilinci kapitalizmin çıkarına uygun doğrultuda işlemek çağdaş burjuva ideolojik cihazının eyleminde ayrıca bir vasıf olarak belirliyor.

Öte yandan sözümona sosyolojik propagandanın oransal payı ve rolü de artıyor. Bu tip propaganda fikirlerin doğrudan doğruya reklâmiyle uğraşmıyor. Bu propaganda fikirlerin uygulanışını en çekici biçimde reklâm ediyor ve fikirleri değil, «hayat tarzı»nı ihraç etmeye çalışıyor. Tekniğe ilişkin, kültürel hayata ilişkin yenilikleri, ticaret, moda, serbest zamanlar, turizm vb. sorunlarını konu edinen bu propaganda, kolay beğenir kimseler tarafından daha büyük bir güvenle karşılanıyor. Ve onlara, doğru enformasyonla, burjuva toplumunda insanın bahtiyarlığına ve sınırsız olanaklarına dair hayalleri pekiştirmeyi amaçlayan maskeli maksadın dozu gayet iyi ayarlanmış bir bileşkisi sunuluyor. Bilindiği üzere kapitalist memleketlerde artık özel «sosyolojik propaganda» varyantları ortaya çıkmış bulunuyor. Bunların ana tezi, olayların ve gerçeklerin doktrinlerden daha çabuk ve daha iyi ikna ettiği ve ideolojik etkilemede indüktif (tüme-

varım) yolun dedüktif (istidlâl, dolayısıyla anlama) yoldan daha etkin ve verimli olduğu kanısına dayanıyor.

### *Revizyonizmin tırmanışı*

Uluslararası yeni durum ve koşullarda ideolojik mücadelenin özelliklerini tahlil ederken, «sol» ve sağ doğrultulu revizyonizmin ve oportünizmin giderek artan ideolojik-politik aktifliğini belirtmeden geçemeyiz. Bugün bir sürü sahte-marksist ve revizyonist görüş, Marksizm ile çeşitli burjuva teorileri arasında teorik simbiyaz (ortakyaşama) arama denemeleri emperyalizm tarafından dört elle tutuluyor, onun sosyalist ülkelere karşı ideolojik kısırtmalarında gitgide daha aktif bir rol oynuyorlar. Komünist ve tüm devrimci hareketi içinden yıpratma düşüncesi, dünya devrimci süreci öncü güçlerini içerdən çökertme denemeleri şimdi emperyalizmin sınıfsal stratejisinin ana doğrultularından birini oluşturuyor.

Partimizin kanısınca, bugün Maoizmle mücadelenin olağanüstü bir önemi vardır. Günümüzde sosyalist topluluğun Leninci dış politika çizgisinin en kızgın düşmanlarından biri ÇHC yöneticileridir. Pekin yöneticileri, yürüdükleri bölücülük ve anti-sovyetizm yolundan şaşmıyarak, SSCB'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı mücadeleyi politikalarının bir numaralı ödevi haline getirdiler. Şimdi, Pekin yöneticileri, SSCB'ne ve diğer sosyalist ülkelere karşı yürüttükleri ideolojik ve politik mücadelede daimi bir tırmanış halindedirler.

Pekin yöneticileri, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temel prensipleriyle hertürlü ilişkisi kestiler; milliyetçilik, büyük devlet şovinizmi ve hegemonizm batağına düştüler. Bundan ötürü, Maoizmle mücadele, onun anti-marksist, anti-leninist özlüğünü tahlilden geçirerek iç yüzüyle açığa vurma, partimizin kanısınca, ideolojik mücadelenin ana ödevlerinden biridir. Şu var ki, bütün dünya ve hele sosyalist topluluk ülkeleri komünistlerinin, sosyalist ülkelerle ÇHC arasında normal ilişkiler kurulmasını içtenlikle istedikleri bir gerçektir ve gayet doğaldır.

Pekin yöneticilerinin fikir plânındaki gerilemelerini eleştirmek hiç de ÇKP'nin ve ÇHC'nin işlerine karışmak değildir. Marksizm-Leninizm şu veya bu partinin egemen mülkiyeti değil, tüm uluslararası komünist hareketinin ortak edinimi ve enternasyonal silâhıdır. Ve bundan ötürü, biz Bulgar komünistleri, Marksizm-Leninizmin tahrif ve revize edilmesine se-yirci kalamayız. Biz bugün Maoizmin eleştirilmesini partimizin ve tüm komünist hareketinin enternasyonal borcu sayıyoruz. Maoizmin eleştirilmesi, Marksist-Leninist öğretinin «sol» revizyonistler tarafından yozlaştırılmasına karşı mücadeledir ve bu mücadelede yüksek bir prensipçilik gereklidir. Burada uzlaşmanın asla yeri yoktur.

Tecrübenin de gösterdiği üzere, barış içinde yanyana yaşama koşullarında, Marksizm-Leninizmi reformist ideolojiyle değiştirmek, proletarya diktatörlüğü için mücadelenin önemini hiçe saymak, parlamento metotlarını baştaçı etmek ve komünist partilerinin yöneticilik rolünü gözden düşürmek isteyen sağcı oportünizm daha da canlanmaktadır.

Günümüzde komünistlerin sosyal-demokrasi ile ilişkileri problemi özel bir önem kazanıyor. 1973 yılında BKP MK Politbürosu bu sorunla ilgili bir karar aldı. Sosyal-demokrat hareket konusunda oportünist, sekte-dogmatik tutum partimize yabancıdır. Biz, sosyal-demokrat partilerin ve hükümetlerin dış politikadaki yapıcı adımlarını benimsememiz, sosyal-demokrasıyla temas ve açık diyalog olanaklarını cesaretle aramamız, anti-emperyalist mücadelede işçi sınıfının birliğine yardım eden her şeyi aktif olarak desteklememiz gerektiği kanısındayız. Şu var ki, BKP, sosyal-demokrasi sağcı liderlerinin fikir alanındaki mevzileri ve son hedefleri bakımından hiç bir hayale kapılmıyor. Onlar Marksizm-Leninizmin yeminli düşmanıydılar ve düşmanı olarak kalıyorlar. Sosyal-demokratizmin ideolojik-politik prensiplerinin özlüğü eninde sonunda bir tek amaçta, ayrı ayrı ulusal kolları ve tümüyle dünya işçi sınıfını silâhsızlandırma, onların kenetli saflarını dağıtma, kapitalizmle sınıfsal mücadelede sağlanan enternasyonal birlik ve topluluğu sarsma amacıyla toplanmaktadır. Sosyal-demokrat partilerde hızla gelişmekte olan ideolojiye dönüş sürecinin sivri ucu her şeyden önce komünist ideolojiye karşı, sosyalist ülkelere karşı yöneltiliyor.

Bazı sosyal-demokrat partiler «demokratik sosyalizm»in modellerini işlemek üzere özel enstitüler bile kurmuşlardır. Bu «demokratik sosyalizm»i teorik bakımdan temellendirme yolundaki çabalarda şimdi büyük bir canlanma görülüyor. Bu canlanmanın amacı, yalnızca yeni koşullarda eski sosyal-reformist fikirleri koruyup savunmak değil, aynı zamanda öncelikle artık gerçekleştirilmiş bulunan ve karakteri bakımından gerçek demokratik düzen olan sosyalizmin bir alternatifini işleyip hazırlamaktır. Anti-komünizm, sosyal-demokratizmin, hele onun sağcı zümre ve akımlarının ideolojik plâtformunun karakteristik çizgisi olarak kalmaktadır.

Bunun içindir ki, partimiz, sosyal-demokratlarla günümüzün nice önemli sorunları üzerinde ve özellikle dış politika alanında yapıcı bir diyalog yürütmeye ve eylembirliği uyumu sağlamaya çalışırken, sosyal-reformizmin oportünist özlüğünü (barış içinde yanyana yaşama koşullarındaki zarfırlı ideolojik etkisini küçümsemeden) bilimsel olarak ve ikna edici biçimde eleştirmeye büyük bir önem vermektedir.

#### *Girişim sosyalizmin elindedir*

Burjuvazinin fikir alanındaki baskısının artması ve revizyonizmin tırması muhakkak, bugünkü sınıf mücadelesinin önemli özelliğidir. Fakat

uluslararası durumdaki sürekli iyileşmenin etkisiyle ideolojik alanda oluşmasına tanık olduğumuz değişimlerin başlıca sonucu, sosyalizmin ideolojik taarruzunu daha ileri doğru geliştirip yaygınlaştırma ve daha da canlandırma olanaklarıdır ve bu olanakların bir hayli artmış olmasıdır.

Burjuvazinin yeni koşullarda sahip olduğu ideolojik sızma ve propaganda yoluyla yayılma olanaklarını önemsemezlik etmek elbette tehlikelidir. Ama kendi olanaklarımızı küçümsemek de daha büyük bir hata olur. Sosyalist topluluk ve uluslararası komünist hareketi gayet büyük bir ideolojik potansiyele sahiptir. Çağdaş sınıf mücadelesinin bütün cephesi boyunca komünist ideolojinin güçlü taarruzunu sağlamak ve geliştirmek üzere bu potansiyelin seferber edilmesi çok karmaşık bir sorun ve ödevdir. Fakat, komünistler, çağdaş ideolojik savaşta gerek stratejik, gerekse taktik girişimi sapasağlam ve sürekli olarak ellerinde tutabilmek için, olanca çabalarını işte bu ana doğrultuda yoğunlaştırıyorlar.

Temel bir ideolojik taarruzu gerçekleştirmek için gerekli önkoşullar meydandadır. Marksist-Leninist fikirlerin benimsenmesi için bütün memleketlerde sosyal ve tinsel-psikolojik ortam durmadan genişliyor. Uluslararası gerginliğin azaltılmasıyla, sosyalist olmayan memleketler geniş halk yığınlarının sosyalist toplumun başarılarını ve mânevi değerlerini öğrenmeleri için yeni yeni kanallar açılıyor. Benzerleri arasında bizim memleketimizin tecrübesi de bunu gösteriyor.

1973 yılında Bulgaristanı 80'den fazla Batı Avrupa komünist, işçi ve sosyalist partileri, ulusal kurtuluş hareketleri ve diğer ilerici örgüt ve akımlar heyetleri ziyaret ettiler. Bütün bunlar, dünyada sosyalist ülkelerin başarılarına ve tecrübesine gösterilen ve giderek artan ilgiyi yansıttırıyor. Kardeş partiler yöneticilerinin ve en başta SBKP MK Genel Sekreteri L. İ. Brejnev'in aktif dış politika eylemlerinin uluslararası çapta gördüğü ilgi ve takdirin yanı sıra, onların teorik çalışmalarına gösterilen dikkat de artıyor. Batı'nın ilerici çevreleri, bunlarda, çağımızın en aktüel problemlerine cevap arıyorlar. Kapitalist memleketlerde, kardeş partiler yöneticilerinin ve bu arada BKP yöneticilerinin kitapları gitgide daha sık basılıyor, yazıları ve söylevleri yayımlanıyor. Yalnız son yıllarda, BKP MK Birinci Sekreteri Todor Jivkov yoldaşın yapıtları Avusturya, İtalya, Yunanistan ve Lübnan'da yayımlanmış bulunuyor ve halen başka memleketlerde de yayımlanma hazırlığı yapılıyor.

BKP MK'nin Şubat (1974) Plenumu'nda, ideolojik mücadele cephesinin durumu ve sorunları etraflı bir tahlilden geçirilmiş, ideolojik mücadelenin düzeyini ve etkinliğini kesinlikle arttırmayı, onu sosyalist gelişmemizde şimdiki aşamanın, çağdaş uluslararası durumdaki yeni süreçlerin istemlerine uygun hale getirmeyi öngören bir komple program hazırlanıp kabul edilmiştir.

Sosyalizmin geniş ve sürekli ideolojik taarruzu koşullarında entegras-



yon eğilimi yasal olarak güçlenmekte, kardeş partilerin aralarındaki birliği sağlamlaştırma, ideolojik cephe eylemleri arasında (hem ikili görüşmeler temeli üzerinde, hem de tüm sosyalist topluluk çerçevesinde) daha büyük bir uyum sağlama çabaları artmaktadır. Bu işbirliği, bizce, şüphesiz durmadan genişleyip derinleşecek ve elbirliğiyle komple ideolojik programlar hazırlayıp gerçekleştirme düzeyine doğru daha da gelişecektir.

Sosyalist ülkeler komünist ve işçi partileri merkez komiteleri sekreterleri arasında geçen yıl sonunda yapılan toplantı, ideolojik alanda gitgide sağlamlaşan işbirliğinin inandırıcı bir kanıtı oldu. Bu toplantıya katılanlar, sosyalist devletlerin genel barışı sağlamlaştırma yönündeki ilkesel dış politika hattını çıkış noktası yaparak, bilindiği üzere, gerginliğin azaltılması sürecinin gelişmesine, uluslararası hayatta barış içinde yan yana yaşama prensiplerinin yerleşip benimsenmesine yardım için bütün ideolojik araçlarla eylem gösterilmesi gereğini belirttiler.

Bu toplantı, sosyalist topluluk ülkelerinin daha sıkı bir birlik meydana getirmeleri, bu ülkeler halkları arasında kardeşçe dostluğun artırılması, emekçilerin sosyalist yurtseverlik ve proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitilmesi yönünde, kardeş partilerin ikili ve çokyanlı işbirliğini geliştirme iradelerinin parlak bir göstergisi oldu. Aynı toplantıda ideolojik mücadelenin en güncel sorunları görüldü.

İki toplumsal sistem arasındaki temasların gelişmesi ve iki ideolojinin doğrudan doğruya çatışması koşullarında, sosyalist ülkelerde halk yığınlarını ve en başta gençliği, sosyalist yurtseverlik ve proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitime çalışmalarının önemi artmaktadır. Bununla ilgili olarak, sosyalist ülkelerin maddi ve mânevi gelişmesinde ulusal ile enternasyonalin yasallıkla gitgide derinleşen etkileşme ve karşılıklı organik yerleşmesi problemini işleme sorunu büyük bir güncellik kazanmaktadır. BKP'nin kanısınca, sosyalizmin şimdiki gelişme aşamasında gerçek yurtsever, yalnız kendi memleketinin değil, tüm sosyalist topluluğun da yurtseveri olabilen, onun sağlamlaşma ve gelişmesine işi ve eylemiyle yardım edebildir.

Emekçilerin komünist eğitimi, *anti-sovyetizme* karşı kesin ve amansız mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır. BKP, zamanımız koşullarında, bu mücadeleye, sosyalist topluluğun birliğini güçlendirmenin olağanüstü önemli koşulu gözüyle, yalnız kendi enternasyonal borcu değil, aynı zamanda birinci derecede bir ulusal ödevi gözüyle bakıyor. Komünist hareketinde, Georgi Dimitrov'un, Sovyetler Birliğine ve SBKP'ye karşı tutumun her partinin proletarya enternasyonalizmine bağlılığı kriteri, her devrimcinin içtenlik ve dürüstlüğü'nün mihenktaşı olduğu hakkındaki fikri geniş ölçüde bilinmektedir. Bu fikir, bizce, bugün de önemini tamamiyle koruyor. Bulgar komünistleri, emekçilerin, Sovyet halkıyla, SSCB'yle, SBKP'yle

samimi dostluk ve kardeşlik ruhunda eğitilmesinde, halkın enternasyonal eğitiminin temelini, kardeş partilerin ortak ideolojik eyleminin ana doğrultularından birini görüyorlar.

Kardeş partiler arasında ideoloji alanında işbirliğinin son derece sorumlu bir alanı da, sosyalist ülkelerin toplumsal-ekonomik gelişmelerine ilişkin çok önemli problemlerin, burjuva ideolojisine ve revizyonist ideolojiye karşı mücadeleyle kopmaz biçimde bağlı olarak teorik bakımdan elbirliğiyle işlenmesidir. Bundan başka, tecrübenin de gösterdiği üzere, Marksist-Leninist fikirlerin ve sosyalizm prensiplerinin propagandasıyla, sosyalist ülkelerin reel ulaşımlarında bu fikir ve prensiplerin somut simgesini bulup göstermenin elden geldiği kadar bağdaştırılması son derece önemlidir. Sosyalist hayat tarzının, sosyalizmin reel kazanım ve üstünlüklerinin propagandasını hızlandırma ve yetkinleştirmede, ideolojik taarruzu daha da hızlandırmanın muazzam rezervleri gizlenmektedir. İki toplumsal sistemin birarada yaşaması ve iki ideolojinin cepheleşmesi koşullarında özellikle reel süreçlerin, öncü eğilimlerin, somut sonuçların çok çekici ve önüne durulmaz bir etki gücü vardır.

Fikir alanında örgütlü ve geniş taarruz, tüm ideoloji ve propaganda eyleminde etkinliğin yükseltilmesiyle ve aynı zamanda bunun bilimsel raylara oturtulmasıyla ayrılmaz biçimde bağlıdır. Ve bizce, bu iş, doğal olarak, bu alanda ortak araştırmaların koordinasyonu ve uygulanması için özel bir mekanizm yaratılmasını gerektirmektedir. Kardeş sosyalist ülkeler için, ideolojik cephenin maddi-teknik temelini iyice güçlendirme sorunlarının çözümü, bu işe de sosyalist cephenin ekonomik gücünü arttırma konusunda olduğu gibi bir yaklaşımın sağlanması, aralarında işbirliği yoluyla elbette daha kolay olur.

Kardeş partiler tarafından elbirliğiyle belirlenen ve sosyalizmin yeni koşullardaki ideolojik taarruzunu öngören programı gerçekleştirmenin, politik taarruza da yardım edeceği, günümüzün ideolojik savaşında yeni zaferler kazanılması, anti-emperyalist mücadelenin daha da canlandırılması, sürekli ve âdil barışın sağlanması yolunda daha büyük bir ilerleme kaydedilmesi olanağını yaratacağı tamamiyle haklı olarak iddia edilebilir.

## F aşızm zincirlerini kıran Portekiz

*Katarina Mendes*

*Portekiz Komünist Partisinin dergimizdeki temsilcisi*

25 Nisan günü saat 5,35'te Portekiz özgürlük ve demokrasi yoluna girdi.

O gün, silâhlı kuvvetler hareketi, Kaetano hükümetine kesin darbeyi indirdi. Bu olay, devamlı bir sürecin bu yüksek noktası oldu. Sözkonusu sürecin gelişmesini birçok etken belirliyordu. Bu etkenleri, faşist rejimin bunalımı, sürekli sömürgecilik harbinin doğurduğu ekonomik ve politik sonuçlar, Portekiz rejiminin ve sömürgeciliğinin uluslararası kamuoyu tarafından suçlanması ve tecrit durumuna düşürülmesi, Portekiz halkının sömürüye, pahalılığa karşı, baskılara ve sömürgeci serüvenlere karşı yürüttüğü mücadelenin güçlü atılımı ve aynı zamanda Angola, Mozambik ve Gine-Bisau'daki kurtuluş hareketinin başarıları olarak sıralayabiliriz.

Nisan ayaklanmasının başarısı, ancak Portekiz'deki politik mücadeleyi iyi izlememiş olanlar tarafından bir sürpriz sayılabilir. Oysa, daha 1973 Ekim ayında, «seçim» kampanyası boyunca, yüzbinlerce Portekizli, sömürge harpleri politikasına karşı protestolarını ve demokratik hakları mutlaka elde etme azimlerini dile getirdiler. Memlekette, işçi sınıfının öne yak olduğu güçlü bir yığınsal halk hareketi gelişip yaygınlaştı ve bu hareket bütün sosyal tabakaları, bütün anti-faşist güçleri sardı.

Hükümetin sendikal hakları kısıtlama yeltenişlerine karşı sendikaların direnişi eşi görülmedik ölçüler aldı. Rejim, çoğunun yönetiminde demokratik elemanların yer aldığı sendikalar üzerindeki kontrolünü günden güne yitiriyordu. Emekçi isteklerinin görüşüldüğü sendikalararası genel toplantılara bir milyondan fazla emekçi katıldı. Geçen yılın Ekim ayından bugüne dek, ücretlerinin artırılması mücadelesine 200 bin emekçi katıldı. Grevlere katılanların sayısı 70 bini aştı.

Üniversite öğrencileri, bütün faşist baskılara karşı enerjik bir direniş gösterdiler. Bu yılın Şubatında, Lizbon Üniversitesinde, başkent liselerinde yapılan genel grev, sömürge harplerine karşı mücadeleye önemli bir katkı oldu. Silâhlı güçler içinde, faşist politikaya ve sömürge harplerine karşı direniş hareketi (alay sancakları altında yemin törenlerinden yığınla vazgeçmeler, askeri cihaz içinde sabotajlar, askerlik hayatının ağır koşullarını protestolar vb.) gitgide daha örgütlü bir nitelik kazanıyordu.

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Plemununun, yığınlar arasında geniş bir politik kampanyaya girişilmesini kararlaştırdığı 1973 Temmuzundan beri, orduda «yüzbaşılar hareketi» genişliyordu. 25 Nisan ayaklanmasının örgütsel temelini oluşturan bu hareket, rejimin ayırıcı

vasıfları olan iç çelişki ve çatışmaların kadro subaylarını da etkilediğini gösterdi. Bu hareket, aynı zamanda, başlıca demokratik isteklerin, askeri çevrelerde gitgide daha büyük bir destek bulduğunu gösteriyordu.

Kara, hava ve deniz kuvvetlerinden değişik sınıf ve rütbeli yüzlerce subayı kapsayan «yüzbaşılar hareketi», memlekette politik bunalımın derinleşmesini, Kaetano hükümetinin sömürge harpleri politikasına karşı ordu içindeki muhalefetin artmasını yansıtıyordu.

Silâhlı kuvvetler içinde 16 Marttaki başarısız «isyan»dan sonra (!), gerek memleketin durumu, gerekse sömürgelerdeki durum hararetle tartışılmaya başlanmıştı. Hükümet artık, askeri çevrelerdeki galeyanı ve bu çevrelerin, sömürge serüvenleri peşindeki perspektifsiz politikaya karşı yönelttikleri protestoları önleyebilecek durumda değildi.

Kaldı ki, son yıllarda, sömürge harpleri giderleri devlet gelirlerinin % 40'ını yutuyor, bütün halk ekonomisine büyük zararlar veriyordu. Ekonomik durum sistematik olarak kötüleşiyordu. Hükümet, enflasyonu ve fiyat artışlarını durduramıyordu. Resmi veriler bile, yalnız bu yılın Ocak ayında, fiyatların % 20 arttığını ve günden güne de artmaya devam ettiğini gösteriyordu.

Sömürge harplerinde binlerce Portekizli ve Afrikalı ölmüş veya sakatlanmıştı. Bütün memleket, silâhlı kuvvetlerin sömürgelerden geri çekilmesinde, yüzkızcı harbin durdurulmasında ve derhal barış görüşmelerine başlanmasında ısrar ediyordu.

Silâhlı kuvvetler içinde bölünme ve öte yandan katolik kilisesi çevrelerindeki hoşnutsuzluk, rejimin artık ne ordunun, ne de kilisenin kesin desteğine güvenemeyeceği bir durum yarattı. Hükümet artık yalnız azgın polis baskısı sayesinde tutunabiliyordu.

Memlekette demokratik görüşlü emekçilerle birlikte, yüzlerce er ve subay da zindanlara atılmıştı. Tutuklulara korkunç işkenceler yapılıyordu. Siyasal polisin bütün işletmelerde ve okullarda eli vardı; demokratik hareketin yöneticileri ve militanları kovuşturuluyor, işten veya okuldan çıkarılıyorlardı. Üniversitelerden atılan yüzlerce öğrenci mahkemeye verilmişti; ordu içinde temizleme hareketi devam ediyordu, birçok subay ordudan çıkarılmıştı. Memlekette sık sık «alârm» veriliyor, «seferi hazırlık» durumu ilân ediliyor, yollarda ve sokaklarda taşıt araçları ve yolcular polis tarafından durduruluyor, arama tarama yapılıyordu.

Nisan ayaklanması işte böyle bir durum içinde gerçekleştirildi.

Portekiz Komünist Partisi Genel Sekreteri Alvara Kunyal, 29 Nisanda «l'Humanite» gazetesi muhabirine verdiği mülâkatta, Nisan ayaklanması-

---

(!) Birkaç askeri birlik tarafından girişilen ve hükümetçe bastırılan ilk ayaklanma denemesi sözkonusu. *Not. red.*

nın karakterini şöyle belirtti: «25 Nisan ayaklanması, yalnız askeri bir zümrenin isyanı değil, geniş bir subaylar hareketinin, yani memleket sorunlarının açık ve demokratik metotlarla görüşülüp kararlaştırılmasından yana olan subayların aksiyonudur. Bütün özel, orijinal ve çelişkili karakter çizgilerine karşın, silâhlı güçler hareketi ve son günlerin olayları, Portekiz demokratik devrimi sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır.»

Ayaklanmanın ertesi günü, Portekiz Komünist Partisi, «silâhlı güçlerin başarılı hareketi boyunca, faşist diktatörlüğü devirme, sömürge harbine son verme ve Portekiz'de demokratik bir rejim kurma kararıyla azimli bir eylem gösteren ve göstermekte olan bütün ordu mensuplarını hararetle selâmladığını» açıkladı.

Sömürge harbi problemiyle ilgili olarak da, PKP, sömürgelerle bir an önce görüşmelere başlanması, kısa bir süre içinde askeri harekâta son verilmesi ve aynı zamanda Portekiz sömürgecilik egemenliği altında bulunan halkların tam bağımsızlık hakkının bir an önce tanınması gerektiğini belirtti.

Portekiz Komünist Partisi, hükümet devrilmiş olsa bile, faşist rejimin henüz tamamen yokedilmiş olmadığı uyarısında bulunuyor. Bir yandan, faşist devletin varlığına son verilmesi, karşı-devrimci komplo güçlerinin ve ocaklarının ortadan kaldırılması, öte yandan demokratik güçlerin ve halk yığınlarının politik hayata, derhal gerçekleştirilmesi gerekli ve olanaklı olan yenilenme hareketine katılmalarının sağlanması ivedili bir zorunluktur.

PKP, yayımladığı bildiride, komünistlerin tecridi yönünde alınacak her türlü tedbire karşı olduğunu da açıklıyor ve memlekette onyıllar boyunca faşist diktatörlüğe karşı mücadelenin ana gücü olan Portekiz Komünist Partisine açık çalışma hakkı tanınmadıkça, Portekizde özgürlük olamayacağına işaret ederek şunları belirtiyor: «Emekçiler partisinin, Portekiz anti-faşist hareketinin yüce partisi olan PKP'nin aktif katılımı olmadan, Portekiz toplumunda ulusal menfaatlerin gerektirdiği köklü demokratik dönüşümler gerçekleştirilemez. PKP'nin açık çalışmaya geçmesi, Portekizde demokratik özgürlüklerin tanınmasının gerçek belirtisi olacaktır.»

PKP Genel Sekreteri A. Kunyal'ın 30 Nisanda Lizbon'a ulaşması, silâhlı güçler hareketi temsilcileriyle ve general Antonio di Spinola ile görüşmesi, 25 Nisandan sonra sol güçlerin ortak programını belirtmek üzere yapılan ilk «Portekiz Demokratik Hareketi» ulusal toplantısına PKP MK heyetinin de katılması, A. Kunyal'ın karşılanması münasebetiyle yapılan büyük gösteriye PKP MK Yürütme Komisyonu temsilcilerinin katılmaları, bu komisyonun PKP Genel Sekreterini törenle karşılamaya çağıran «Hal-ka Sesleniş» belgesinin devlet radyosu tarafından okunması, PKP Genel Sekreteri A. Kunyal'ın 1 Mayıs günü yaptığı konuşma ve PKP merkez organı «Avante» gazetesinin legal olarak çıkmaya başlaması, Komünist

Partisinin yürüttüğü mücadele ve yığınların mücadelesi sonucunda artık gerçekten açık çalışma hayatına geçmekte olduğunu göstermektedir.

Halk yığınları, memleketin demokratikleşmesi yolundaki ilk çalışmalara, bu cümleden olarak gizli siyasal polis örgütünün (PiDE-DGS) dağıtılması, siyasal hükümlülerin salıverilmesi, sansürün kaldırılması, «ulusal halk eylemi» adını taşıyan faşist partinin kapatılması ve merkez yapılarının «Portekiz Demokratik Hareketi»ne devredilmesi tedbirlerine aktif olarak katılıyorlar.

Bütün memleketi kaplayan muazzam halk gösterileri, 1 Mayıs'ta yapılan büyük gösteri, ne gibi güçlerin mücadeleye celbedilmiş olduğunu gösterdi. Halk yığınları ile demokratik görüşlü ordu mensuplarının (er, erbaş, subay) eylembirliği, bütün demokratik güçlerin birliği, faşizmin kesinlikle kökünü kazımanın, ulusal bağımsızlığı savunmanın, Portekizde demokratik bir rejim kurmanın, sömürge harbine son vermenin ve Portekiz sömürgecilik egemenliği altındaki halkların bağımsızlık hakkını tanımanın başlıca garantisidir.

## Tarihsel materyalizm ve çağdaş ideolojik mücadele

Vladislav Kele

*Felsefe bilimleri doktoru (SSCB)*

*Dergimizin bu yılki ikinci sayısında, okuyucularımız, Dominik Urbani yoldaşın, işçi sınıfının bilimsel teorisi sıfatıyla Marksist-Leninist öğreti ve bu öğretinin çağdaş ideolojik ve sosyal-politik mücadeledeki rolü konulu yazısını okudular. Yazı Kurulumuz, bu konuyu geliştirmek üzere, Marksizm-Leninizmin bileşen bölümleri (felsefesi, politik ekonomisi ve bilimsel komünizm teorisi) hakkında bir dizi yazı yayımlamak kararındadır.*

*Aşağıda okuyacağınız yazıda, Marksist-Leninist felsefe biliminin en önemli bazı problemleri, yani tarihsel materyalizm teori ve metodolojisi problemleri ele alınmaktadır.*

Çağdaş dünyada sosyal-ekonomik, politik ve ideolojik süreç ve olguların karmaşıklığı, biçim ve nitelik başkalığı, zamanımızın toplumsal-tarihsel pratiğinin bütün elemanlarındaki büyük değişimlere felsefi-sosyal açıdan bütünsel bir yaklaşım ile anlam verilmesi gereğini daha kesin olarak ortaya koymaktadır. Bu yalnız araştırıcı ve teorik özlüklü düşüncelerden değil, aynı zamanda insanlığın pratik eyleminin ihtiyaçlarından ileri gelmektedir, çünkü onun geleceği sözkonusudur, çünkü sosyal değişimlerin çoşkun selinin ana akağını bilmedikçe, bunun hangi ufuklara açıldığını görmedikçe, bu selin içinde doğru bir yönelim sağlamamız olanaksızdır. Komünistlere, işçi sınıfına ve uluslararası devrimci harekete bu gerekli yönelimi Marksist-Leninist dünya görüşü kazandırır. Ve bu yolda, Marksizm-Leninizmin ayrılmaz bileşik bir bölümü olarak tarihsel materyalizm, yani çağdaş sosyal gerçekliğin bilimsellik ile tahliline ve toplumsal gelişme perspektiflerinin öngörülmesine olanak veren teori ve metodoloji büyük bir rol oynamaktadır.

Biz bu yazımızda, tarihin materyalist açıdan açıklanması, objektif ile sübjektifin, tek sosyal organizm çerçevesinde maddi olanla olmanın karşılıklı ilişkisi ve toplumsal-ekonomik formasyonlar teorisi gibi üç temel problemi ele alacağız. Doğaldır ki, bunlar, Marksist-Leninist sosyolojinin konusu olan sorunlar toplamını kapsamaktan uzaktır. Fakat bu problemler, doğayı, toplumu ve toplumun gelişmesini anlamının dünya görüşüne ilişkin temellerini işleme bakımından büyük bir önem taşımakta ve dolayısıyla çağdaş ideolojik mücadelenin ortagöbeğinde yer almaktadır.

K. Marks ve F. Engels'in tarihsel materyalizm teorisinde canlı simgesini

gördüğümüz büyük bulgusu, toplumsal bilincin ve tüm sosyal yapılışın maddi nimetler üretimi alanında yaratılan ilişkilerin karakterine, maddi üretimin gelişmesine reel olarak bağlı bulunduğunun bu teoride ortaya çıkarılmış, tahlil edilmiş ve açıklanmış olmasıdır. K. Marks şunları yazıyordu: «Maddi hayat üretim tarzı, topyekün sosyal, politik ve tinsel (mânevî) hayat sürecini şartlandırır. İnsanların yaşamını belirleyen onların bilinci değildir; tam tersine, onların toplumsal yaşamı bilinçlerini belirler.» Kişiyi kendi hakkındaki düşüncesi ölçü alınarak değer biçilemeyeceği gibi, bu devrimci dönüm devri de, bilincine bakılarak değerlendirilemez. «Tam tersine, bu bilincin, maddi hayat çelişkileri temeli üzerinde, toplumsal üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında varolan çatışma temeli üzerinde açıklanması gerekir.» (1)

Tarih, belirli yasalara bağlı bir süreç, yani sosyal bütünün çeşitli öğelerinin karmaşık diyalektik etkileşmesi içinde gerçekleşen doğal-tarihsel bir süreç olarak belirdi. Böylelikle de, yığınların eyleminin tarihin yasaları ve devrim güçleri anlayışıyla bağlanması olanağı bulundu. Marks, tarihsel materyalizm teori ve metodolojisini kapitalist toplum kuruluşu gelişmesinin tahliline uyguluyarak, insanlığın sosyal eşitliğe, özgürlüğe ve kişi olarak etrafı geliştirmeye erişmeyi sağlayan yeni, komünist toplumsal hayat biçimlerine ulaşmasının gerekli ve mümkün olduğunu ispatladı ve bu temel üzerinde proletaryanın sınıf mücadelesinin hedeflerini ve bu hedeflere ulaşma yollarını bilimsel olarak belirledi.

V. İ. Lenin sosyolojide materyalizm fikrini dâhi bir fikir olarak niteledi. (2) Ve her dâhi fikir gibi, materyalizm fikri de, zamanla eskimek şöyle dursun, tam tersine, zamanın yardımıyla gerçek yücelik bakımından gitgide daha dolgun biçimde ortaya çıkmaktadır.

Marksizmin açık idealist görüşlerle çok çetin ideolojik-teorik çatışma ve çarpışmalara göğüs germesi gerekiyordu. Zira bu idealist görüşlerde toplumsal hayat olguları ya ayrı ayrı seçkin kişilerin eylemleri sonucu olarak, ya her hangi bir mutlak ruhun kendini göstermesi, ya da çeşitli «etkenler»in eklektik karışımı sonucu olarak ele alınıyordu. Bu çatışma ve çarpışmalarda tarihsel materyalizm üstün geldi. Bunun böyle olduğuna, her şeyden önce, işçi sınıfının, emekçi yığınlarının yirminci yüzyılda Marksizm-Leninizm bayrağı altında gerçekleştirilen ve dünyanın sosyal-politik çehresini baştanbaşa değiştiren büyük devrimci başarıları tanıklık etmektedir.

Şu var ki, Marksist-Leninist materyalist tarih felsefesinin bilimsel zaferi, günümüzde, bu felsefeyi eleştirenler arasında toplumsal gelişmeye ilişkin eski moda idealist klişelerin yandaşlarına gitgide daha az rastlanmakta

---

(1) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 13, s. 7.

(2) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 1, s. 136.



olması dolayısıyla de kendine özgü biçimde doğrulanıyor. Son yıllarda kapitalizmin güya bilimsel olarak savunusunu yapanlarda da önemlice bir biçim değişimi göze çarpıyor. Artık «materyalizm» sözcüğünün böylelerinin ağızlarından en kötü küfür olarak kullanıldığı zamanlar, «ekonomik materyalizm»ın önünde her türlü teorik gerilemeyi en büyük günah saydıkları zamanlar geçmiş, hem de belki bir daha geri dönmek üzere geçmiş bulunuyor. Bugün bunların kendileri daima ve hem de bazan Marksistlerden bile «daha ardıcıl» realist ve materyalistler olarak ortaya çıkıyorlar.

Göze çarpan bir nokta da şudur: Birçok burjuva teorisyeni, tarihsel süreç hakkında kendi eserleri olarak genelleştirici görüşler yaratma çabaları içinde, nerdeyse kendilerini K. Marks'ın fikirlerinin mirasçısı diye kabul ettirmek istemektedirler. Örneğin, Amerikan sosyologu D. Bell «biz hepimiz post-marksistler olduk» demektedir. <sup>(3)</sup>

Sosyalizme, devrimci işçi sınıfına düşmanlığıyla bilinen ideologların görüşlerindeki bu değişimin anlamı nedir? Yoksa, onların toplumsal gelişme, dünkü, bugünkü ve yarınki tarih üzerindeki tahlilleri gerçekten Marksist-materyalistlerin tahlilinden «daha materyalist» mi olmaktadır?

Son yıllarda burjuva sosyolojik ve tarihsel düşüncesinde hummalı bir canlanma göze çarpmaktadır. Bu dönemde «mikro-sosyoloji», «sosyal mühendislik», «sosyal teknoloji» halkası içinde dönüp duran birçok akım ve okul ortaya çıkmıştır. Bu cümleden olarak, sosyal öngörüye karşı eşsiz bir ilgi uyanmış, ve bu da geçerli deyimiyle «fütürolojik patlama»yı doğurmuştur. Dünyada, sahipleri tarafından, açıktan açığa, tarihsel ve toplumsal süreçlerin evrensel açıklaması sayılan nice görüşler ortaya atılmıştır. Örneğin, Birleşik Amerikada V. Rostow, P. Sorokin, D. Bell, J. Galbraith ve Z. Brzezinski, Fransada R. Aron, İngilterede A. Toynbel, Kanaada M. McLuhan vb. tarafından ileri sürülen sosyal-tarihsel taslaklar bu cümledendir. Bu burjuva teorik düşünüyü seli içinde hangi eğilimin (materyalist veya idealist) ağır bastığı sorusunu ortaya atacak olursak, buna belki de yüzeysel bir ilk izlenimle materyalist eğilimden yana cevap verilebilir. Niçin? Çünkü bu taslak ve teorilerin çoğunda, insan yaşamının maddi koşulları alenen ve altları kalınca çizilerek belirtilmekte, sözgelişi toplumsal hayatın tinsel alanları karşısında ekonomiye ve üretime çokluk öncelik tanınmaktadır.

Bu konuda şu noktaların belirtilmesi yerinde olur: Örneğin, V. Rostow'un fikrince, «gelişme aşamaları», büsbütün üretim güçleri düzeyinin, ekonomik mekanizmde karmaşıklık derecesinin belirledikleri yükseliş halinde bir toplumsal gelişme hareketinin basamaklarıdır. D. Bell ve aynı

---

<sup>(3)</sup> D. Bell, The Post-Industrial Society: the Evolution of an Idea. «Survey», vol 17, No 2, Spring 1973, p. 107.

zamanda Z. Brzezinski, toplumun sosyal-politik ve tinsel çehresini salt maddi etkenin, yani teknik ilerlemenin eylemine bakarak belirlemektedirler.

Şu var ki, bu gibi görüşlere daha dikkatli bir yaklaşım, bunların sahiplerinin en iyi ahvalde bilimsel materyalist olmaktan çok uzak mekanik mevzilerde yer aldıklarını göstermektedir. Çünkü, gerçekte, bütün bu gibi taslaklar, biricik ve hattâ tamamiyle maddi bir etkeni toplumun motoru olan ve onu değiştiren mucizeye eşit bir güç sayma düşüncesi temeli üzerinde kurulmaktadır.

Zamanımızda, burjuva teorisyenleri, anlaşılması kolay nedenlerle, bu rolü çokluk bilimsel-teknik ilerlemeye maletme yatkınlığı gösterirler. Bunlardan bazıları, kapitalist toplumun üzerine çöken felâketlerin suçunu bilimsel-teknik ilerlemeye yüklerler. Diğer bazıları da, bu felâketleri gideceği ümidiyle ona dört elle sarılırlar. «Konverjans» teorisinde, «post-endüstriyel toplum» görüşünde, bilim ve tekniğe, çağımızın en derin sınıfsal çelişkilerini giderme, ayrımları ortadan kaldırma ve sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çatışmaya son verme yeteneği yaratılıyor.

Marksizm-Leninizm, insanlar arasındaki ilişkilerin eşyalar arasındaki ilişkiler gibi kabul edildiği ve bir malın kendi üreticileri üzerinde efsanevi bir egemenlik kazandığı sürece kapitalizmin doğurduğu toplumsal psikolojinin tipik ve yasal olgusu olarak, insan emeğinin ürünlerine olan fetişizmin kaynaklarını çoktan ortaya çıkarmıştır. K. Marks'a göre, toplumda edimsel ilişkilerin böylece tahrifinin bir benzeri de, «insan beyni ürünlerinin kendilerine özgü birer hayatı olan, kendi aralarında ve insanlarla ilişki halinde bulunan başlıbaşına varlıklar olarak görüldüğü» <sup>(4)</sup>, «dumanlı dinsel dünya alanı»dır.

Bugün, burjuva teorisyenleri, bilim ve tekniği başta ediyor, ve bunu yaparken, bunların aslında insan us ve fiziksel eyleminin ürün ve araçları olduğunu, üretim güçleri sisteminde sadece bir oluşturuç öğeden ibaret bulunduğunu, bu sistemin kendisinin de toplumun maddi temelini çok daha geniş ve karmaşık sosyal-ekonomik ilişkiler kombinezonlarını içeren kompleksine girdiğini unuttur görünüyorlar. Yüzyılı aşkın bir zaman önce, K. Marks, emeğin yarattığı ürünlere bizzat emeğin aksine «gerçek-dışı önem» vermeye kalkan burjuva toplumu savunucularını şiddetle eleştiriyor ve bununla «emek ile emek koşulları arasındaki karşılıklı ilişkilerin bu özel toplumsal biçime, yani kapitalist biçime sokulmasını teknolojik bakımdan da haklı göstermek» <sup>(5)</sup> istediklerini ortaya koyuyordu. Marks'ın bu sözleri doğrudan doğruya mahut çağdaş teknolojik determinizmi de vurmakta değil midir?

<sup>(4)</sup> K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 23, s. 82.

<sup>(5)</sup> Bilimin mutlak gücüne inanış.

Sosyal süreçleri sadece teknik açıdan yorumlama, yalnız anti-diyalektik ve yalnız anti-tarihsel (sömürü ve özel mülkiyet ilişkilerini ebedi olarak pekiştiren, savunan) değil, gerçekte (bütün o dışsal materyalist biçimine karşın) aynı zamanda idealist bir yorumlamadır. Çeşitli toplumsal-ekonomik üretim tarzlarının ilkesel özlüğünü örtbas ederek, toplumu devrim yoluyla yenilemenin devrim gücü sıfatıyla sınıf mücadelesini inkâr ederek, toplumsal-tarihsel pratiğin önemini tek yanlı yorumlayarak, işçi sınıfının rolünü küçümseyerek ve tinsel değerlerin yaratılmasında aydınların «kritik» katkısını o oranda göklere çıkararak, çağdaş sosyologlar, çokçası, teknik ve scientist <sup>(6)</sup> bir tutumla hareket ediyor, sosyal çarpışmaların ve uzlaşmaz zıtlıkların nedenlerini insan ruhu alanında, «endüstriyel toplum insanı»nın bilincindeki belirli süreçlerde görüyorlar. R. Aron'a göre, «çağdaş toplum belki de maddi olandan çok ruhsal ... açlığı giderme peşinde»dir <sup>(7)</sup>. Burjuva toplumunun bunalım durumlarından çıkış çaresi aramalar, çokluk, «dayanma», «tinsel dirilme», «uyarlanma» çağrılarını indirgeniyor. Burjuva sosyolojik ve aynı zamanda sosyal-psikolojik düşüncesinin diğer akımlarında (E. From'da, P. Sorokin'de, A. Toynbel'de) idealizm çok açık biçimde seziliyor.

Demek oluyor ki, tarihsel materyalizm gerçekten materyalist olan bir-cik tarih felsefesidir. Bu da, onun, asla, toplumsal yaşamın maddi ol-mayan yanlarını önemsemeyişinden veya bunların önemini şu veya bu suretle küçümsemesinden değil, onların edimsel karşılıklı ilişkisini ve *etkileşme-sini* tarihin hareketinin maddi temeliyle açıklamasından ileri gelmektedir.

Bilindiği gibi, E. Engels, idealist görüşlerin egemenliği koşullarında, K. Marks'la birlikte, toplum hayatının en çok ekonomik etkenlerine par-mak basmak ve onun hukukî, politik ve ideolojik biçimlerini bu temelden çıkarmak zorunda kaldıklarını hayatının son yıllarında özel olarak açık-lamıştır. Marks da, Engels de, bu üstyapı biçimlerinin ekonomi üzerindeki karşıt etkisi sorununa gereken dikkati gösterme olanağına her zaman sahip değildiler. Böyle bir açıklama, Marksizmi kâbul eden, ama onun ruhunu, diyalektik algı (idrak) metodunu kavrayamamış bulunan kimseler için, tarihsel materyalizm teorisinin zenginliğini sınırlı bir «ekonomik de-terminizm» taslağına indirgeme eğiliminde olanlar için gerekli olabilirdi.

V. İ. Lenin, dünyanın yeni gelişme aşaması koşullarında ve yeni sosyal-tarihsel materyal temeli üzerinde, böyle tahriflere karşı Marksist teoriyi yalnız savunmakla kalmayıp, materyalist tarih anlayışını her yönlü geliştirmiş olmakla da çok büyük bir hizmette bulunmuştur. Lenin, teorik ve politik eylemin henüz başlangıcındayken, Marksist öğretiden kaçınıl-mazlıkla doğan istemi, yani «toplumsal hayatın yalnız ekonomik yanının

<sup>(6)</sup> K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 26, S. 285.

<sup>(7)</sup> R. Aron, Les désillusions du progrès. Essai sur la dialectique de la modernité. Paris, 1969, p. VIII.

değil, bütün yanlarının tahlili»<sup>(8)</sup> gerektiğini belirtiyordu. Eserlerinde, toplumsal hayatta altyapı ve üstyapı biçimleri arasında, tarihsel ilerlemenin objektif ve sübjektif etkenleri arasındaki dolaysız ve karşıt ilişkilerin olanca karmaşık ve çok yanlı özlüğünü derin bir tahlilden geçiriyordu.

V. İ. Lenin'in geliştirip zenginleştirdiğı tarihsel materyalizm teorisi, Marksist-Leninist sosyoloji, devrimci işçi sınıfının ideolojik-teorik hazinesine organik olarak girmiş, onun sosyal ve politik aktifliğinin güçlü etmeni olmuştur. Bu tarihsel materyalizm, bilimde ve pratikte, tarihsel sürecin objektif ve maddi özlüğü ile onun öznesinin yaratım ve erkinliğinin metafizik bir yanışımla birbirine karşı konulmasına kesinlikle muhalefet edegelmıştır.

Tarihsel materyalizm tarafından savunulan bu olağanüstü önemli dünya görüşünün çok önemli sonuçları vardır.

Birincisi, bu, tarih kanunlarının derin bilimsel yorumudur; bu kanunların öğrenilebilir ve insanların toplumsal eyleminde kullanılabilir olusunun yorumudur. Vaktiyle, Hegel, insanın sosyal aktivitesinin hedef ve sonuçları arasındaki uygunsuzluğa bakarak, tarihte insan iradesine bağı olmyan güçlerin ve kanunların yürürlükte olduğı doğru sonucunu çıkarmıştır. Fakat bu yargı, kendiliğinden, bu kanunları öğrenmenin, topluma, kendi gelişmesini bilinçle yöneltme ve yönetme olanağı verebileceğı fikrini doğurmuştur. İşte, tarihsel materyalizm teorisi, insanları, tarihin yaratıcıları olma yüksek misyonunu bilinçle yerine getirme olanağı veren bu bilgiyle donatmaktadır.

İkincisi, Marksist-Leninist toplumsal gelişme görüşü, sınıf mücadelesini tarihin en önemli devinim gücü olarak ileri sürerken, dünyayı değiştirmeyi amaçlayan aktif eylemin başlıca alanını ve doğrultusunu da belirlemektedir. Daha önce de bilinen sınıf mücadelesi kavramına belirli tarihsel yönelim fikrini Marksizmin getirdiğini de önemle belirtmeliyiz. V. İ. Lenin bu fikri geliştirerek şunları yazdı: «Yalnızca sınıfların mücadelesini kabul eden kimse henüz Marksist değildir ... Marksist, ancak, sınıflar arasındaki mücadeleyi kabul etmeyi *proletarya diktatörlüğünün* kabulüne kadar (yani burjuva düzeninin yıkılması için, sosyalizm için ve işçiler egemenliğinin kurulması için mücadele gereğine kadar – V. K.) *uzatan* kişidir.»<sup>(9)</sup>

Toplulun tahlilinde sınıfsal yansıım sosyal bilimin zorunlu istemlerine uygundur. Bu bilim, toplumsal anlam ve önemde kategorilerden yararlanmaya dayanmaksızın varolamaz. Bu da, bireysel temelin zümresel ve sınıfsal kavramlara doğru genişletilip yükseltilmesini gerektirir. Bizim teo-rimizi eleştirenler, burada, Marksizmin «insandan uzaklaştığı»nı iddia

(8) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 1, s. 161.

(9) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 33, s. 34.

etmek için bir vesile bulduklarını düşünüyorlar. Fakat, gerçekte, K. Marks'ın deyimiyle, insanın özlüğü «bütün toplumsal ilişkiler toplamı»<sup>(10)</sup> olduğuna göre, bu inceleme metodu, kişinin menfaatlerini önemsemezlik etmedikten başka, bu menfaatlere ve her şeyden önce emekçi insanın, kendi kurtuluşu için, sömürden ve sosyal eşitsizlikten azat toplumun kurulması için savaşılan sınıfın temsilcisinin kişiliğine en iyi biçimde hizmet etmektedir. Zaten tarihsel materyalizmin doğrulayıp pekiştirdiği gerçeğin anlaşılması asıl bu kişinin menfaatinedir. Sözkonusu olan, bu kişinin daha iyi bir hayata ulaşma çabalarında, kötülüğün iletkenleri olan diğer kişilerle değil, toplumsal ilişkiler sömürü sistemiyle karşı karşıya geldiği gerçeğidir. Demek oluyor ki, insanın kurtuluşunun ana yolu, insanların ahlâk bakımından yetkinleşmelerinden değil, moral erdemler öğütlenmesinden veya genel öğretim ve aydınlatmadan da değil, bu sistemin devrim yoluyla ortadan kaldırılmasından geçer. Hemen belirtelim ki, tarihsel materyalizm, işte bu suretle, en yüksek hümanizm ideallerini sağlam bir bilimsel temele oturtmaktadır.

Üçüncüsü, tarihsel materyalist görüş, toplumsal gelişmede altyapı süreçlerini üstyapı süreçlerinden ayırdetmeye olanak veren ölçütü ortaya koyarak, hem berikileri, hem de ötekileri tek sistem içinde birbirine bağlamaktadır. Bu tarihsel materyalist görüş ayrı ayrı olguları veya birtakım sosyal öğeler toplamını değil, toplumsal ilişkiler ve karşılıklı bağımlılıkların karmaşık mekanizmini kendi bütünselliği içinde inceleme konusu edinmektedir. Bu da, bir yandan, toplumun gelişmesinde katılımı olan her etkenin çokyanlı rolünün doğru olarak değerlendirilmesine, öte yandan tüm sosyal organizm üzerinde en dolgun etki yol ve yöntemlerinin görülmesine olanak vermektedir. Böylelikle, Marksist-Leninist teori, sömürücü toplumsal düzene karşı mücadele yolunda devrimci hareketin strateji ve taktiğinin işlenmesine elverişli sağlam bir temel sağlamaktadır. Bu teori, sosyalizm koşullarında bilimsel toplum yönetiminin teori ve tanıma temelini oluşturmaktadır.

Burjuva teorisyenleri toplumun hayatının incelenmesi konusunda yapısal (strüktürel) ve sistemli yanaşıma ilişkin olarak son yıllarda önerdikleri görüşleri önemli bulgular sayıyorlar (Fransız teorisyenlerinden C. Levi-Straus ve M. Foucault'un «strüktüralizm»; Amerikalı T. Parsons'ın «strüktürel-fonksiyonel tahlil»; Avusturyalı L. von Bertalanffy'nin «sistemler genel teorisi» gibi). Doğaldır ki, bunun, burjuva düşüncesinde gelişim açısından belirli bir ileri adım olduğu, çağdaş kapitalizm ideolojisinin en «otoriter» doktrinlerinde uzun süre ağır basan bayağı toplumsal gelişme evrimsel taslaklarından duyulan haklı hoşnutsuzluğun ifadesi olduğu kabul edilebilir. Şu var ki, moda üzre biçimlenen bu strüktüralizm ve sistemlilik görüşlerinin dikkate değer, daha ileri doğru geliştirilmeye de

---

(10) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 3, s. 3.

değer bazı olumlu yönleri olsa bile, diyalektik ve tarihsel materyalizmi tarafından çokyönlü olarak geliştirilen sosyal tahlil bilimsel prensipleri düzeyine yine de erişemedikleri apaçık ortadadır. Bütün bu görüşlere şu veya bu ölçüde mekanikçilik ve tarih aleyhtarlığı eğilimi, ele alınan sistemi bizzat alt sisteminden ibaret bulunduğu daha büyük süreç ve komplekslerden soyut olarak inceleme eğilimi damgasını vurmuş durumdadır.

Bu eğilimler, burjuva teorisyenlerinin, sosyal-tarihsel gerçeğin karakteristik çizgilerini ve temel yasallıklarını en dolgun biçimde temsil eden sistem sıfatıyla toplumsal ve ekonomik gelişme safhası fikrinden kaçınmalarında özellikle kendini göstermektedir.

Toplumsal-ekonomik gelişme safhası teorisi, toplumsal sürecin tarihsel-materyalist yorumunun ana halkasıdır. Bu teori tarihsel materyalizmin temel fikrinden doğuyor, çünkü «toplumsal maddi ilişkilerin tahlili, bir toplumsal gelişme safhası ana kavramının çeşitli yanlarındaki ilişkilerin tekrarlanabilir ve doğru oluşunun birden ayırımına varılmasına ve bunların genelleştirilmesine olanak vermiş bulunuyor.»<sup>(11)</sup>

Bu teorinin zamanımızdaki ilkesel ve olağandışı güncel önemi, yaşadığımız çağın kapitalist gelişme safhasından dünya ölçüsünde komünist gelişme safhasına geçiş çağı olarak değerlendirilmesi olanağını vermesidir. Bu bakımdan, burjuva ideologlarının tarihsel materyalizme yönelttikleri şiddetli eleştirilere konu olması da rastgele değildir. Bütün bu eleştiriler, ne yandan bakılsa, toplumsal gelişme süreci hakkındaki Marksist anlayışın «tek çizgili olmak»tan öteye geçmediği, insanlık tarihi gerçekliğinin olanca çeşitliliğini dikkate almadığı tezi üzerine kurulmuştur.

Gerçekten, toplumsal gelişme safhalarının yasal değişimi fikrini de içeren tarihsel süreç birliği yargısının temellendirilmesi, bunu çeşitlendiren etkenlerin ortaya çıkarılmasını ve her yanıyla dikkate alınmasını gerektirmektedir. Tarihsel materyalizm teorisi, dünya tarihindeki dönümün köklü nedenlerinin ve somut koşullarının bilimsel tahliline dayanmakta ve bunun alacalı dokusunun bütün oylumlarını dikkate almaktadır. Bu teori, her belirli zaman süreci içinde, tarih alanına, kendi toplumsal gelişmeleri ve temel sosyal parametreleri bakımından başka başka gelişme aşamaları oluşturan halkların, ülkelerin, sosyal kuruluşların çıkmaları olayını gözönünde bulundurur. Marksist-Leninist sosyoloji, sentezlerinde, coğrafi çevreden, ulusal geleneklerin özelliğinden, kültürlerin yanyana varoluş ve karşılıklı zenginleşmelerinden ileri gelen tarihsel başkalık ve çeşitlilik çizgilerini de kapsamaktadır. Tarihsel materyalizmin diyalektik tutum ve yönelimi, tarihin birliğinin arkasında onun başkalık ve çeşitliliğini, başkalık ve çeşitliliğin ötesinde de birliğini görmesindedir.

K. Marks, ortaya koyduğu teorinin, tarih-üstü yetkin bir şema olarak,

(11) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 1, s. 137.

insanlığın sosyal pratiğiyle ve somut bilimlerin bulgularıyla durmadan yaratılan yeni materyalle kendi kendini zenginleştirme olanağına kapalı bir şema olarak kullanılması yolundaki denemelere daima kesinlikle itiraz ediyordu. F. Engels, «bizim tarih anlayışımız, her şeyden önce Hegel usulü bir kurma ve oluşturma kaldıracı değil, bir öğrenme kılavuzudur» diye yazıyordu. <sup>(12)</sup> V. İ. Lenin'in yaptıkları tarihsel materyalizm Marksist teorisini bilimsellik ve gerçekten yaratımlı bir yaklaşım ile geliştirme örneğidir. Bu yapıtlar, hem emperyalizm ve proleter devrimleri çağının yeni genel yasallıklarını, hem de (öncelikle Lenin'in yönetimindeki işçi sınıfının tarihte ilk defa olarak devlet egemenliğini ele geçirip tutunabildiği Rusya'da) ulusal olayların somut özelliklerini keşfederek ortaya koymuştur.

Toplumsal gelişme safhalarının yasallıkla değişmesini öngören tarihsel sürecin birliğini tanınamamak, A. Toynbel'nin ileri sürdüğü tarihin «çevrimsel gelişme»si ve «yerel uygarlıklar» gibi, P. Sorokin'in ileri sürdüğü «sosyal ve kültürel dinamik» gibi, H. Kahn ve A. Wiener'in ileri sürdükleri «sosyal-değersel paradigma'lar (örnekler)» gibi burjuva görüşlerinin leitmotifidir. Bu ve benzeri teorisyenlerin yerine getirdikleri sosyal ödev, tarihte bir genel doğrultu olmadığını ispatlamak ve bu suretle kapitalist toplumsal-ekonomik sistemin kaçınılmazlıkla sona ereceği yargısını çürütmektir. Bunların teorilerinde bilimsel araştırmanın yerini burjuvazinin savunduğu dogmayı pekiştirecek gerekçeler seçme ve kalıplama işi almaktadır. Ve bunlar, işte bu görüşleri çıkış noktası yaparak, tarihsel materyalizmi «teleoloji»ye <sup>(13)</sup> sapmakla, tarih yorumunu peşinen belirlenmiş amaçlara tabi kılmaya çalışmakla suçlayıp vermektedirler.

Artık iyice anlaşılıyor ki, tarihin birliği ve çeşitliliği problemi, aynı zamanda gelişme safhaları sorununun işlenmesi, yalın bir akademik ilgi çerçevesinin çok daha ötesinde bir önem taşımaktadır. Tarihsel gelişmede birlik ve çeşitliliğin bağıntısı üzerinde doğru bir felsefi-tarihsel değerlendirme, Marksist-Leninist partilerin ve diğer devrimci ve demokratik güçlerin politik pratiğinin temelini oluşturur. Böyle bir değerlendirme, devrim teorisinin temel prensipleri ile bunların ayrı ayrı ülkelerin ve tarihsel dönemlerin somut koşulları içinde uygulanma özellikleri arasındaki karşılıklı ilişkiyi açıklamanın anahtarını verir. 1969 yılı Uluslararası Danışma Toplantısı'na katılan komünist ve işçi partileri, «bir hayli çeşitlilik gösteren özel koşullar altında eylem gösterdiklerini ve somut sorunların çözümünde bu koşullara uygun bir yaklaşım gerektiğini» belirtmişlerdir. Fakat bunun yanı sıra «uluslararası işçi sınıfının ortak perspektif hedef ve menfaatleri

<sup>(12)</sup> K. Marks v. F. Engels, Eserler, c. 37, s. 371.

<sup>(13)</sup> Teleoloji: Dünyanın gelişmesinin, objektif nedenlerini değil de, bu gelişmeyi belirli bir son hedefe doğru hayatı yönlüten birtakım güçlerin eylemi sonucu olarak gösteren idealist öğretisi.

olduğu», her partinin «ortaya çıkan problemler için, gerek ulusal, gerekse enternasyonal menfaatlere, komünistlerin devrimci misyonuna uygun bir çözüm bulmaya çalıştığı» da önemle belirtilmiştir. <sup>(14)</sup>

Yirminci yüzyılda dünya tarihsel sürecinin birliği, şimdiye dek eşi görülmedik bir olgunluk ve kuvvetle kendini gösterdi. Yeryüzünde tüm toplumsal hayatın çağımızın sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ana çelişkisi etrafında yoğunlaşması, sosyalizmin çağdaş uluslararası gelişme üzerinde durmadan artan etkisi bu birliğin en önemli belirtileri oldu.

Öte yandan, toplumsal ilerlemenin biçimlerinde ve çeşitlilik derecelerindeki başlıklar da eşi görülmedik ölçüde arttı. Sosyalist devrimlerin zaferleri, komünist gelişme aşaması yaratma pratiğini zenginleştirdi. Emperyalizmin düzensiz ekonomik ve politik gelişmesi, uluslararası işçi sınıfı ulusal kollarının savaşına objektif olarak özel öğeler kazandırıyor. Sömürgecilik sisteminin çökmesi, Asya, Afrika ve Lâtin Amerika halklarını, ülkelerini bağımsız tarihsel yaratıcılık yoluna çıkarmış bulunuyor. Ve çağdaş tarihte, bütün bu çeşitlenmenin ötesinde, asıl içeriği kapitalizmden sosyalizme geçiş olan çağımızın genel yasallıklarını görebilmenin çok büyük önemi vardır. V. İ. Lenin şöyle der: «Önce genel sorunlar çözüme kavuşturulmadan özel sorunların çözümüne girişen kişi, her adımda, ister istemez ve bilincinde olmadan bu genel sorunlara ,toslıyacaktır'. Ve her özel durumda bunlara körükörüne toslamak ise, politikamızı en kötü ikircimlere ve prensipsizliğe doğru itmek demektir.» <sup>(15)</sup>

Genel ile özeli diyalektiğini hiçe saymak, gerek sağ gerekse «sol» doğrultulu çağdaş revizyonizmin gnoseolojik (bilgi kuramı) temelidir. Geneli dogmatik bir yaklaşımla mutlaklaştırmak onu hayattan kopuk bir taslağa çevirir ve böylece politikayı cansız bir pasifliğe ve yersiz bir serüvenciliğe doğru iteler. Ve tersine, geneli yadsıma adına tarihsel ve bölgesel özellikleri baştaçı etmek ise (örneğin, çeşitli «ulusal komünizm» varyantları veya revizyonist sosyalizm «modelleri» kalıplamak gibi), tarihsel perspektifi yitirmek, ilerici sınıfları devrimci-dönüştürücü içerikten yoksun etmek demek olur.

Marksist-Leninist düşünüyü, toplumun gelişmesi teorisini, sosyalizm toplumsal pratiğinin çok zengin materyalinden yararlanarak yaratımlı biçimde işlemektedir. Daha önceleri kafalarda yer etmiş olan ve komünist toplumun oluşması sürecinde sosyalizmi kısa bir safha, ya da tersine, ayrı ve bağımsız bir toplumsal-ekonomik aşama olarak kabul eden sanıların çürütülmesi Marksist-Leninist düşünüyü için önemli bir başarıdır. Bu yolda, bir dünya sistemi olarak sosyalizmin yasallıkları, sosyalist devlet-

<sup>(14)</sup> «Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Danışma Toplantısı». Moskova, 1969, s. 5, 41.

<sup>(15)</sup> V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 15, s. 368.



ler arasında çokyanlı işbirliğinin gelişmesi ve güçlenmesi, bu devletlerin entegrasyonu geniş ve temelli incelemelere konu olagelmıştır. Gelişmiş sosyalist toplumun ölçütleri, bilimsel-teknik devrimin başarılarını sosyalizmin üstünlükleriyle bağdaştırma problemleri Marksistlerin bilimsel tartışmalarında güncel konular arasında yer almaktadır.

Bütün bu teorik incelemeler, yeni toplum yönetimi pratiğini zenginleştirip donatmakta, sosyalist topluluk ülkeleri kardeş partilerine, komünist gelişme aşamasını oluşturma sürecini yönetirken bilimsel çözümlere dayanma olanağı vermektedir.

Lenin'in emperyalizm teorisinin ışığı altında devlet-tekel kapitalizminin tahlili, kapitalist gelişme devrinin yeni çizgi ve özelliklerinin, aynı zamanda da bu aşamanın değişmez temeli (emeğin sömürü yoluyla sermayeye bağımlılığı) ile sözü geçen çizgi ve özelliklerin ilişki ve bağıntılarının açıklanmasına yol açmaktadır. Tarihsel materyalizm teori ve metodolojisine dayanan incelemeler, kapitalist memleketlerin sosyal yapılarında özellikle bilimsel-teknik devrimin etkisiyle oluşan değişimleri tamamiyle dikkate almakta, uzlaşmaz zıtlıklarla çatışık sınıfların, ayrı ayrı zümrelerin objektif menfaatlerini ve bunların toplumsal bilinçlerinin gelişme eğilimlerini saptamaktadır. Formasyonlar teorisinin çağdaş kapitalizme uygulanması, emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz zıtlıkta bu sistemin temel toplumsal çelişkinin, dolayısıyla devrimci harekette işçi sınıfının öncülük rolünün görülebilmesine yol açmaktadır. Burjuva toplumu koşullarında mücadele etmekte olan komünist partilerinin strateji ve taktiklerinin doğru ve bilimsel olarak işlenmesi bakımından bunun ne büyük bir önemi olduğu apaçık ortadadır.

Zamanımızda, sömürgecilik boyunduruğunu kırıp atabilmiş olan halkların kapitalist olma yoldan gelişmeleri problemi büyük bir önem kazanmış bulunuyor. Tarihsel materyalizmi eleştirenler, çokçası, her şeyden önce bu sorunun ortaya konmasında toplumun gelişmesi teorisine aykırılık görüyor ve bunun toplumun gelişme safhaları sırasını açıkça «bozmak» olacağını iddia ediyorlar. Ne var ki, bu, Marksizm-Leninizme, tamamen yabancı olduğu dogmatik bir şematizmi yakıştırma denemesinden başka bir şey değildir. «Üçüncü dünya» halklarının sosyal-politik ve uluslararası hayata aktif olarak katılmalarıyla ortaya çıkan problemlerin karmaşık niteliği toplumun gelişmesi teorisinin revizyonunu, yeniden gözden geçirilmesini değil, daha ileri doğru işlenip geliştirilmesini gerektiriyor.

Marksist-Leninist teorik düşünüyü, son zamanlarda «Asya tarzı üretim»in özellik ve tarihsel perspektifleri üzerinde dikkatle duruyor. Bu tarz üretim, besbelli, bilimsel bir gereklik olarak beliriyor, zira birçok Asya ve Afrika memleketinde hâlâ daha kapitalizm öncesi eski yapılış ve ilişkiler sürüp gidiyor. Geçmişin artığı olan bu elemanlar, normal durumda, kapi-

talist etkinin ürünü olan daha geç sosyal-sınıfsal, politik ve ideolojik kuruluşlarla, son zamanlardaysa sosyalist doğrultu eğilimleriyle örülüyor. Sosyalist devletlerin ortaya koydukları örnek ve gösterdikleri destek, gelişme halindeki ülkeler halklarına, giriştikleri sosyal ilerleme mücadelesinde paha biçilmez bir yardım oluyor. Öte yandan, kapitalist dünya, bu ülkelere, hep kendi «örnekler»ini sunuyor ve onları kapitalist etki yörüngesinde tutmaya çalışıyor. Bu arada, sözü geçen ülkelerin tarihsel özelliğini mutlaklaştıran ve bambaşka bir gelişme yolu salık veren görüşler de doğuyor. Bundan ötürü, «üçüncü dünya» problem ve perspektiflerinin toplumun gelişmesi teorisi görüşleriyle tahlili, bugünkü koşullarda, yalnız öğrenme açısından değil, ideolojik-politik açıdan da büyük bir önem taşıyor.

Kısacası, çağdaş tarihsel gerçekliğin gitgide artan çeşitlenmesi koşullarında, toplumun gelişmesi teorisi, kapitalizmden sosyalizme geçiş biçimleri sorununun, komünist toplumun oluşma yolları ve yasallıkları sorununun yanısıra ideolojik mücadelenin odak noktasında yer almaktadır. Dünya komünist hareketinin anti-emperyalist savaşta başarıları, sosyalist ülkelerin de yeni toplumu kurma yolundaki ulaşmaları, kapitalist toplum düzeninin kaçınılmaz çöküşü hakkında, tüm insanlığın geleceği sıfatıyla komünizm hakkında tarihsel materyalizmin yaptığı sonuçlamanın doğruluğunu söz götürmez biçimde ortaya koymaktadır.

## Proletarya savaşında yoğunlaşan tecrübe<sup>1</sup>

SBKP MK'nin teorik ve politik dergisi

«Komünist»in 50. kuruluş yıldönümü

Bu başlığı, onbeş günlük politik-ekonomik «Bolşevik» dergisinin birinci sayısında yayımlanan «Bizim ödevlerimiz» başlıklı başyazıdan alıyoruz. Bu birinci sayı 1924 Nisanı başında çıkıyor. 1952 yılında Sovyetler Birliği Komünist (bolşevik) Partisi'nin, Sovyetler Birliği Komünist Partisi adını alması münasebetiyle, SBKP MK'nin teorik ve politik organı olan bu dergi de «Komünist» adını alıyor. İlk sayının iç kapağında tiraj 12 bin olarak gösteriliyor. Bugün «Komünist»in tirajı 940 bini buluyor.

Daha V. İ. Lenin sağken, 19 Kasım 1923'te, SBK (b) Partisi Örgüt İşleri Bürosu bir dergi çıkarmayı kararlaştırıyor. Yeni derginin karakterini ve yönünü hayatın kendisi belirliyor, devrimci gerçeklik belirliyor. Böylece, insanlık tarihinin ilk sosyalist toplumunun kuruluşuna (teorik ve politik alanda) katılacak, bilimsel komünizm teorisini milyonların güncel pratiğinde hayata geçirmenin harikulade, karmaşık ve eşsiz sürecini tahlil ederek sayfalarında yansıtacak olan dergi kurulmuş oluyor.

Derginin ilk sayısının başyazısında şöyle deniliyor: «Tarih, komünizmi sanki ,kasten' eşi görülmedik güçlüklerle karşılaştırıyor. Tarih komünistlere âdeta şöyle diyor: İşte size, proleter olmanın elemanların büyük ölçüde ağır bastıkları gerikalmış, cehalet içinde yüzen, yoksul ve perişan bir ülke! Burada sosyalizmi kurunuz, ve burada, alabildiğine güç koşullar altında bile, yeni dünyanın sağlam temelini atabileceğinizi ispat ediniz. Değil mi ki, gelecek sizindir, her şeye rağmen, hedefinize doğru ilerleyiniz!»

Aradan yarım yüzyıl geçti. Derginin sayıları, artık, komünist kuşakların yaratıcı plân ve araştırmalarının, teorik ve pratik ulaşımlarının nice ciltler meydana getiren güncesidir. Bu sayılar, komünist kuşaklara, her birinin görüp geçirmesi gerekeni, şurasını burasını düzeltmeden ve yozlaştırmadan sunarak, canlı bir soluk vermektedir. İşte kalımlı bilimsel değer de asıl zamanın buyruğu dışındaki bu tarihsel doğruluktur.

«Komünist» sayfalarında yayımlanan onbinlerce yazı, haber, mektup, eleştirel inceleme, ciddi bir sosyolojik araştırmaya konu olabilecek değerde bir hazinedir. Dergide, sosyalist ekonominin, sosyalist bilim ve kültürün en önemli kuruculuk kesimlerinde eylem gösteren parti, devlet ve iktisat yönetmenlerinin, K. E. Vorosilov, A. A. Jdanov, M. İ. Kalinin, S. M. Kirov, V. V. Kuybişev, A. İ. Mikoyan, G. K. Orconikidze, Y. V. Sta-

(<sup>1</sup>) Yazı, «Komünist» dergisi yazı kurulu tarafından hazırlanmıştır.

lin, N. K. Krupskaya, P. P. Postişev, E. M. Yaroslavski gibi ünlü SBKP militanlarının ve Sovyet devlet adamlarının imzaları vardır.

Derginin sayfalarında zamanımızın aktüel problemlerinin işlenmesine, düne kadar olduğu gibi, bugün de, partinin en iyi güçleri katılıyorlar. SBKP Politbüro üyelerinin, aday üyelerinin, MK sekreterlerinin son yıllarda yayımlanan yazıları, Yazı Kurulu'nun geçenlerde çıkardığı «SBKP XXIV. Kongresi, teori ve pratikte birliğin aynası» adlı derlemenin ana bölümünü meydana getiriyor. Son üç yılda, dergide, Birlik Cumhuriyetleri Komünist Partileri Merkez Komitelerinin, parti bölge ve yöre komitelerinin kırktan fazla sekreteri yazılar yayımlamışlardır.

Dergi daha birinci sayısıyla, uluslararası devrimci hareketin problemlerine geniş ölçüde ışık tutuyor. Bu problemler, Klement Gotvald, Georgi Dimitrov, Bela Ku'n, Vilhelm Pik, Hari Polit, Ernst Telman, Palmiro Toliati ve Moris Torez'in yazılarında ele alınıyor. Yalnız son üç yıl içinde, dergide, komünist ve işçi partileri önderlerinin elliden fazla yazısı basılmış bulunuyor.

Derginin tarihçesi, daha ziyade, sosyalizm ve komünizm kuruculuğu aşamalarını, dünya sosyalist sisteminin gelişme ve güçlenmesini ardıcıl olarak gerçekleştirme mücadelesini teorik olarak genelliyen ve öngören Markisist-Leninist düşüncenin tarihidir.

V. İ. Lenin, reel sosyalizm tecrübesine ilk kırıntılarını temel edinerek, sosyalizmi kurmanın bilimsel plânını işlediği «Yüce girişim», «Yarış nasıl örgütlüelim», «Kooperatif hakkında» gibi eserlerini ve diğer birçok yazı, günce ve notlarını meydana getirmiştir. Bunlar gerçekliğin dâhice tahlili bakımından kalımlı örneklerdir. «Komünist» bu Lenin geleneklerinin devamcısı olmuştur. Dergi, yeni toplumun yerleşmesine ilişkin ender ve henüz dağınık kanıtları inceleme kürsüsü olmaktan çıkarak, sosyalist ekonomi ve kültür, sosyalist demokrasi, Sovyet hayat tarzı problemlerini teorik bakımdan işleme, uluslararası sosyalizm kuruculuğu pratiğini tahlilden geçirme kürsüsü durumuna yükselmiştir.

Yeni toplum kuruculuğunda bir aşamadan ötekine geçildikçe, dergi sayfalarında, sosyalizmin yasallıkları birer birer aydınlatılmıştır. Bu yasallıklar, politik egemenliğin işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesi ve Marksist-Leninist partinin yönetmenliği altında proletarya diktatörlüğünün kurulmasıdır; işçi sınıfının esas köylü yığınları ve diğer emekçi tabakalarıyla bağlaşımdır; kapitalist mülkiyetin ortadan kaldırılması ve temel üretim araçları üzerinde sosyalist mülkiyetin kurulmasıdır; sosyalizm ve komünizmin kurulmasına, emekçilerin yaşama düzeyinin yükseltilmesine yönelik halk ekonomisinin plânlı olarak geliştirilmesidir; köy ekonomisinin sosyalist temeller üzerinde tedricen yeniden kurulmasıdır; ideoloji ve kültürde sosyalist devrimin gerçekleştirilmesidir; halklar arasında dostluğun sağlamaştırılmasıdır; sosyalist demokrasinin geliştirilmesidir; sosya-

lizmin kazanımlarının iç ve dış düşmanların tecavüzlerine karşı savunulmasıdır; proletarya enternasyonalizmine bağlı kalınmasıdır.

«Komünist» dergisinin sayfalarında, dünyanın ilk sosyalist devletinin geçtiği çok çetin güçlüklerle dolu yol, yani memleketin sanayileştirilmesi, köy ekonomisinde kolektifleştirme hareketi, Büyük Anayurt Harbi'nde Sovyet halkının gösterdiği evrensel-tarihi kahramanlık, harp sonrası dönemde de ekonomiyi kalkındırma ve daha ileri doğru geliştirme yolu yansıtılmış ve teorik açıdan değerlendirilmiştir.

Bugün, derginin çehresini, Marksist-Leninist bilimin daha ileri gelişmesine, toplumsal hayat olgularının SBKP XXIV. Kongresi kararları ışığında teorik bakımdan değerlendirilmesine hasredilen yazılar belirlemektedir. Bu dediğimizi kanıtlamak üzere, derginin «SBKP XXIV. Kongresi kararları, memleketimizin daha ileri soğru kalkınma ve gelişme programıdır», «SBKP XXIV. Kongresi ve Marksist-Leninist bilimin gelişmesi», «Gelişmiş sosyalizmin sosyal-ekonomik problemleri», «Parti kuruluşu teori ve pratiği», «Dünya devrimci süreci», «Komünist ve işçi partilerinden haberler» vb. gibi bölümlerinde yer alan çok çeşitli materyalleri burada birer birer saymak elbette olanaksızdır. Ancak bu yazıların ana doğrultularını şöylece sıralıyabiliriz:

- Marksizm-Leninizmin evrensel-tarihi önemi ve bu bilimin temel teorik prensiplerinin günümüzdeki gelişmesi;
- Dünya alanındaki komünizm kuruculuğu, pratiğinin ve ideolojik mücadelenin ışığında felsefe biliminin problemleri, doğa ve toplum bilimlerini geliştirmede Marksist-Leninist metodolojinin önemi;
- Sosyalist toplumun gelişmesi, tarihsel yeri ve ölçütleri, sosyal yapısı, SSCB'de sosyal ilerlemenin ana çizgileri;
- SBKP'nin ekonomi politikası problemleri ve bunların çözüm yolları, partinin XXIV. Kongresince belirlenen komünizm kuruculuğu programının hayata geçirilmesinde ekonomi biliminin ödevleri;
- İdeolojik çalışma biçimleri, yığınların komünizm ruhunda eğitimi ve kültür düzeylerinin yükseltilmesi, burjuva ideolojisinin belirtilerine karşı mücadele;
- Sovyet toplumunun yönetici ve yöneltici gücü sıfatıyla partinin rolünün artması ve ideolojik-örgütsel birliğinin güçlenmesi;
- Dünya sosyalist topluluğunun gelişmesi ve insanlığın sosyal ilerlemesinde bu topluluğun çözümleyici etken haline gelmesi;
- SBKP XXIV. Kongresinde kabul edilen Barış Programı'nın hayata geçirilmesi, toplumsal düzenleri ayrı devletlerin barış içinde yanyana yaşamalarını öngören Lenin prensiplerini gerçekleştirme yolları;

– Komünist hareketinin halkların ulusal kurtuluş savaşı hakkındaki teorik ve politik görüşleri ve dünya devrimci sürecinde bu savaşın yeri;

– Dünya komünist hareketinin teorik problemleri, Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkesel temeli üzerinde bu hareketin birlik ve topluluğunun güçlendirilmesi;

– Burjuva ideolojisinin anti-komünizminin, sağ ve «sol» revizyonizmin açığa vurulması, Maoizmin ve Pekin yöneticilerinin anti-sovyetik politikasının eleştirilmesi . . .

Lenin'in teorik mirasının bilimsel olarak işlenmesi ve propaganda edilmesi yolunda da derginin büyük bir hizmeti vardır. Derginin «Lenin ve Leninizm» bölümünde (ki bu bölüm «Bolşevik»in ilk sayısı ile başlamıştır), Lenin'in yazıları, mektupları ve notları; hayatına ve eylemine dair materyaller yayımlanmaktadır. Geçen elli yıl boyunca, derginin sayfalarında, V. İ. Lenin'e ait daha önce basılmamış veya az bilinen 125 kadar yazı, mektup ve belge yayımlanmıştır.

Dergi aynı zamanda K. Marks ve F. Engels'in bilinmeyen ve Rusçaya ilk defa çevrilen bazı yazı ve mektuplarını da yayımlamıştır.

1924 yılı Nisan sayısının başyazısında, Leninizmin zamanın buyruğu dışında olduğu, bütün dünyayı yenilemedikçe devrimin eskiyemeyeceği gibi, Leninizmin de «eskimediği» belirtilmekte ve devamla şöyle denilmektedir: «Bizim ana ödevimiz, *tarihsel* bolşevizmi savunmak ve temellendirmek, bolşevizmin esaslarını yozlaştırma yolundaki bütün denemelere karşı mücadele etmektir . . . Daha şimdiden Lenin'in adıyla Leninizmi yozlaştırma ve bayağılaştırma denemeleri yapılıyor. Dünya işçi sınıfının en değerli edinimine, Leninizm prensiplerinin aıklığına daha şimdiden tecavüz edilmek isteniyor. Biz bunlara karşı en çetin mücadeleyi vereceğiz. *Rus bolşevikleri, hiç kimseye ve hiç bir zaman Leninizmi oportünizme, uyarlama' olanağı vermiyeceklerdir*; bu yoldaki denemelerin kötücül bir yozlaştırma veya iyiniyetli bir yanılgıya sonucu mu olduğu, bizim bu kararlı tutumumuzu değiştirmeyecektir.»

Sosyalizmin önce tek bir memlekette, SSCB'de kurulması sorununun olanca keskinliğiyle ortaya çıktığı zorlu ve karmaşık bir zamanda doğan «Komünist» dergisi, Lenin'in teorik mirasının aıklığı için, parti saflarının ideolojik ve örgütsel birliği için derhal mücadeleye girişmiştir. Dergi, Troçkizme, küçük burjuva öncülüğüyle (avangardizm), sağcı oportünizmle, milliyetçi sapınçla ve diğer anti-leninist akım ve gruplarla amansız bir mücadele yürütmüştür. Devrimci teoriye hücumu kalkışanların gerici özlüğünün dergi sayfalarında açığa vurulması, günümüzde Marksizm-Leninizmi «mahvetmek» çabasına düşenler için bir hayli ibret vericidir. Tarih, bunların gerçekleşmiş sosyalizmin vatanında türeyen öncellerinin bütün tutarsızlık ve saçmalığını ortaya koymuş, daha sonraki kuşaklar böylelerini belleklerinden silmişlerdir.

Geçen yarım yüzyıl boyunca, «Komünist» dergisinin materyalleri SBKP'nin teorik çalışmalarının ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu aynı zamanda dünya komünist hareketinin de edinimidir. Proletaryanın savaş tecrübesi, komünizm kuruculuğu tecrübesi yıldan yıla derginin sayfalarında toplanmakta ve yorumlanmakta, V. İ. Lenin'in parti basınına düşen ödevi belirlerken ileri sürdüğü koşul yerine getirilmektedir. Lenin bu koşulu şöyle formüle etmiştir: «... şimdiki tarih deneyinin bilânçosunu yapalım, bundan sonuçlar ve ibret dersleri çıkaralım; bunlar yarın, halkın bugün henüz 'suskun' olduğu ve en yakın gelecekte devrimci ateşin şu veya bu biçimde parlayacağı bir başka yerde işimize yarıyacaktır.» <sup>(2)</sup>

Raflarda artık bu yıllar boyunca yayımlanmış ve düzenli asker safları gibi sıralanmış binden fazla kitap vardır. Bunlar gerçekten de yüce ve yenilmez komünizm kurucuları ordusunun askerleridirler.

---

(<sup>2</sup>) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 9, s. 208.

# Yaratıcı Marksizm-Leninizm

Güs Hol

*ABD Komünist Partisi Genel Sekreteri*

Bir tek yaratıcı Marksizm vardır, o da Marksizm-Leninizmdir. Ve bu yalnız teoride yaratıcılıkla savunulabilir. Marksizm-Leninizmin savunulması ve daha ileri doğru geliştirilmesi, bunun pratikte denenmiş bir bilim, gerçekliğin yansıması ve bütün halinde bir görüşler sistemi olduğu düşüncesine dayanmalıdır. Onun felsefesi, teorisi, politikası ve gelişmesindeki yaratımlı katkı bir diyalektik süreçte birleşmiştir. Bu öğelerden birinin yetersizliği ergeç diğer alanlarda kendini gösterir. Ancak materyalizm temeline dayanan felsefi dünya görüşü devrimci teoriyle bağdaşır, bu felsefe ve teori de yalnız sınıf mücadelesinin baş rolü oynadığını kabul etme temeli üzerinde kurulmuş bir politikayla bağdaşabilir. Bir başka deyişle, Marksizm-Leninizmin ideolojik temellerinin dayandığı taban işçi sınıfıdır. Devrimci pratik, devrimci olmanın bir ideolojiyle desteklenemez. İşçi sınıfına düşman bir ideoloji, karşı-devrimci eylemlere, sınıfsal ihanete yol açar.

Marksizm-Leninizm bütünsel bir karaktere sahip olduğu için, onun herhangi bir yargısının revizyonu (düzeltilmesi) veya tahrifi (değiştirilmesi) kaçınılmazlıkla karikatürize edilmesi sonucuna vardır. Bundan ötürü, Marksizm-Leninizmin, karşılıklı bağıntılı görüşlerin oluşturduğu bir bilimsel sistem olarak korunması gerekir.

*Bilginin doğruluğu ve tarihsel şartlılığı.* Görüşlerden oluşan her bilimsel sistemin doğruluk kriterleri (ölçüleri) tıpkı bunların yansıttıkları ve daimi değişme halindeki gerçekliğin kendisi gibi çokyanlı ve bileşiktir. Marksizm-Leninizm de bu bakımdan bir istisna değildir. Zira, Marksizm-Leninizm bir bilimdir: temel yargılarının daima ve tekrar tekrar yoklanması gerekir. Bu yoklama, deneyin ve hayatın gerçeklikte ne gibi yeni alanlar, etkenler ve olgular keşfettiğini görmek için zorunludur. Bilgi edinip yığıma süreci sonsuzdur.

Marksizm-Leninizm kendi teorik yargılarını, tarihsel sürecin doğurduğu değişimlerle daima ayarlamalıdır. Bugünkü durum, teorik bilgiyle yaratılan elverişli mevzilerden gözlemlenir.

Doğaldır ki, bilimler mekanik surette bir tutulamaz. Fakat her araştırma alanında bir bilimsel yaklaşım, bir de bilimsel olmayan yaklaşım var-

---

«Çağımızın Marksist-Leninist Partisi» konulu uluslararası fikir değiş-tokuşu yazılarının devamı. Bak: «Barış ve Sosyalizm Problemleri (Yeni Çağ) dergisi, sayı 2, 4, 5, – 1974.



dır. Bilimsel yonarışımda, gerçeklik her nasılsa öylece, kendi devinim kanunlarıyla, bütün ögelerle karşılıklı boğıntısı içinde incelenir. Bilimsel olmıyan yonarışım, gerekliğı yüzeysel, sübjektif olarak ele alır; bu gerekliğı soyutlomayla, saçmasapan fanteziyle değıştirmeye ve bunları gerçek hayata karşıkoymaya çalışır. Bilimsel yonarışım, geçmişin ve bugünün incelenmesidir; temel nedenlerin ve sonuçların açıklanması, özelin genel olanla ilişkisi içinde incelenmesidir. Bilimsel olmıyan dünyada, herkes, kendi fantezisinin ürünü güçler ve kanunlarla kendi sübjektif simgesini yaratır.

Marksizm-Leninizm, kendi gereğıyle, fakat içinde diğerk bütün bilimlerin objektif gerçeklikle uyguladığı veya ona yaklaştığı aynı şartlı anlam içinde korunmalı, savunulmalıdır. Şüphesiz ki, bilimsel bilgiler sistemi, daima mutlak gerçeğe yaklaşıarak, durmaksızın gelişir. Fakat gerçeğin kendisinin durmadan değışen tabiatı dolayısıyla, bu sistem daima onun yaklaşık doğrulukta bir yansıması olarak kalır. Marksizm-Leninizmin gerçeklikte bu karşılıklı bağıntısı, onun doğruluk ve tamlığını yalonlamak şöyle dursun, tersine, bu doğruluk ve tamlığın söz götürmez kanıtıdır. Esasen gerçek canlı bilimin, öteki kısır «bilim»den, bir soyut alıntılar veya belirsiz sanılar yığını olan «bilim»den farkı da budur.

Reel süreçlerin yansımasına dayanan teori, yani devrimci teori sihirbaz üfürükçülüğü değıildir. Bu teori manastır suskunluğu içinde doğmaz ve milliyetçilik bayrağı altında da gelişmez. Bu teori bütün dünya ülkelerinin toplam devrimci tecrübesinden doğar. Bir başka deyişle, Marksist-Leninist bilimi daha ileri doğru geliştirme mücadelesi, gerçekliğin gelişme süreç ve kanunlarını daha derinden tanıma, toplumsal gelişme objektif kanunlarını daha derinlemesine sınıfsal olarak anlama yolunda pratik mücadeledir. Bu mücadele, yeni tecrübeyi, durmadan genişliyen tecrübeyi daha doğru ve tam yansıtarak, ona gitgide daha çok yaklaşıarak, Marksizm-Leninizmin tarihsel sürece ayak uydurmasını hedef tutar. Bu mücadelenin, yaratıcı bilimin yaratımlı savunusu olması gerekir. Marksizm-Leninizmin savunulması ve daha ileri doğru geliştirilmesi, karşılıklı bağıntılı birleşik bir süreçtir.

Marksizm-Leninizmin bilim olarak söz götürmez doğruluğunu inkâra kalkışan bütün fikirler silkilip atılmalıdır. Toplumsal bilim olarak Marksizm-Leninizm ayırdedici özelliklere sahiptir. Fakat Marksizm-Leninizmin bilim olduğu sonucunu çıkarmayı temellendirmek üzere hep bu özelliklere başvurmalar yetersiz ve tutarsızdır. Çok kere, Marksizm-Leninizmin doğruluk ve belgeselliğini büsbütün inkâr için, bu inkârâ dayanak bulmak için, bilimin «şartlı» ve «yaklaşık» olduğu gerçeğine başvurulduğu görülüyor. Revizyonistlerin kitaplarında, bilginin «yaklaşıklık», oportünist ve revizyonist fikirlerin Marksizm-Leninizme sokulması için âdeta bir çeşit kapı olarak kullanılıyor.

Revizyonistler, bu suretle, revizyonist bir çıkış alanı yoratabildikleri sanısına dayanarak ikinci adımlarını atıyor, yani Marksizm-Leninizmin evrensel çapta uygulanabilecek bir bilim olmadığı tezini ileri sürüyorlar. Hiç de rastgele olmıyan fikirleri şu veya bu anlama çekme ve seçme metotları da bundan ileri geliyor. Her şeyden önce, revizyonist, oportünist ve karşı-devrimci görüşleri desteklemek amacıyla tahrife elverişli buldukları hususları seçip ele alıyorlar. Sadece anti-marksist görüşleri, Marksist olmıyan fikirleri destekler görünüşteki ayrı cümleleri çekip çıkarıyorlar. Bu «teorisyenler», diğer bilimlerde ulusal sınırlar bulunduğunu herhalde kabul etmezler. Bunda elbette bilimsel fikirlerde evrensellik kanununun bölünmesi olgusunu görürler. Ve bunda haklıdırlar. Ama aynı kanun Marksizm-Leninizm için de geçerlidir. Gerçeğe yaklaşmak aslında evrensel bir olgudur.

Marksizm-Leninizmin ilkesel olarak yön veren bir teorik sisteme dayanmadığı ve bundan ötürü de bütün ülkelere uygulanamıyacağı kanıtı, bilimin «şartlılığı» gerçeğini de kötüye kullanmak olur. 1959 yılında «Leninizmin Çin için yararsız olduğu, Çin'in Leninizm yolundan değil, Maoizm yolundan yürüyeceği» ilân edildiği zaman, bu davranış Marksizm-Leninizmi bilim olarak yadsıma anlamına geliyordu. Bu suretle, Çin yöneticileri, Marksizm-Leninizm ile dünya devrimci tecrübesi arasına bir set çekmiş oluyorlardı. Böylelikle, Çin için de geçerli olan temelli ve evrensel her şey, sebep-sonuç bağıntılarıyla reel dünyanın devrim kanunları, sınıfların ve sınıf mücadelesinin önemi vb. topyekün bir yana itiliyordu.

Marksizm-Leninizmin «şartlı» olduğunu ve bundan ötürü de «genel kapsamlı gerçekler» içermediğini ispatlamaya kalkışanlar, sadece bilimde kendi koyu cahilliklerini açıklamış olurlar. Böyle saçma bir düşünceyi kabul edecek olursak, tüm bilimsel bilgi edinimini silkip atmamak gerekir, çünkü bütün bilimler bir yere kadar «şartlı»dır.

V. İ. Lenin bu sorunla ilgili Marksist görüşü açıkça ortaya koydu. Her ideolojik görüşün bir «tarihsel şartlılık»ı olduğu, fakat bunun bilimin doğruluk ve tamlığını zerrece zayıflatmadığı düşüncesinde olan Lenin şunları yazıyordu: «Çağdaş materyalizm, yani Marksizm açısından, bizim bilgilerimizin objektif, mutlak gerçeğe yaklaşma sınırları tarihsel bakımdan şartlıdır; fakat bu gerçeğin varoluşu şartsız, bizim buna yaklaşmamız şartsızdır. Bir tablonun çizgileri tarihsel bakımdan şartlı, fakat bu tablonun objektif olarak mevcut modeli canlandırdığı şartsızdır ... Tek sözle, her ideoloji tarihsel bakımdan şartlı, fakat her bilimsel ideolojiyle (örneğin dinsel ideolojiden ayrılmı olarak) bir objektif gerçeğin, bir mutlak doğanın uygulandığı şartsızdır.»<sup>(1)</sup>

Marksizm-Leninizm «şartlı» gerçektir, fakat o, bir bilim olmadığı ve

---

(1) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 18, s. 138.

uygulanabilir nitelikte temelli, evrensel ilkelere dayanmadığı yolundaki hertürlü uydurmaları, hayalleri ve dogmaları yalanlayacak durumdadır.

Dogmatizm revizyonizmin bir biçimidir. Kutsat Kitap'taki gibi taşılaşmış soyutlamalar da, tıpkı revizyonistliği sürdüren sağdaki benzerinin ve eşinin iddiaları gibi, bilimselliğe ters düşer. Bu da Marksizm-Leninizmin aynı derecede tahrifidir. Zira dogmatizm yaratım temelinden yoksundur, her hangi bir yaratıcı düşünüşü sistemini savunmakta değildir ve savunmaktan da acizdir. Dogmatik soyutlamaların tekrarlanması oportünizm için gizlenme siperi olur. Dogmatizm, devrimci sözleri, oportünist ve karşı devrimci pratiği gizlemek için kullanır.

Marksizm-Leninizm hertürlü belirsizlik ve iki anlamlılığa karşı sürekli bir mücadele içinde gelişiyor. Bu nispi ve mutlak gerçek arasındaki ayrılığı azaltma mücadelesidir. Marksizm-Leninizmin doğruluğuna ilişkin bütün kriterler bu istemlere uygun olmalıdır. Marksizm-Leninizmi didikle-yip bölmek, bu bilime düşman olanların yararlandıkları bir tutumdur. Bu düşmanlar, onun kendine özgü içsel bütünlüğünü inkâr a yelteniyorlar. Onlar Marksizm-Leninizme, ancak onun evrenselliğini inkâr yoluyla, tahrif edilmiş, dar milliyetçi bir çehre verebiliyorlar.

*Algı (idrak) ve dönüştürme etkeni.* Marksizm-Leninizm, hem algılama, hem de algılananı değiştirme aracıdır. Demek ki, gerçeklikle dolaysız ve karşılıklı ilişkisi vardır. Bu anlamda Marksizm-Leninizm, objektif gerçekten ayrılmaz. Bundan ötürü, onun hem dünyayı algılama, hem de değiştirme aracı sıfatıyla etkinliğinin yoklaması, aynı zamanda doğruluğunun yasal kriteri olmalıdır.

Gerçekliği dönüştürme etkeni olabilmek için, bilim, değişimleri sadece kaydetmekle yetinemez. Bilim tarihsel sürecin kanunlarını ve devinim güçlerini anlamalı, kendisi de değişmelere yol açan bir etken haline gelmeli, tarihin objektif ve subjektif devinim güçleri arasındaki diyalektik etkileşmeye katılmalıdır. Ancak objektif etkenlere doğrulukla tepki gösterebilen ve onlarla uygunlaşan subjektif güç, dönüştürücü güç olabilir. Şu veya bu fikrin, gelişme kanunlarını, devinim güçlerini doğru yansıtır yansıtmadığı daima yoklanmalıdır. Bilim, ancak böyle bir temel üzerinde, değişimler doğuran ve bunlara yön veren bir etken olabilir.

Bilimin gerçeklikle karşılıklı ilişkileri, Marksizm-Leninizmin temel fikrinde, yani teori ile pratiğin, hem birine, hem diğerine edimsellik kazandıran birliğinde ifadesini bulur. Bu birlik düpedüz dışsal değildir. Diyalektik bir birliktir. Bu birlik olmadı mı, teori kararsız ve soyut bir şeye döner, pratik de oportünizmin sübjektivist kaprislerinin egemenliğine dökölür.

Marksizm-Leninizm, olayları pasif olarak gözlemleyip değerlendirmekle yetinemez. Pasiflik oportünizme yaraşır. Marksizm-Leninizm, tam tersine,

olayları daimi sürette etkiliyen ve sürekli olarak olayların yoklamasından geçen etkin bir güçtür. Bu güç belirli anlamda sürekli ve kesintisiz bir politik hareket halindedir. Devrimci güç, objektif olaylar konusunda kendiliğinden gelmeliğe belbağlıyarak bekleyici bir tutum alamaz. Devrimci güç, artık oluşum süreci içinde bulunmayan objektif bir durum yaratamasa bile, o, her anın olanaklarından en çok yararlanmak zorundadır. Bu, yığınların ruh halini isabetle kavrayacak bir sezgi ister, fakat objektif duruma yönelik çoğu kere oportünizme sığınak hizmeti de görür. Bunun için olayların objektif gelişmesine partinin nasıl tepki göstereceğinin gözönünde tutulması önemlidir.

Marksizm-Leninizmin bütün düşmanlarının, bu bilimin canlı tarihsel süreçle bağını her nasılsa koparmaya çalışmalarının nedeni açıkça ortadadır. Marksizm-Leninizmin düşmanları, bu suretle, onu bilimsellik yolundan saptırmaya ve onun devrimcilik ruhunu öldürmeye, ona devrimci olmıyan bir kalp aşılamaaya çalışıyorlar.

Marksizm-Leninizmin arıklığı için mücadele, cansız, soyut formüller veya eskimiş alıntılar üstüne tartışmalarla bir tutulamaz. Teorinin objektif gerçekliğe ne kadar uygun olduğuna ve tarihsel sürecin her aşamasında algılama konusu üzerindeki etkisiyle birlikte onu ne kadar yansıttığına bakmak, hertürlü yargının ve hertürlü ideolojik görüşün en sağlıklı yoklamasıdır.

*Fanteziler dünyasına karşı gerçeklik.* Gerçek hayat, revizyonist görüşleri ve bunların oportünist mevzilerini doğrulamadığı için, gerek sağ, gerekse «sol» yönelimli revizyonistler, kendi hayal ürünlerine görünüşte olsun gerçeklik ve doğruluk kazandırma çabasıyla, «sahte» bir gerçeklik, kendi yanlış görüşlerine uygun bir hayali süreçler ve sosyal güçler dünyası yaratıyorlar. Gerçek dünya ve gerçek hayat tecrübesinin onların görüşlerini yalanladığı için, içinde hayal ürünü güçler ve kanunların eylem gösterdiği bir fanteziler dünyası yaratıyorlar. Ve Marksizm-Leninizmi kendi oportünizmlerinden doğan fantezilerin dünyasına uyacak biçimde revize etmeye yelteniyorlar.

Oportünizm ile revizyonizm arasında dolaysız ve karşılıklı ilişki vardır. Bunlar bir aile oluşturur ve birbirinden ayrılmazlar. Oportünizm, bütün biçimleriyle, bir uyuşma, sınıf düşmanı karşısında gerileme; en gelişkin biçimiyle de (ne kadar maskelenirse maskelensin) sınıf düşmanı karşısında teslim olmadır. Revizyonizm, böyle bir teslimiyetin teorik gizlenme siperidir. Revizyonizm, oportünizmin belirlediği her yerde grev kırıcı olarak kendini gösterir.

Gerçek dünya süreçleri revizyonist şemaların tutarsızlığını ortaya çıkarıp gösterdikçe, oportünistler kendi düşünüş tarzlarına çıkış noktası edindikleri fanteziler dünyasını yaratıyorlar. Oportünistler, belirsiz, soyut, mistik özdeyişleri andıran sözler arkasında gizlenmeye çalışıyorlar. Çocuk kale-

minden çıkmış şiir, Kutsal Kitap'tan veya Konfiçyüs'ten alıntılar nasıl zor tartışılrsa, kasıtlı cinaslardan oluşan bu gibi sözlerle de (aynı nedenle) tartışmak zordur. Aralarındaki ayrım, bu şiir ve alıntılarının bilimsel bir şey diye reklâm edilmeyişinden ibarettir.

Şimdi oportünist uydurma görüşlerin bazı türlerini gözden geçirelim. Besbelli ki, içinde «deklase elemanların biricik devrimci güç» olduğu bir dünya sanısı, fanteziler üzerine kurulmuştur. Gerçek dünyada ve dünya deneyinde böyle bir görüşün dayanağı yoktur. Bu yalancı bir sanıdır, fakat işçi sınıfının devrimci rolü gibi temelli bir gerçeği inkâr edenler için uygun bir siperdir. Oportünizm, işçi sınıfının rolü hakkındaki doğru Marksist-Leninist değerlemenin revize edilmesini şartlandırır. Bunun yerine, «köylüler devrimci güçtür» tezini ileri sürer. Bunun birçok varyantları vardır. Aynı zamanda ancak üretim sürecinin dışındaki «proleter olmayan elemanlar»ın, ya da yalnız «en yoksullar»ın gerçekten devrimci olabileceği iddia edilir. Bazıları «işçi sınıfının kapitalist formasyonun bir parçası halini aldığı»nı açıktan açığa ilân etmektedirler. Revizyonist fanteziler dünyasında, bu gibi oportünist görüşler, mücadele tarzlarına ilişkin garip fikirler doğurmaktadır. Örneğin, «şehirlerin köylü ordularıyla sarılması» gibi; «komünist toplumu kurmada tempo belirleyici» «köylü komünleri» vasıtasıyla doğrudan doğruya «komünizme» geçmesi gibi ... Devrimci güç olarak işçi sınıfını yadsıma, revizyonistlerin bütün bu uydurmalarının başlıca birleşme noktasıdır.

Revizyonistler gerçekleri gözönüne aldıkları izlenimini uyandırmaya çalışıyorlar. İşçi sınıfının yapısındaki değişimleri yorumlama tarzları buna bir örnek sayılır. Onlar, doğru bir yargıya, bilimsel-teknik devrim sonucu olarak işçi sınıfının yapısında bazı değişimler olduğu yargısına dayanıyorlar. Ama böyle doğru bir genel yargıyla işe başladıktan sonra, hemen oportünizm batağına kayıyorlar. Ve artık, şu kadar «beyaz», şu kadar da «mavi yakalı» diye saymaya başlıyorlar. İşçi sınıfının girdiği üretim ilişkileri, sömürünün bu temel ögesi, bir kenara itiliyor. Böylece de, işçi sınıfı yapısının (artık hemen hemen sınıf olarak varlığını yitirecek kadar) kesinlikle değiştiği sonucuna varıyorlar.

Bir de şöyle bir görüş var: «Devrimcinin, devrim durumu var mı, yok mu kaygısına düşmesine yer yoktur, çünkü gerçek devrimci devrim durumlarını kendisi yaratır.» Bu da bir başka uydurmadır. Bu gibi aşırı sübjektivist bir görüş, tarih boyunca biriktirilen tecrübeyi, objektif etkenlerin rolünü, sebep bağlantısını ve yine işçi sınıfının rolünü büsbütün reddetmektedir. Bu gerçeklikten kopuk, camlıkta yetişme fikirdir. Devrimci harekete karşı işlenen nice kıyıcı suçların, bu gibi görüşlerin verdiği zararların, yenilgi tehlikesi gizliyen böyle bir politikayı savunanların hesabına geçirilmesi gerekmektedir. Böyle görüşler daima karşı-devrim güçlerine hizmet etmektedir.

Reel sınıfsal güçlerin hareketi hakkındaki reel kanunlar uyarınca yürüyen sınıf mücadelesinin reelliğini çıkış noktası yapmış kriterler açısından baktık mı, bu gibi görüşler en azından gerçekliğe ters düşer, soyutlanmıştır ve bundan ötürü de kabul edilemez. Bunlar yabancı, proleter olmayan, devrimci olmayan teorilerin yansıması sonucu, düşman ideolojinin yaptığı etkinin sonucudurlar. Kapitalizm güçleri, işçi sınıfının ve devrimci hareketin, fanteziler dünyasına özgü uydurma problemlerle uğraşmasını istemektedirler.

Reel güçlerin hesaba katılmasına ihtiyaç duyulmadığı, fikirlerin dönüşüm aracı olarak hizmet edip etmediğinin yoklanamadığı fanteziler dünyasında, bir an için, bu görüşlerin gerçekliğe uygun olduğu gibi bir izlenim uyanabilir. Yine böylece, sınırlı yersel deney çerçevesinde, bir an için, bunlar, uygulanabilir nitelikte de görünebilir. Fakat genel sonuç ve yargılara çevrilmiş olan bu gibi görüşler tehlikeli olmaya başlar. Diğer birçok yanlış fikirlerle nasıl mücadele ediyorsak, bunlara karşı da, yalnız teori alanında kalmıyan bir mücadele yürütüyoruz. İşin kötüsü, bu yanlış görüşler önemlice bir kısım savaş güçlerini doğru yoldan saptırmışlardır. Birçok devrimci gruplar, gereken objektif önkoşullar var olmadığı halde «devrimci durumlar yaratma»ya kalkarak yenilgiye uğramışlardır. Bu nedenle, reel mücadelenin genel anlamı içinde bu gibi fikirler karşı-devrimcidir. Bunların temelsizlik ve tutarsızlığını, bazan çok pahalıya malolan tecrübe ispat etmektedir. Bu da fikirlerle pratik arasındaki sebep-sonuç bağıntısının, teorinin doğruluğunu yoklamada zorunlu öge olduğunu açık göstermektedir.

İşçilerin sınıf bilincinin gelişmesini geciktirme çabaları, tekelci sermayenin donatım hazinesinde çok önemli bir yer tutar. Tekelciler karışıklık yaratmayı ve bu arada kapitalizmin ve kapitalist sömürünün sınıfsal karakterini gürültüyle örtbas etmeyi hedef tutuyorlar. Burjuva ideolojisi, daima sınıfların ve sınıf mücadelesinin bulunmayacağı, yalnız ayrımların var olacağı, sınıfsal bilincin, proleter bilincinin ve proletarya enternasyonalizminin yerini milliyetçiliğin alacağı bir fanteziler dünyası yaratmayı hayal edegelmiştir. Burjuva ideolojisi «hepimiz mutlu bir aileyiz» fikrini telkine çalışmaktadır. İşçi sınıfı saflarında tohumu saçılarak tutturulmak istenen «sınıfsal işbirliği» politikasının temeli budur. Oportünizmin fanteziler dünyası, sınıf düşmanının baskısı karşısında yıldı ve gerilemedi.

*Revizyonist kredo.* <sup>(2)</sup> Revizyonizmde de, gerek sağ, gerekse «sol» türüne uygulanabilir gelişme kanunları vardır. Sağı da, «sol»u da, prensip itibarıyla, reel dünyanın sınıfsal yapısını, dolayısıyla de, şu veya bu biçimde, kapitalizmin sınıfsal özelliğini, bu düzende temel gelişme kanunu sıfatıyla sınıf mücadelesini inkâr ediyorlar. İşçi sınıfının tarih tarafından özel bir devrimci rol oynamaya çağırılmış olduğunu kabul etmek istemi-

(2) Kredo: İnan, akide.

yorlar. Bu bütün revizyonist görüşler için yasalıdır. Onların fanteziler dünyasında, sınıflar ya hiç yoktur, ya da ancak yozlaştırılmış biçimde vardır. Ne yandan bakılırsa bakılsın onların revizyonu, işçi sınıfının kendi varlığını şüphe altına alma, Marksizm-Leninizmin sınıfsal içeriğini boşaltıp yozlaştırma hedefini gütmektedir. Esasen, kapitalizmin objektif gelişme kanunları, işçi sınıfı da dahil olmak üzere, sınıfların rolünü ve karakterini belirlediği için, revizyonizm bunları reddetmekte, değiştirmeye çalışmaktadır. Revizyonizm, sınıfların ve sınıf mücadelesinin temeli olan sömürüyü inkâr ediyor. Oysa, sonuç nasıl sebepten ayrılamazsa, sosyal ilerilik mücadelesinin öncü kolu olarak işçi sınıfının tarihsel rolünü tanımak da kapitalist toplum gelişmesine yön veren objektif kanunları tanımdan ayrılamaz. Bu da, bizi, işçi sınıfı partilerinin teori ve görüşlerini değerlendirmede esas olması gereken kriterlerin özlüğüne vardırır.

Sömürülen ve sömüren sınıflar arasındaki uzlaşmaz çatışma, kapitalist dünyanın objektif gerçekliğidir. Bu gerçekliğe önem vermemek, sınıf mücadelesine önem vermemek demektir. İşte Marksizm-Leninizmin içeriğini değerlendirmede bütün kriterlerin en önemlisi budur. Idealler uğrındaki mücadelede «Hangi sınıfın ideali için?» sorunu çözümleyicidir. Politika alanında «Hangi sınıfın politikası?» sorunu esastır. Kültür, töre, ahlâk bakımından, hep, bunların hangi sınıfsal menfaatleri yansıttıkları sorunu ortaya koyar. Ekonomik ve politik egemenlik konusunda «Hangi sınıfın egemenliği?» sorunu en önemli sorundur. Toplumun ekonomik ve politik sisteminin değerlendirilmesinde de, bu sistemi hangi sınıfın oluşturup yönetmekte olduğu sorunu esastır.

İşçi sınıfının ekonomik ve politik egemenliğinin özü proletarya diktatörlüğüdür. Sınıfın politik ve ekonomik egemenliği sorunu daha K. Marks zamanından itibaren, en önemli kriter olmuştur. V. İ. Lenin kesinlikle şunları belirtiyor: «Marksist, ancak, sınıf savaşını tanıyan ve bu savaşı proletarya diktatörlüğüne götürendir.»<sup>(3)</sup> Proletarya diktatörlüğünü tanımlamak, sınıf savaşına ancak ekonomik ve politik egemenlik sorununun sözkonusu olduğu yere kadar katılmak demektir. En sorumlu anda bu savaştan kaçmak demektir.

Oportünizm, düşman baskısının en güçlü olduğu yerde kendine yol açar. Ekonomik ve politik egemenlik işçi sınıfının eline geçtiği zaman, sınıf düşmanının öfkesi kuduzluğa kadar varır. Demek oluyor ki, proletarya diktatörlüğü sorununda oportünistçe teslimiyet, kendi egemenliğini yitiren sınıfın gitgide artan öfkesinin sonucudur.

Oportünistler, proletarya diktatörlüğünün «Marksizmin bütün demokratik eğilimleriyle tamamen ilişkisi kesme» anlamına geldiği, «sırf bir sınıfın egemenliği» olduğu yolundaki eski iftirayı tekrarlıyor, «insan yüzlü

---

(3) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 33, s. 34.

sosyalizm»in gerekli olduğunu ileri sürüyorlar. Bunlar işçi sınıfı düşmanlarının iddialarıdır. Önemli olan, «proletarya diktatörlüğü» sözünün değil, işin özünün kabul edilip edilmediğidir. Proletarya diktatörlüğünün özü, egemenliğin emekçilerle bağlaşıklık olan işçi sınıfının elinde olmasıdır; bu bağlaşıklıkta yönetmenlik rolünü işçi sınıfı, onun fikirleri, politikası ve kültürü, onun kadroları oynar. İşçi sınıfının yönetmenlik rolü, bu sınıfın bağlaşıklarının temel menfaatleriyle asla çelişmez. Bu rol, yalnız sömürücüler sınıfının çıkarlarıyla çatışır. Geniş bir halkçı demokratik temele dayanan bu bağlaşıklık, sömürücü azınlığın egemenliğini ortadan kaldırır.

Proletarya diktatörlüğünü tanıma, işçi sınıfına özgü proletarya enter-nasyonalizmini de içerir. Dar milliyetçilik politikası güden, sosyalizm güçlerini sarsma ve ayırıp dağıtmayı amaçlayan, onlara iftira eden devlet egemenliği; bencil ve çıkarıcı yararlar gözeterek, ilkesel sorunlarda emperyalizmin önünde oportünistçe gerilemelere katlanan devlet egemenliği; temelde, proleter olmıyan elemanların, yani köylülerle orta tabakaların ideolojisiyle yönetilen devlet egemenliği proletarya diktatörlüğünün istemlerine ve kriterlerine cevap veremez.

Sosyalist toplumun kurulması sınıfsal, proletaryaya özgü bir fikirdir. Proletarya diktatörlüğü bu sürecin ayrılmaz bir ögesidir. «Sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğüne yol açması gerekli» (1) olduğu için, sınıf mücadelesi, proletarya diktatörlüğü, sosyalizm, aynı tarihsel sürecin halkalarıdır.

Revizyonizm bütün biçimleriyle, tüm sınıfsal sorunlardan boyuna kaçınmaya çalışıyor, olaylara sınıfsal açıdan yanaşıma sırt çeviriyor. Sınıf mücadelesinde temel devrimci etken işçi sınıfı olduğu için, revizyonistçe uyuşma, bu sınıfın tarihsel rolünü küçümseme veya yadsıma biçimi alıyor. Bu yadsımaya bir doğruluk görüşü verebilmek için de, revizyonizm mütemadiyen, «köylüler» gibi, «deklase elemanlar» «yoksullar» veya «tüm ezilenler» gibi diğer grupları yeni «devrimci öncü» olarak, doğrallıkla ancak fanteziler dünyasına yaraşır «devrimci öncü» olarak ileri sürüyor. Bu bir maskeleyemedir. Gerçekte oportünizmin ta kendisidir. Revizyonistler, bu suretle, emperyalizme karşı mücadelede işçi sınıfının köylülerle bağlaşıması, aynı zamanda ırkçılığın gadrine uğrayanlarla, ulusal kurtuluş hareketiyle, emperyalizmin kurbanlarıyla bağlaşıklık ve ortaklıklar kurması gereğini kabul etmiyorlar. Oportünizm, kapitalizme, sömürü sisteminin sınıfsal özlüğünü gizleme çabalarında yardımcı oluyor. Her hangi bir revizyonisti yokladığınızda, onun işçi sınıfına, dünya devrimci sürecinin devrim güçlerine güvensizliğini, sosyalizme güvensizliğini derhal keşfedebilirsiniz.

Revizyonistlerin, temel sınıfsal çelişki hakkındaki Marksist anlayışı yoz-

---

(1) K. Marks ve F. Engels, Eserler, c. 28, s. 427.



laştırma denemeleri, sınıflara ve sınıf mücadelesine ilişkin Marksist-Lenist temel yargının inkârıyla bağlıdır. Onlar işçi sınıfı ile sermayeciler sınıfı arasında ve dünya çapında da emperyalizm ile sosyalizm arasındaki reel çelişkinin yerine, kendi uydurdıkları fanteziler dünyasını koyuyorlar. Bu fanteziler dünyasında, sınıfsal uzlaşmaz zıtlık kaybolmakta veya bir «çelişkiler takımı»yla değiştirilmekte, ancak sosyalist, faşist ve emperyalist «küçük ve orta» ülkeler ile sosyalist ve emperyalist «büyük» ülkeler arasında, «üçüncü dünya» ülkeleri ile diğer dünya arasında çelişkiler hüküm sürmekte, yeryüzü «süper devletler»in birbirlerine karşı ve beraberce de diğer bütün ülkelere karşı durum aldıkları «bölgeler»e bölünmektedir. Bu gibi çelişkileri ne maksatla icat ettikleri de bellidir. Maksatları, oportünist teslimiyet politikasının çeşitli yanlarını gözlerden saklamaktır. Onlar, işçi sınıfının mücadelesini desteklemeye yanaşmama politikasını, sınıf mücadelesi diye bir şey olmadığı iddiasıyla haklı göstermek istiyorlar. Dünya sosyalist topluluğunun manfaatlere ihanet politikasını, sosyalizm ile emperyalizm arasındaki çelişkilerin «ortadan kaldırıldığı» teziyle maskeleyiyorlar. «Takım çelişkiler» görüşü, birçok oportünist günahı gizleme perdesi olarak kullanılıyor.

Temel sınıfsal çelişki fikri, bugünkü gerçekliği doğrulukla yansıttıktan başka, işçi sınıfının izliyeceği politika için, bu sınıfın eylemleri için bir kılavuz hizmeti de görüyor. Teslimiyet yolunu tutanlar, bu sınıfsal çelişkiyi atlamaya yeltenenler, bunu inkâr etmek suretiyle kendi ihanetlerini gizlemeye çalışıyorlar.

Sosyal ilerleme, kapitalizmi devirme, sosyalizmi kurma mücadelesinde, işçi sınıfına özel bir öncülük rolü düşmektedir. İşte, gerçeği ve gerçekliği «yeni» görüşlerin mi yansıttığının, yoksa bunların ancak fanteziler dünyasında «gerçekçi» görünen oportünistçe bir revizyon, ya da dogmatik bir palavracılık mı olduğunun belirlenmesine olanak veren esas da budur.

*İdeolojik karnaval.* Sağ ve «sol» oportünizm arasında, birbirinin aynı tutum ve görüşleri dolayısıyla, sınıf düşmanının baskısı altında teslimiyetin ve oportünizmin biçimlerinden başka bir şey olmadıkları için, daima yakın bir akrabalık vardır. Oportünizmin sağ ve «sol» türleri bir arada var olabilir, çoğu kere aynı kişi veya grupta ikisinin birden bulunduğu ve gayet kolayca birinin diğerine geçtiği görülür. Uzlaşmacılık bakımından ayrı yollar tutmuş olsalar da, bunların ikisi de sınıf düşmanı karşısında dize gelmiş durumdadırlar.

Çoğu hallerde, oportünizm ve revizyonizm, ilkönce doğru görünümlü bir «taktik» tutumun, «taktik» gerilemenin savunusu olarak belirlirler. Fakat oportünizmin kendine göre bir içsel mantığı vardır. Bununla mücadelede, en tehlikeli mikroparla mücadelede olduğu gibi, vakitlice, bir an önce tanıyabilme işi olağanüstü önemlidir. Daha ilk aşamalarda, mücadelede gerekli doğru taktik ile oportünizmi birbirinden ayırdedebilmeliyiz. Bu

bazen kolay değildir. Fikirler somut olaylarla, gerçeklikle yüzyüze gelin-medikçe, tamamiyle yoklanamaz.

Oportünizm ve revizyonizmin tabiatı emperyalizme karşı mücadelede apaçık belirir. Sınıf düşmanının baskısı güçlüdür ve bundan ötürü de daima uyuşma tehlikesi vardır. İşte çoğu İkinci Enternasyonal sosyal-demokrat partilerini yıkan da bu baskıdır; bu partiler oportünizm ve revizyonizm batağına saplanmışlardır. Kendi oportünizmlerini maskeleyerek için de Marksizmi revize etmeye kalkmışlardır. Bu durumda, oportünizm, emperyalist politikanın haşin sınıfsal tabiatını gözden saklama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde bile, oportünist uyuşmacılık, «savunma için elverişli sınırlara yerleşme gereği» bahanesiyle, başka halkların topraklarına girme ve bunları özümsemeyi haklı gösterme biçimi almaktadır. İsrail saldırısının savunucuları işte bu oportünizm batağına saplanmışlardır.

Uyuşmacılık, çoğu hallerde de teslimiyet, kendi öz memleketinin yönetici sınıfının baskısından doğar. Oportünist uyuşmacılık, çoğu kere genellikle emperyalizme veya belirli bir memleketin emperyalizmine «karşı» gayet doğru açıklamalarla maskelenir. Ve oportünistler, bu arada, kendi ülkelerinin emperyalizminden söz etmez, buna göz yummak isterler. Böylesi oportünizm, çok geçmeden (maskelenmek maksadıyla), Marksizm-Leninizmin devrimci fikirlerinin revizyonuna kalkışılmasına yol açar. Kendi öz memleketinin emperyalizmine karşı mücadele etmeyen Marksist-Leninist partiye ille burjuva milliyetçiliği sokulur. Sınıf düşmanıya uyuşma yolu işçi sınıfını zafere götüremez. Bu tür uyuşmacılık, sınıf düşmanıya mücadelede gerekli ideolojik-politik temelleri sarsar, göçürür.

İrkçılığa karşı mücadele de işçi sınıfı devrimci partisinin ideolojik mevzilerini değerlendirmenin önemli bir kriteridir. Zira ırkçılık emperyalizmin aracıdır, kendi öz memleketinin emperyalist politikasıyla oportünistçe uyuşmanın çoğu kere ırkçılığa karşı mücadelenin zayıflamasıyla atbaşı gittiği görülür. İrkçılığa göz yumma oportünizmin aşındırıcı etkisinin önemli bir belirtisidir. Pratik olarak, emperyalizme karşı mücadele ırkçılığa karşı mücadeleden ayrılmaz. İrkçılığa karşı mücadelede oportünizm değişik biçimlerde kendini gösterir. Öyle ki, zaman zaman suskunluğu yeğlediği, yığınların ırkçılıkla mücadeleye henüz hazır olmadıkları düşüncesine dayanan taktik hesaplarla bu mücadelenin daha sonraya bırakılmasını önerdiği olur. Bütün bu bahaneler, oportünizmin ırkçılık ideolojisiyle uyuşma belirtileridir.

İşte artık elli yıldan fazla bir zamandan beri emperyalist ideolojinin en ağır topları genellikle komünizm ülkülerine ve her şeyden önce Sovyetler Birliğine karşı çevrilmiş bulunuyor. Anti-sovyetizm anti-komünizmin özel bir biçimidir. Dünya emperyalizmi için, bu merkezsel cephedir, kesin savaş alanıdır. Emperyalizmin bu tutumu bir bakıma da anlaşılır şeydir. Bu

durum dünyada yeni güçler oranını yansıtmaktadır. Ve burada, beklenmesi gerektiği gibi, revizyonizm ve dogmatizm, yine emperyalizmle uyuşma ve teslimiyet politikasının gizlenme siperi olarak belirmektedirler.

Demek oluyor ki, anti-komünizme ve anti-sovyetizme karşı tutum sorunu, oportünizmin etkisini açığa vurma bakımından merkezsel bir sorundur; işçi sınıfı partilerinin ideolojik savaşkanlığını yoklamanın olağanüstü önemli kriteridir. Burada, bu ideolojik karnavalda, nice revizyonist ve dogmatik maskeler geçitresmi yapar gibidir. Anti-sovyetik komünizm veya anti-sovyetik Marksizm-Leninizm yoktur ve olamaz.

Anti-komünizm ve anti-sovyetizm birçok maske altında eylem gösterirler. «İki süper devlet» ve bunun daha açık biçimi olan «iki» emperyalist devlet» görüşü, gerek revizyonizmin, gerekse dogmatizmin oportünist türedisi ve bunların emperyalizmle ortak alışverişidir. Bu, emperyalizmin anti-komünizm alanındaki ideolojik baskısı karşısında uyuşmacılık ve teslimiyettir. Bu taktiğin hedefi, sosyalizmin ve ulusal kurtuluş hareketinin bazı güçlerini anti-komünizme doğru yöneltmek, onlara bu yönde adımlar attırmaktır. Oportünist teslimiyetçiler, bununla, emperyalist efendilerine, âdeta «Görüyorsunuz ya, hiç değilse anti-komünizm söz konusu oldukça, biz sizlerle beraberiz!» demek ister gibidirler. «İki süper devlet» görüşü bir anti-komünizm biçimidir. ABD emperyalizminin baş tellâlları bunu seve seve yayıyorlar. Bunun gizli nedenlerini, etmenlerini de gayet iyi anlıyorlar. Bu görüşün, emperyalist politikaya karşı mücadeleyi körelttiğini ve sosyalist ülkelerin birliğine karşı yöneltilmiş olduğunu da iyi biliyorlar. Bu görüşün başlıca ödevi, gelişme halindeki ülkeler ve ulusal kurtuluş hareketi ile Sovyetler Birliği arasına kama sokmaktır.

Oportünizm sadece yönetici sınıf karşısında dolaysız bir gerilemeden ibaret olmayıp, aynı zamanda düşman ideolojinin etkisi altındaki yığınlara demagogça kur yapma ve kendini beğendirme tarzıdır. Oportünizmin sokuluşu, böyle bir etki altında bulunan yığınlara kendini uyarlama taktiğinin sonucu da olabilir. Ne var ki, oportünizmin taktik sorunlarda apaçık uyuşmacılığa geçtiği anlar da olur. Bunun sadece belirmesi yeter; artık daha öteye kendisi yaygınlaşmaya başlar. Birinci adımı ikincisi izler, derken oportünistlerin düşman ideoloji etkisi altındaki yığınların kuyruğunda sürüklenmeye başladıkları görülür.

Tarih selinin devrimci akağa yöneldiği günümüzde, oportünist uyuşmacılık ve bunun revizyonist savunusu gitgide daha sık olarak «sol radikal» kılığa bürünüyor. Bu modanın daha V. İ. Lenin zamanında belirmeye başladığı bilinir. Lenin şöyle der: «Tarihin diyalektiği öyledir ki, Marksizmin teorik zaferi, kendi düşmanlarını Marksist kılığa bürünmek zorunda bırakır.»<sup>(5)</sup> Bu eğilim, dünyada güçler oranının değişmesine paralel ola-

---

(5) V. İ. Lenin, Bütün eserleri, c. 23. s. 3.

rak büyür. Bunun için, kriterleri kararlaştırma, Marksizm-Leninizmi oportünizmden, «sol radikal» palavracılığı elden bırakmayan oportünizmden koruma silahımızı daha da keskinleştirme gereksinmesi artmış bulunmaktadır. Bu durum, Marksist-Leninist düşününün arklığı için mücadeleyi bir yere kadar güçleştirmiş, daha karmaşık hale getirmiştir.

Fikirleri yoklamanın nice kriterleri, işçi sınıfı partilerinin günlük eyleminde en keskin biçimde ortaya çıkıyor. Bunlar partinin genel tutumuna da, bazı özel sorunlara da uygulanabiliyor. Örneğin, devrimci politikanın daima mücadeleye yönelik olması, devrimci hareketin sınıf düşmanıya «partnörlük» fikrini dolaylı veya dolaysız kabulden her zaman kaçınması gerekiyor. Sömürü sisteminin yarattığı uçurumun üzerinde köprüler kurulamıyacağı ve aynı zamanda bu uçurumun yok sayılamıyacağı da apaçık ortadadır. Bu prensipler, işçi sınıfı devrimci partisinin günlük eylemini belirlemektedir. Bunlar, oportünizmin etkisine karşı savaşta yardımcı araçlardır.

Bağlaşmalar ve koalisyonlar (ortaklıklar) politikası için mücadeleye «yönelim»le tekcephecilik arasında çelişki var mıdır? Elbette yoktur. Tersine, asıl böyle bir «yönelim» tekcephe politikasına bambaşka bir anlam ve önem kazandırır. Komünistler yığınlar, bağlaşmalara ve koalisyonlara sınıfsal fikirler iletmezlerse, oportünizmin etkisine kapılar açık bırakılmış olur. Öte yandan, sınıfsal fikirlerin soyut ve dogmatik olarak yorumlanması, sekterliğe yol açar. Komünistler işçi sınıfının görüş ve tutumunu, bütün bağlaşıklarını bu sınıfsal politikanın kendi menfaatlerine uygun olduğuna inandıracak biçimde açıklamaya çalışıyorlar.

*‘Gerginliği azaltma çabalarına sınıfsal yaklaşım.* Doğaldır ki, her gerçeğin tarihsel durumla bağlı olarak ele alınması gerekir. Günümüzde, dünya çapında sınıf mücadelesi yeni koşullar altında, iki dünya toplumsal ve ekonomik sisteminin birarada beraberliği koşulları altında yürütülüyor. Sosyalist ülkeler işçi sınıfı, devlet egemenliğini ve askerî gücü elinde bulunduruyor. Bu olay her kapitalist memlekette sınıf mücadelesini etkiliyor. Sosyalist ülkelerin, kapitalist memleketlerle, zorunluk gereği, uluslararası düzeyde işi vardır. Bu iş kapitalist memleketlerle diplomatik ilişkiler biçiminde, bilim, tıp, kültür, uzay araştırmaları alanlarında mücadeleyi kapsayan ticaret ilişkileri biçiminde belirlemektedir. Ama bu olay, birbirinin karşısı iki sınıf arasındaki mücadelenin Marksizm-Leninizmin ana prensipi olarak kaldığı gerçeğini değiştirmez. Fakat iki dünya sisteminin birarada varoluşu, politika ve programların doğruluğunu yoklamada yeni kriterler ortaya çıkarmaktadır.

Uluslararası gerginliğin azaltılması, sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler arasındaki yeni ilişkileri karakterize eden bir kavramdır. Ama taraflardan her biri, barışçı işbirliğine, karşıt sınıfsal menfaat ve görüşlerden hareketle geliyor. Bugün gerginlik yeryüzünde güçlerin yeni ilişkileri sa-

yesinde azaltılabilir. Sosyalizm gerginliğin azaltılması mücadelesinde, kendi etki ve gücünün gitgide artmasına dayanarak hareket ediyor. Emperyalizm, gerginliğin azaltılmasını durumunun gitgide sarsılması yüzünden kabul etmek zorunda kalıyor.

ABD'nin dış politikasında, «soğuk harp»ten ve cephe saldırısından, gerileme ve manevra politikasına doğru bir dönüm vardır. Bu, zayıf noktalar aramaya devam politikasıdır; «ayır ve buyur» politikasıdır. Bu politika belirli üstünlükler kazanabilmek üzere, çeşitli güçleri karşı karşıya getirmekle denge arama çabasıdır. Fakat genellikle emperyalist politika anti-emperyalist politikaya dönüşmüş değildir. ABD, artık daha çok manevra yapmak zorunda kalsa bile, kendi saldırı politikasına devam etmektedir.

ABD emperyalizmi cephe saldırı politikasından ne ölçüde vazgeçmek zorunda kalırsa, gerginliğin azaltılmasına dayanan devletlerarası ilişkiler de o ölçüde var olacak ve gelişecektir. Sosyalist ülkeler için, işçi sınıfının menfaatlerini savunarak, gerginliğin azaltılması temeli üzerinde kapitalist memleketlerle ilişkiler kurma olanağı vardır ve onlar bu olanağı gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Sosyalist ülkeler için, gerginliğin azaltılması, emperyalizme karşı, genel barış için mücadele politikasını gerçekleştirmek demektir. Sovyetler Birliğinin politikası bu istemlere tamamiyle uymaktadır.

Şu var ki, gerginliğin azaltılması koşullarında bazan emperyalizmin baskısı altında oportünist bir uyuşma politikası güdüldüğü de oluyor. Bugün «iki süper devlet»in varlığından söz etmek, emperyalizme yarıdakçılık rolüne girmek demektir. Sovyetler Birliğine karşı iftira kampanyası açmak, anti-komünizmin ve emperyalizmin baskısı karşısında teslim olmak anlamına gelir. Bangladeş, Şili ve Sudan halklarını baskı altında inletmek isteyenlere yardım, emperyalizme yardım demektir.

Görülüyor ki, uluslararası ferahlama konusunda bir kısım devletler sınıfsal, devrimci, Marksist-Leninist bir politika, bir kısmı da oportünist, anti-proleter, anti-sosyalist, emperyalizm yanlısı bir teslimiyet politikası uygulamaktadırlar.

Marksist-Leninistler için, işçi sınıfı savaşı, sınıfsal yaşam başlıca hareket ilkesidir. Bu onların doğru yönelimine yardım eden kutup yıldızıdır. Bu böyledir, çünkü sınıfların mücadelesi tarihsel sürecin gerçek özüdür. İşçi sınıfının tarihsel misyonu, tarihin bütün akışıyla doğrulanan bir gerçektir. Böylece de, bütün oportünistlerin, revizyonistlerin ve dogmatiklerin istisnasız olarak Marksist-Leninist sınıf mücadelesi görüşünü niçin revize etmeye kalkıştıkları apaçık anlaşılmaktadır.

Kısacası, devrimci teori, sınıf savaşı pratiğiyle etkileşmesi içinde yoklamadan geçirilmelidir. Devrimci teori ve dünya devrimci süreci, bir tek

bütünde birleşmeli ve etkileşmelidirler. Devrimci teori, devrimci pratik için kılavuzdur, fakat devrimci teori devrimci pratiğin etkisi dışında değildir. Proleter ve devrimci olmıyan teoriler, küçük burjuva teorileri, oportünizmle, boyun eğme ve karşı devrimcilikle bir bütünde birleşmişlerdir.

Devrimci teori, işçi sınıfının emperyalizme karşı savaşılan güçlerin menfaatlerini savunur ve insanlığın genel ilerleme davasına hizmet eder; proleter ve devrimci olmıyan teoriler, küçük burjuva teorileri de, sermayeciler sınıfının, bütün kaniçicilerin, topyekûn gericilik kuvvetlerinin çıkarlarına hizmet eder.

Teorinin doğruluğunun yoklanması yıllık demirbaş sayım dökümüne benzemez. Bu yoklama, teorinin hergünkü uygulananışından ayrılamaz. Marksizm-Leninizmin arıklığı için mücadele, yalnız özel konferansların, uzmanların veya özel kitapların işi değildir. Bütün devrimcilerin hergünkü ödevi olan bu mücadelenin devrimci pratikten ayrılması olanaksızdır.

Marksizm-Leninizmin gelişmesi, diğer bütün bilimlerin gelişmesi gibi, sonsuzdur. Bu bilim, işçi sınıfının ve bütün dünya halklarının kolektif, tümel bilgelik ve deneyiyle gelişip yükselmektedir. Marksizm-Leninizm insan aklının en iyi yaratımı olan gerçektir.

## **Komünist ve işçi partileri danışma toplantısının 5.yıldönümü**

*A. Saydan*

Beş yıl önce Moskova'da dünya komünist ve işçi partilerinin 5–17 Haziran günleri arasında danışma toplantısı yapıldı. Toplantıda ele alınan sorunlar dünya komünist ve işçi hareketini barış ve ulusal kurtuluş hareketlerini daha da kuvvetlendirmek, emperyalizmi geriletmek, bütün ilerici devrimci güçler arasında emperyalizme, gericiliğe karşı geniş cepheler kurmak veya mevcut olanları daha da genişletmekti.

1969 Dünya Komünist ve İşçi Partileri Danışma Toplantısına Türkiye Komünist Partisi'nden de bir heyet katılmıştır. TKP'nin temsilcileri alınan kararları imzalamışlardır:

1969 Moskova Danışma Toplantısından bu yana geçen beş yıl çok kısa bir süredir. Fakat bu kısa süre içinde bile Danışma Toplantısının dünya ölçüsündeki etkileri büyük olmuştur. Sovyetler Birliğinin, öteki sosyalist ülkelerin ekonomik, politik güçleri bu zaman içinde arttığı gibi, kapitalist ülkelerdeki komünist ve işçi hareketi de büyük başarılar kaydetmiştir. Tekelci devlet kapitalizmine karşı işçi sınıfının, emekçi yığınların komünist ve sosyalist partiler ile sendikaların öncülüğünde tertipledikleri savaş daha da yoğunlaşmıştır, bilimsel-teknik devrim yöntemlerinin uygulandığı ülkelerde aydınlar, teknik kadrolar, köy emekçileri daha geniş ölçüde işçi sınıfıyla birlikte büyük sermayeye, tekelci devlet kapitalizmine, çokuluslu tekellere karşı mücadeleye girişmişlerdir.

Çokuluslu tekellere karşı işçi sınıfının enternasyonalist dayanışması bu zaman içinde daha konkre şekillerde belirdi ve güçlendi. Çokuluslu şirketlerin değişik ülkelerde bulunan kollarına karşı birbirleriyle ahenkleşmiş grevler daha geniş ölçüde tertiplendi, çokuluslu tekellerin işçilerin savaşını kırmak için üretimi başka ülkelere kaydırması önemli ölçüde önlendi. Proletarya enternasyonalizminin bu konkre dayanışmasını Türkiye ölçüsünde de gördük. Kimya ve daha başka iş kollarında çokuluslu tekellere karşı Türkiye'de tertiplenen grevler Batı Almanya, Fransa ve İtalya gibi ülkelerin sendikaları tarafından desteklendi ve bu tekellerin Türkiye'deki üretimi bu ülkelere kaydırmaları önlendi.

1969 Moskova Danışma Toplantısı'ndan bu yana ulusal kurtuluş hareketleri geniş ölçüde gelişti ve emperyalizme karşı büyük başarılar sağ-

ladı. Bu alanda da enternasyonalist dayanışma, yani Sovyetler Birliğinin ve öteki sosyalist ülkelerin, dünya komünist ve işçi hareketinin emperyalizme karşı savaşan halklara her alanda yaptıkları yardım, gösterdikleri dayanışma sonuçlandırıcı bir etken olarak belirdi. Viyetnam halkı Amerikan emperyalizmi ve Saygon kuklalarının saldırılarını durdurdu, memleketin birleştirilmesi yolunda büyük bir başarı sağladı. Arap halkları da Amerikan emperyalizminin silâhlандırdığı ve elindeki bütün araçlarla desteklediği İsrail militaristlerini gerilettiler. İsrail'le Arap ülkeleri arasında sağlanan ateşkes anlaşması, Arap halklarının savaşı ve bu savaşı destekleyen Sovyetler Birliğiyle öteki sosyalist ülkelerin dayanışması sayesinde elde edildi. Nikson hükümeti Arap halklarının cephelerde elde ettikleri başarıların etkisiyledir ki, İsrail militaristlerini işgal ettikleri toprakların bir kısmından çekilmeye ve ateşkese zorladı.

Portekiz'de halkın uzun ve kanlı savaşını sonuçlandıran askerî bir darbeyle yarım yüzyıllık faşist hükümetin devrilmesi de, Dayanışma Toplantısını izleyen aşamaya rastladı. Portekiz Komünist Partisinin öncülüğünde işçi sınıfı, gençlik, bütün demokratik güçler, Salazarcı faşist iktidara karşı birlikte uzun bir mücadele sürdürdüler. Dünya sosyalist sisteminin barış içinde yanyana yaşama politikasının, emperyalizme, gericiliğe ve faşizme karşı savaşan halkların ulusal ve sosyal kurtuluşları için elverişli şartlar yarattığı, Portekiz'deki faşist iktidarın devrilmesiyle bir daha doğrulandı. Böylece Maocuların barış içinde yanyana yaşama politikasına karşı ileri sürdükleri sosyalist, kapitalist ayırımı yapmadan gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasındaki çelişkilerin ve mücadelenin varlığı tezinin iflâsı bir daha doğrulandı. Sosyalist ülkeler, az gelişmiş memleketler halklarından yana emperyalizme karşı cephe aldıklarından sömürge halkları ulusal ve sosyal kurtuluş için daha geniş imkânlar bulmuşlardır. Ayrıca sosyalist ülkelerin sömürge halklarıyla dayanışması sonucunda bu halkların ulusal savaşlarının güçlenmesi metropol halkının, emekçilerin, devrimci güçlerin gerici faşist hükümetlere karşı yürüttüğü savaşı da güçlendiriyor, onu destekliyor, hedeflerine ulaşmasını kolaylaştırıyor. Mozambik, Angola, Gine-Bisau halklarının uzun süren ulusal kurtuluş savaşı Portekiz'deki faşist iktidarı zayıflatmış, Portekiz halkının kurtuluş mücadelesinin müttefiki olarak belirmiştir.

Şili'de emperyalizmin karşı-devrimci faşist darbesi de, Danışma Toplantısını izleyen yıllarda yapıldı. Son beş yıl içinde emperyalizmin bunalımları daha da derinleşti ve hızlandı. Dolar bunalımı, petrol, enerji bunalımı emperyalizmin genel bunalımının su yüzüne çıkan görüntüleridir. Fakat emperyalizmin zayıflaması onun saldırganlığının azalması anlamına gelmiyor. Şili'deki darbe bunun açık bir örneğidir. Emperyalizm ve işbirlikçileri için parlamentarizm sınıfsal çıkarlarına yaradığı müddetçe geçerlidir. Bu çıkarlar tehlikeye düştüğü anda halkın seçtiği parlamentoyu da, hükümeti de, kendi yaptıkları anayasayı da çiğnemekten, ortadan kal-



dırmaktan geri durmazlar. Kanlı terörden çekinmezler. Şili olaylarından çıkarılan bu sonucun yanında alınacak başka dersler de vardır. İlerici akımların, burjuva, küçük burjuva akımlarıyla cephe kurmasının bazı sorunlar yarattığı bir gerçektir. Bu cephelerin halkın elde ettiği kazanımları savunacak, ters devrimcilerin şiddet hareketlerine karşı devrimci şiddeti koyacak şekilde ayarlanması Şili olaylarının öğretileri arasındadır.

Son beş yıllık devre içinde Maoçuluk, Troçkizm ulusal kurtuluş, dünya komünist ve işçi hareketlerine karşı emperyalizmin bir yan gücü ve mütefiki olduğu gerçeği daha geniş ölçüde belirdi ve bu karşı-devrimci akımlar halk yığınları önünde daha esaslı bir şekilde demaske edildi.

Türkiye'de 1969 Danışma Toplantısı'nın etkileri geniş oldu. Türkiye, emperyalizmin bütün sistemlerine bağlı olduğu için kapıları emperyalizmin bütün bunalımlarına açık bir ülkedir. Sosyalist komşuları hızla gelişir, ve bu ülkelerle yakın dostluk kuran Arap memleketleri sanayileşmek ve kalkınmak yolunda büyük başarılar kaydederken, Türkiye'de sosyal, politik depremler derinleşiyor. Burjuvazi sıkıyönetimle bu depremleri durdurmak, demokratik, sosyalist fikirlerin halk yığınları arasına yayılmasını, emekçilerin örgütlenmesini engellemek için 29 aylık bir sıkıyönetim terörü uyguladı. Komünistlere, sosyalistlere, bütün halka karşı terör daha da yoğunlaştı. Buna rağmen 14 Ekim, 9 Aralık seçimlerinde halk, emekçi yığınları, anti-emperyalist, demokratik ve sosyalist fikirleri, şiarları savunan adaylara geniş ölçüde oy verdi. Onların Mecliste çoğunluğu ve hükümeti elde etmelerini sağladı. Demek oluyor ki, anti-emperyalist savaş sosyal kurtuluş mücadelesine dönüştürmek gibi, dünya komünist ve işçi partilerinin 1969 Moskova Danışma Toplantısında vardıkları sonuç Türkiye'de de halk yığınlarının derin bir isteğini yansıtmaktadır. Türkiye Komünist Partisi Danışma Toplantısında alınan kararları işçi sınıfına, emekçi yığınlarına yansıtmak ödevini başarmak için elinden gelen her çabayı göstermiştir. Türkiye'de anti-emperyalist mücadelenin geniş emekçi yığınlarını kapsamaması, 12 Marttan önce Amerikan Altıncı Filosunun Türkiye limanlarına giremez duruma gelmesi, Danışma Toplantısında güçlendirilmesi kararlaştırılan anti-emperyalist, demokratik ve sosyalist fikirlerle, yığınların örgütlenmesi kararının, Türkiye'ye geniş ölçüde yansıdığını göstermektedir.

Hıyanet cephesi diye adlandırılan AP, DP, CGP, MHP yöneticilerinin eski DP kalıntılarından Celâl Bayar'ın teşvikiyle hükümeti devirmek maksadiyle Eğitim Bakanına karşı verdikleri gensorunun Mecliste reddedilmesi, emperyalizme, onun yerli ajanlarına karşı yığınsal ve ortak bir savaşla elde edilen başarının bir örneğidir. Gerici politikacılar gensoru önergesini gündeme aldirmek için Meclis kürsüsünden anti-komünizmi bir daha alabildiğine kullandılar, fakat bu onları yenilgiye uğramaktan kurtaramadı. Uyanık kamuoyu emperyalizm ajanlarının, işbirlikçilerin kış-

kırttığı anti-komünizmin ardında aşırı bir talan düzeninin, enflasyonun, pahalılığın, demokratik haklara saldırının, sıkıyönetimlerin ve terörün gizlendiğini görmeye başladı. Gericilerin hükümeti devirmek teşebbüsüne karşı Türkiye Komünist Partisi, sendikalar, ilerici aydınlar, basın, bilim çevreleri, subaylar ortak bir savaş yürüttüler. Gensoru önergesinin Mecliste reddedilmesi, ulusal, demokratik hedeflere yönelik bir cephe politikasının başarısıdır. Bütün anti-emperyalist, demokratik güçler arasında belirli, programlı bir cephe kurulmuş değildir. Ama bütün bu güçlerin arasında daha yakın, daha bilinçli bir çalışma, anti-emperyalist, demokratik yönde daha sağlam adımlar atılmaya başlanmıştır.

Bu alanda işçi sınıfının birliği, köy emekçileriyle bağlaşıklığı, başta gelen bir rol oynuyor. 15-16 Haziran 1970 işçi gösterilerinin dördüncü yıldönümünde işçi sınıfının sendikal ve politik alandaki birliğini sağlamak bakımından başarılar sağlandı. Türk-İş Başkanı Halil Tunç ve Genel Sekreteri Şide değişik meselelerle partilerüstü politikanın iflâs ettiğini ilân ettiler. Bu sendika ağaları partilerüstü diye işçi sınıfını büyük tekellerin sömürsüne bağlamak amacını güttüler. Burjuvazinin amacı işçi sınıfını yalnız ekonomik savaş alanında tutmak, politikanın dışında tutmaktır. Türk-İş yöneticileri bu tutumlarını «partilerüstü politika» diye adlandırıyorlardı. Oysa, politik savaş yürütülmeden, ekonomik savaş da gerçek bir başarıya ulaşamazdı. Ayrıca işçi sınıfının burjuva iktidarına son vermek ve kendi hegemonyasını ve iktidarını kurmak gibi bir hedefi vardı. Bu da ancak politik savaşla elde edilebilir. İşçi sınıfı Türkiye’de bu amacını 15-16 Haziran 1970 gösterilerinde açıkça belirtmiştir. Bu gösterilerde emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmak, sosyalizme açılan demokratik bir iktidar kurmak istekleri açıkça belirtilmiştir. Halil Tunç ve arkadaşları o zaman Demirel hükümetiyle daha açık işbirliğine girmiş ve işçi sınıfının haklarını baltalamaya kalkışmışlardı. 1965 yılında yine Demirel’le elele Kozlu’da maden işçilerini kurşunlattıkları gibi. Halil Tunç ve arkadaşlarının izlediği «partilerüstü politika» çoktan iflâs etmişti. Ama, Türk-İş yöneticilerinin bunu açıkça kabul ve ilân etmeleri Türkiye Komünist Partisinin, işçi sınıfının, gerçek sendikacıların elde ettiği ortak bir başarıdır. Türk-İş yöneticilerinin işçi sınıfını büyük burjuvazinin, tekellerin sömürü düzenine bağlamak politikasına karşı ilk direnen örgüt Türkiye Komünist Partisidir. Partinin, Tunç-Demirsoy grubunu demaske etmek ve grubun ihanetini gösterme yolunda yürüttüğü savaş uzun yılları kapsar.

Halil Tunç, «partilerüstü politika»nın iflâsını ilân ederken bir yandan da işçi sınıfının partisinden söz ediyor. Tunç’a göre bu, sınıf savaşı yürütmiyen bir parti olmalı. Türk-İş başkanı bu açıklamayı yaparken İskenderun Demir Çelik Tesislerinde bir kısmı yabancı olan 60 kadar üstenci firma işçilere karşı kanlı bir sınıf savaşı yürütüyorlardı. Yabancı-yerli üstenciler haklarını aramak için sessiz bir yürüyüş yapan ve grev ilân eden 10 bin kadar işçiye karşı polis, jandarma ve ordu birliklerini sürdüler. İşçileri

Bakanı Asiltürk ve Genel Kurmay Başkanı Sancar, ona bağlı generaller polisi ve silâhlı kuvvetleri işçi sınıfına karşı kullandılar. 60 işçi tutuklandı, bunlardan bir kısmı Adana Devlet Güvenlik Mahkemesine teslim edildi.

İskenderun Demir Çelik Tesislerinde iş kazalarında 400 işçi ölmüştü. Üstenciler bunların ailelerine hiç bir şey vermemişti. Ayrıca güvensizlik yüzünden ölüme sebep olanlardan hesap soran da olmamıştı. İşçiler sürekli bir terör ve baskı altındaydılar.

Burjuvazinin işçi sınıfına karşı kanlı bir sınıf savaşı yürütmesine karşı H. Tunç işçiyi sınıf savaşı dışında tutarak, onu eli kolu bağlı bir şekilde büyük sermayeye, yabancı tekellere teslim etmek amacını güdüyordu. Sınıf savaşı yürütmemek, burjuvaziye teslim olmaktan başka anlam taşımaz. Tunç ve Kuvvâlcımcı grup yeni bir İşçi Partisi kurmak fikrinde, TKP'yi likide etmek, işçi sınıfının Marksist-eLninist ideolojisini inkâr etmekte birleşiyor.

Kuvvâlcımcı grup sahte bir Lenincilik taşıyor. Ama Lenin'i Mandel, Fişer gibi Troçkistlerin prizmasından geçiriyor. Dünya devrim hareketinde, dünya sosyalist sistemin rolünü küçümsüyor. Türkiye işçi hareketini dünya komünist ve işçi hareketinden ayırmak için ince bir taktik kullanıyor. Tunç taraftarlarının aksine, sınıf savaşından söz ediyor, ama işçi sınıfını yenilgiye uğratmak için onu Marksist-Leninist savaş aracından yoksun bırakmaya çalışıyor.

## **Türkiyede devrim hareketinde ters akımlar: Devrimci strateji ve taktik (7)**

A. S.

Büyük burjuvazinin kurmayları, sıkıyönetimi izleyen aşamada Türkiye’de devrim hareketine karşı daha fazla ideolojik alanda saldırıya hız vermsk taktiğini benimsemeye başladılar. Son günlerde Ankara’da yapılan banka soygununa bir THKO üyesinin katılması veya öyle gösterilmesi, büyük gürültülerle bazı zengin iş adamlarını kaçırmayı plânlaştıran «Devrimci Birleşik Cephe» adıyla bir örgüte bağlı beş kişinin tutsak edildiğinin açıklanması, büyük burjuvazinin ideolojik savaşa kuvvet verdiğiini gösteriyor.

Büyük burjuvazi, emperyalizm ve onun Türkiye’deki ajanları bu ideolojik savcışı uzun zamandan beri yürütüyor. Sıkıyönetim döneminde bu saldırı daha da hızlandı. Komünistlere, sosyalistlere, hâttâ birçok Atatürkçüye karşı kanlı terör, büyük burjuvazinin giriştiği bu saldırının kapsamını gösterir. Af tasarısı yasalaşırken, ağır cezalara çarptırılmış olan komünist, sosyalist militan ve yönetici kadroların hapiste bırakılması birkaç MSP’linin «son dakikada fikir değiştirmesi» değildi. Büyük burjuvazinin plânlı bir eylemiydi. MSP’li sayıtlar bu plân gereğince 40 milyon liraya satın alındılar. Maksat gerçek devrimci bir kadroyu hapiste tutmak, meydanı bazı oportünistlere boş bırakmaktı.

Gerçekten de sıkıyönetimi izleyen aşamaya bakılınca, işçi hareketi içinde ve politika piyasasında bazı elemanların yoğun bir yayım ve politik eyleme geçtikleri görülür. Bu gibilerin bir çoğuna «Kıvılcımcı» adı veriliyor. Bu dönemde meydana çıkan bir durum da Maocu, MDD’ci, PD’ci diye anılan grupçukların etkilerini önemli ölçüde yitirmeleridir. Bu grupçuklar sıkıyönetim döneminde, gerek Senato kürsüsünden, gerekse Sıkıyönetim Mahkemelerinde demaske edilmişlerdir. Mihri Belli’nin provokatör Mahir Kaynak’la, genellikle MİT’le ilişkileri daha açıkça belirmiş, Sıkıyönetim Mahkemelerinde Kürkcü, Küpeli, Cimilli gibi gençlik örgütleri yöneticileri emperyalizmin tuzağına düştüklerini açıkça söylemişlerdir. Anarşik olayları tertipliyenleri haklı olarak işçi sınıfına ve emekçi halka karşı hıyanetle suçlamışlardır.

Bu gelişmeden sonradır ki, işçi hareketi içindeki ters akımlar başka bir adla «Kıvılcımcılık» adıyla ortaya sürülüyor. Bu adla, Marksizimle, Leninizmle, Bilimsel Sosyalizmle bir ilişkisi olmayan anti-marksist, küçük burjuva akımı işçi sınıfına aşılınmak isteniyor. Örneğin, Kıvılcımcıların yayınladıkları haftalık «Kitle» gazetesinin 11. sayısında Hikmet Kıvılcımlı’nın «Prekapitalizm ve Tefeci Bezirgânlık» başlıklı yazısı çıktı. Yazıda şöyle

deniyor: «Kapitalizm öncesi sömürücü güçler, kapitalist yapıya hakim olan ve damgasını vuran finans kapital egemenliğinin başlıca yedek gücü ve içindeki ortaklarıdır».

Türkiye’de kapitalizmin kendine öz bir gelişme yolu vardır. Bu gelişme yerli, yabancı finans kapitalinin önemli bir rol oynadığına şüphe yoktur. Fakat bu şartlar içinde bile kapitalizmin gelişmesi ile prekapitalizm artıkları derin çelişkiler içindedir. Kapitalizm Türkiye’de finans oligarşiye dönüşüyor. Tekelleşmeye doğru gelişen bankalar, holdinglerde yoğunlaşan sermaye birikimi ve bu gelişmelere emperyalizmin ağırlığını koyması Türkiye’deki kapitalist gelişmenin genel nitelikleridir. Buna rağmen Türkiye’de kendine özgü bir sanayileşme süreci de vardır. Üretim aracı üreten ağır endüstrinin payı bu gelişmede pek cılız olmakla beraber, Türkiye’de hatırı sayılır bir sanayi gelişiyor ve bu gelişme nitel ve nicel bakımlarından işçi sınıfının hızla güçlenmesini sağlıyor. Demek oluyor ki, Türkiye’de kendine özgü bir sanayi gelişmesi var ve bu gelişmenin kendine öz plânlama, teknik kadrolar yaratma, modern bir kredi müessesesi yani bankacılığı geliştirme gibi eylemleri de vardır. Bu bakımdan Türkiye’de prekapitalist kalıntılarıyla kapitalizm gelişmesi arasında Kırılcımlı’nın iddia ettiği gibi ortaklık veya yedek güç olmak gibi ilişkiler değil, tarihsel çelişkiler yer alır. Kapitalizm tefecileri, bezirgânları, her türlü derebey artıklarını ortadan kaldırıp burjuvazinin sömürü düzenini kurmak hedefinden hiçbir zaman şaşmaz. Marks ve Engels «Komünist Partisi Manifesti»nde bu durumu açıkça belirtiyorlar. Şöyle diyorlar: «Burjuvazi egemenliği ele geçirdiği her yerde bütün derbeylik, ataerkil, idil ilişkilerini ortadan kaldırdı. İnsanı «doğal efendilerine» bağlamış olan her tür feodal bağları amansızca koparıp attı, insanla insan arasında yalnız çıkar ve «peşin para» bağından başka hiçbir ilişki bırakmadı». (Marks ve Engels «Manifest der Kommunistischen Partei». 1945 – Verlag Neuer Weg G.M.B.H. Berlin, S. 44).

«Burjuvazi, üretim araçlarında sürekli olarak devrim yapmadan ve bu yoldan üretim ilişkilerini ve onlarla birlikte bütün toplum ilişkilerini değiştirmeden varlığını sürdüremez» (aynı eser, sayfa 44).

Göçmeye, tarih alanından silinmeye mahkûm olan derebey kalıntıları, prekapitalist ilişkilerle gelişmekte olan kapitalizm arasındaki çelişkiler politik alana da yansımakta, burjuvazinin değişik kolları arasında çatışmalara yol açmaktadır. Gerici politik gruplar arasında boğuşmalar, son zamanlarda MSP ile öteki burjuva partileri arasında çatışmalar, zaman zaman birleşmeler hep prekapitalist kalıntılarla ve sanayi burjuvazisi arasındaki mevcut çelişkilerin sonuçlarıdır. Gerek prekapitalist kalıntıların, gerek finans kapitalin politik güçlerinin işçi sınıfına, komünistlere ve öteki devrimcilere karşı zaman zaman birleşmeleri, onların tarihsel gelişmelerin sonucu olan çelişkilerini yendiklerini, prekapitalist kalıntıların

gelişen kapitalizm tarafından yutulmaya mahkûm olduğu gerçeğini de-  
ğiştirmez.

Türkiye’de en son holdingleşmede şekillenen finans kapitalinin geliş-  
mesinin de kendine has özellikleri vardır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde  
finans kapital büyük endüstri tekelleriyle çitişmiştir. Onun, zaman zaman  
ve yer yer sanayi tekellerine hakim duruma geçmesi bu gerçeği de-  
ğiştirmez. Türkiye’de bu gelişme bambaşkadır. Finans kapital, bir yandan dev-  
letin yardımı, bir yandan yabancı sermayenin katkısıyla meydana gelmiş,  
kredi ve yatırım olanaklarının önemli bir kısmını elinde toplamıştır. İthal-  
lât ve ihracat gibi ticarete dönük yüzü olmakla beraber, sanayileşme ve  
endüstri tesisleri kurmakta da önemli bir rol oynuyor. Holdinglerin hakim  
olmaya çalıştıkları alanlardan biri de endüstridir. Hattâ prekapitalist üre-  
tim ilişkileri içinde olan toprak ağalarının bir kısmı gerek holdingler, ge-  
rekse başka kapitalist ekonomik üniteler yoluyla sanayileşme sürecine ka-  
tılmakta, toprak beyliğinden sanayiciliğe doğru dönüşmeye çalışmakta-  
dırlar.

Türkiye’de sanayileşme sürecine hakim olan güçler, yani emperyalizm,  
yerli-yabancı tekeller, toprak beyleri sanayileşme sürecine kendi çıkar-  
larına göre yön veriyorlar. Bu yön daha fazla montaj-ambalaj, hafif ve  
tüketim sanayilerinde yoğunlaşıyor. Ulusal burjuvazinin sağladığı biri-  
kim bu çemberi yarıp üretim araçları üreten ağır ulusal sanayii kuracak  
ölçüde değildir. Bu tip bir sanayileşme süreci, emperyalizmin, Türkiye’yi  
ekonomik ve politik hegemonyasında tutmak gibi stratejik hedeflerine  
uygundur. Şunu iyi bilmek gerek ki, «Kıvılcımcı» denilenlerin iddia ettik-  
leri gibi, emperyalizmin gayesi Türkiye’yi yalnız ucuz ham madde, ucuz  
emek gücü ve pahalı sürüm pazarı olarak elde tutmak değildir. Türkiye  
bugün emperyalizm için daha çok dünya ölçüsündeki global stratejisine  
uygun amaçlar yönünden ilginçtir. Amerikan ve B. Alman tekellerinin  
öteki kapitalist ülkelere kıyasla Türkiye’ye yaptıkları yatırımların daha az  
olması, emperyalizmin Türkiye için duyduğu ilginin ekonomik olmaktan  
fazla, politik ve askersel olduğunu doğrular. Bunun için de askeri üslerin  
yanıbaşında politik üssün yani Türkiye’de hegemonyayı elinde tutan güç-  
lerin dizginlerini tutmak emperyalizm için bir zorunluktur. Gerici politika-  
cılarının ve partilerin sürekli olarak finanse edilmesi, bunların hükümeti  
elde etmelerine yapılan yardımların gayesi hep iktidarı, yani politik üssü  
elde tutmaktır.

«Kıvılcımcı» diye anılanların sustukları noktalardan biri de sınıf sava-  
şının bu aşamasında, emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi hegemonyasında  
işçi sınıfının kaydettiği nitel ve nicel gelişmelerdir. Türkiye’de gerek ya-  
abancı sermaye, gerek işbirlikçiler, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki anlamıyla  
sömürüyü daha fazla üretim yoluyla değil, bu ülkelerde var olana kıyasla  
çok daha hızlı olan enflasyonla da sömürmek eğilimindedir. İşçi sını-

fının, emekçi yığınlarının yoksullaşma süreci daha hızlıdır. Ama bunların bilinçlenme olanakları da genişlemektedir. Sanayi burjuvazisi, üretim aracı üreten ağır sanayinin yetersizliği yüzünden hemen hemen bütün donatılarını ve makinelerini gelişmiş kapitalist ülkelerden getirtmektedir. Bu, onun birikim ve işçi sınıfının isteklerini batı kapitalist ülkelerdeki ölçülere göre yerine getirmesini engelliyor. Makina ve donatım ithalâtı yoluyla elde ettiği kârın önemli bir kısmını kapitalist ülkelerdeki tekel- lere kaptırıyor.

Yabancı sermayenin kurduğu montaj ambalaj sanayii ise, gelişmiş ka- pitalist ülkelerde üretilmiş olan, yani oralarda yapılmış olan üretimi Tür- kiye'de biraraya getiriyor. Türkiye'de buna bir artı değer katılıyor. Böylece yabancı sermaye Türkiyeli işçileri işbirlikçi burjuvaziyle elele sömürmek ve aşırı kâr elde etmek olanaklarını buluyor.

İşçi sınıfının nicel ve nitel bakımlardan hızla gelişmesi bu şartlar altın- da oluyor. Sıkıyönetim terörünü işçi sınıfı kazanmış olduğu bu güçle ge- çirdi ve kara teröre rağmen devrimci eylemlerini devam ettirebildi. Anti- emperyalist ulusal kurtuluş savaşının demokrasi ve sosyalizm için müca- delenin omurgası olduğunu doğruladı. Ne var ki, Türkiye'de işçi sınıfının güçlenmesi, işçi hareketinin gelişmesi için emperyalizmin NATO, Ortak Pazar gibi uluslararası politik, ekonomik, askersel paktlarına, çokuluslu tekellerin artan politik, ekonomik olanaklarına karşı işçi sınıfının enter- nasyonalist dayanışması, yani proletarya enternasyonalizminin güçlenmesi bir zorunluktur. Türkiye işçi sınıfı, NATO'nun, Ortak Pazarın kapsadığı ülkelerdeki işçi sınıflarıyla her alanda dayanışma ve işbirliğine girişme- diği takdirde, emperyalizmin ekonomik, politik baskılarına ve çok uluslu tekellerin hegemonya ve sömürüsüne karşı başarılı bir savaş veremez. Oysa kendilerine «Kıvılcımcı» diyenler, «Kitle», «İlke» gibi yayınlarında işçi sınıfının proletarya enternasyonalizminden ya hiç söz etmemekte, ya da onu arka plânlara itmektedirler. Bu yayınlar ve bu yayınlara dayanan politik eylem yüzeysel bir şekilde anarşizmi ve terörizmi yerer gibi görül- mektedir. Ama işçi sınıfını, ulusal bağımsızlık hareketini arkadan hançer- liyen, emperyalizmin kullandığı en zehirli silâhı olan bu tutumların kim- ler tarafından uygulandığı hakkında bu yayınlarda hiç söz edilmemekte- dir. Mihri Belli'nin, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın emperyalizmin bu taktığının uygulanmasında oynadığı karanlık rollere dokunulmamaktadır. Maoizmin, Troçkizmin bu alanda ve Türkiye'de yürütmek istediği politikaya dokunul- madığı gibi, uluslararası alanda da Maoocuların dünya komünist ve işçi hareketine, sosyalist ülkelere, ulusal bağımsızlık hareketlerine karşı em- peryalizmle işbirliği hakkında tek bir söz bile edilmiyor.

«Kıvılcımcı»lar işçi sınıfından sık sık ve bol bol söz etmekte, «sosyalizm edebiyatı» yapmaktadır. Fakat sosyalizme geçmeden ileri demokratik aşä- maya nasıl, hangi güçlerin bağlaşıklığıyla geçileceği hiç söz konusu edil-

miyor. İşçi-köylü bağlaşıklığı «Kıvılcımcı»lar için bir sorun değildir. Oysa, işçi sınıfı köylüyle bağlaşmadan emperyalizmin, büyük burjuvazinin ve toprak beylerinin hegemonyasını kırmak, demokratik dönüşümleri başarmak imkânsızdır. Sosyalizme ancak bu aşamadan geçileceğini bilmek gerekir.

İleri demokrasi aşamasında bütün anti-emperyalist, demokratik güçlerin eylem ve cephe birliğini kurmak, bu yönde çaba harcamak anti-emperyalist savaşın ayrılmaz bir parçasıdır. «Kıvılcımcı»lar burjuvazi saf-larında meydana gelen ayrışmaları görmezlikten geliyorlar. Lenin, «Burjuvazi içindeki gruplaşmaları gözönünde tutmayanların, devrimci strateji ve taktik çizilirken bu gruplaşma ve çelişkileri hesaba katmayanların Marksizmle hiçbir ilişkisi yoktur» diyor.

«Kıvılcımcı»lar burjuvazinin değişik kolları arasındaki çelişkilere göz yumuyorlar. CHP, AP, CGP, DP, MHP ve MSP gibi partilerin burjuvazinin hangi gruplarını ve eğilimlerini temsil ettikleri hakkında bunların yazılarında bilgi edinmek imkânsızdır. Liberal burjuvazinin eğilimlerini temsil eden CHP'nin bazı demokratik dönüşümleri başarmak istediği meydana olmasına rağmen, «Kıvılcımcı»lar için vurulması gereken baş hedeflerden biri de CHP'dir. Oysa, emperyalizmin işbirlikçileri durumunda olan AP, ve onun düzeyindeki partiler, sınırlı da olsa bu demokratik dönüşümleri engellemek, sömürü ve talan düzenini açık baskı ve terör yöntemleriyle sürdürmek için büyük çaba harcıyorlar. Oysa, devrimci taktik gerici-lerin bu çabalarını önlemek, sınırlı da olsa demokratik dönüşümler yapmak isteyen akımı desteklemek ve bu savaş içinde bütün ulusal güçleri emperyalizme ve onun işbirlikçilerine karşı ortak bir hedefe yöneltmektir.



## «Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçılarından satın alabilirler:

Collektiv-Buchhandlung

2300 Kiel 1

Falckstraße 1

Internationale Buchhandlung GmbH.

2000 Hamburg 13

Johnsallee 67

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Dein Buch Volksbuchhandlung

2900 Oldenburg

Am Damm 26

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3000 Hannover-Linden

Limmerstraße 106

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3400 Göttingen

Burgstraße 24

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Karl-Liebknecht-Buchhandlung

4300 Essen 1

Viehofer Platz 14

Karl-Liebknecht-Buchhandlung

4400 Münster

Steinfurther Straße 15

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung  
4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung  
5000 Köln

Fleischmengergasse 31

Wissen und Fortschritt Buchhandlung  
5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Buchhandlung Rosa Luxemburg  
4150 Krefeld

St.-Anton-Straße 86

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung  
5100 Aachen

Löhengraben 4

Friedrich-Engels-Buchhandlung  
5600 Wuppertal-Elberfeld

Gathe 55– 57

Wissen und Fortschritt Buchhandlung  
5900 Siegen

Freudenberger Straße 18

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.  
6300 Gießen

Schiffenberger Weg 1

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.  
3550 Marburg

Am Grün 56

Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.  
3500 Kassel

Werner-Hilpert-Straße 5

Tat-Buchhandlung «Jahanna Kirchner»  
6000 Frankfurt/Main

Schumannstraße 56

Wissen und Fortschritt Buchhandlung  
6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Bücherzentrum Süd-West

6500 Mainz

Bilhildisstraße 15

Buchhandlung W. A. Bastigkeit

5500 Trier

Lindenstraße 10

Lenchen Demuth-Buchladen

6600 Saarbrücken

Nauwieser Straße 13

Buchhandlung kollektiv GmbH.

6900 Heidelberg

Plöck 64a

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6800 Mannheim

U 2, 3

Buchhandlung Walter Herbster

7800 Freiburg

An der Mehlwaage 2

Buchhandlung Hornung und Steinbach

7000 Stuttgart

Wilhelmsplatz 1

Buchhandlung Grossmann

7140 Ludwigsburg

Hohenzollerstraße 5

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8500 Nürnberg

Augustinerstraße 4

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8400 Regensburg

Glockengasse 7

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Buchhandlung Libresso

8000 München 40

Türkenstraße 66

## «Yeni Çağ» dan Okurlara

*Sayın okurlar,*

Dergimize karşı istekler günden güne artıyor. Biz bu istekleri elimizden geldiği kadar karşılamaya çalışıyoruz. Okurlarımızdan, adresleri açık ve doğru olarak yazmalarını, özellikle şehir ve mahalle numaralarını titizlikle belirtmelerini rica ederiz. Adreslerini değiştirenler, yeni adreslerini bize derhal bildirmelidirler.

Dergiye abone olmak ve diğer yayınlarımızı edinmek isteyenler adresimize bir mektupla bildirebilirler. Sonra Avrupadaki okurlarımız aşağıdaki adrese başvurabilirler:

1 Berlin 10

Postfach 100 229

West Berlin

Ödemeler şu konto numarasına yapılır:

Postscheckkonto 342 441

West Berlin

1. L. İ. Brejnev, «LENİN'İN 100. YILDONÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI»
2. NAZIM HIKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır),
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM,
4. LENİN (Biografisi),
5. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI
6. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA,
7. S. Üstünel, «GÜNEŞLİ DÜNYA»
8. A. Saydan, «ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ»
9. A. Saydan, «YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN»
10. A. Saydan, «SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN»

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,  
Praha 6, Thakurova 3, Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

